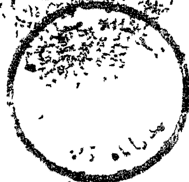
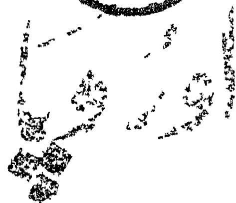

وزارت معارف — ریاست دارالتالیف

سلسله ۱۱۵

جغرافیا ۷

مطابق پروغرام سوم رشدیه و دارالمعلمین

بتحریر آقای اشرفی معلم سابق مکتب امانیه

ولیسانسه حقوق

وتصویب ع ج فیض محمد خان وزیر معارف

در مطبعه شرکت رفیق

طبع گردید

طبع اول ۱۳۰۹ جلد ۳۵۰۰

بسم الله الرحمن الرحیم

اروپا

جغرافیای طبیعی

۱ موقعیت و حدود آن - اروپا در نیم کرهٔ شمالی بین ۳۶ و ۷۱ درجه عرض و ۱۳ و ۶۲ درجه طول نصف النهار پاریس واقع شده و از طرف شمال با قیانوس منجمد شمالی، از جانب شمال غربی و مغرب با قیانوس اطلس از سمت جنوب به بحر الروم (مدیترانه) بحر اسود و جبال قفقاز و از مشرق به بحر خزر - رود اورال و کوه اورال یعنی قطعهٔ آسیا محدود میباشد.

حدود اروپا از سه طرف شمال - مغرب جنوب کاملاً طبیعی است لیکن حد مشرقی آن قراردادی و دارای خصوصیاتی که لازمهٔ تجزیه و تفکیک دو قطعه از یکدیگر میباشد نیست بطوریکه تا قرن هجدهم رود دون را عموماً بجای رود اورال سرحد قرار داده بودند.

مساحت آن - طول اروپا از دماغهٔ سن وینسان تا جبال اورال ۵۲۰۰ کیلومتر و عرض آن از دماغهٔ شمال تا دماغهٔ ماتاپان منتها الیه جنوبی شبه جزیرهٔ بالکان ۳۹۰۰ کیلومتر و مساحت آن ۱۰،۰۵۶،۰۰۰ کیلومتر مربع است.

آروپا کوچکترین قطعات عالم آسیا ۴/۱ آن - امریکا چهار برابر و افریقا سه برابر آن میباشد بهمین ملاحظه میتوان اروپا را یک جزء یا ضمیمه از آسیا دانست .

II سواحل اروپا

۵ تحصیل جغرافیای قطعات مختلفه عالم ثابت کرده و سکنه قطعه که بریدگی سواحل آن [illegible] بیشتر و جاده ترقی سبقت جسته [illegible]

[illegible]

[illegible] دانند .

بحر خزر دریاچه عظیم آب شوری است که با یک از دریاهای بزرگ رابطه نداشت
سطح آن بیست و شش متر پایین تر از بحر اسود است .

خلیج‌ها - خلیج های عمده اروپا در سواحل روسیه خلیج های بتنی و فنلاند
و بحر سفید [illegible] در سواحل [illegible] خلیج بزرگ [illegible] [illegible] خلیج [illegible]
[illegible] در شمال [illegible] خلیج های [illegible] [illegible] باشند .

شبه جزیره‌ها - بر اروپا دارای شبه جزایر بزرگی است که عمده ترین آنها از [illegible]
در شمال شبه جزیره اسکاندیناوی (سوید و نروژ) - [illegible]
[illegible] شبه جزیره ایبریک (اسپانیا و پرتقال) شبه جزیره ایتالیا -
شبه جزیره بالکان و شبه جزیره کریمه در بحر اسود که با برزخ پرکپ
به روسیه متصل است .

دماغه‌ها - مهم ترین دماغه های اروپا عبارتند از -
دماغه شمال در منتهاالیه شمالی اروپا دماغه لندز اند در جنوب غربی انگلیس
دماغه سن ماتیو در شمال غربی فرانسه دماغه فینیستر در شمال غربی اسپانی
دماغه سن وینسان در جنوب غربی پرتقال و دماغه ماتاپان در جنوب
شبه جزیره موره .

باب ها - در شمال باب های اسکاژراک و کاتگاد سوئد که بحر بالتیک

را به بحر شمال متصل میسازد در مغرب پادکاله که بحر شمال را

به بحر مانش مربوط مینماید باب جبل الطارق که اقیانوس اطلس را به بحرالروم

وصل میکند. باب بنیفاسیو بین جزائر کرس و ساردونی باب مسین

بین ایطالیا و سیسیل باب اوترانت بین بحر آدریاتیک و بحر ایونین

باب دردانیل بین بحرالجزائر و بحر مارمارا باب بسفر بین بحر مارمارا و بحر اسود

و بالآخره باب کرچ بین بحر اسود و بحر آزوف .

جزائر - مهمهٔ اروپا ازین قرار اند -

در اقیانوس منجمد شمالی جزائر منجمد اسپیتزبرگ و جزائر ذامبل جدید.

وایگاچ و کالگوئو (متعلق به روسیه) جزائر لفادن متعلق به نروژ

در بحر بالتیک جزیرهٔ سیلاند (دانمارک) گتلاند (سوئد) داگو و ازل

(روسیه) در اقیانوس اطلس جزیرهٔ ایسلاند (دانمارک) جزایر برتانیهٔ کبیر

و ایرلاند که تشکیل جزائر انگلیس را میدهند .

در بحرالروم جزائر بالئار (اسپانی) کرس (فرانسه) ساردونی و سیسیل

(ایطالیا) جزیرهٔ مالت (انگلیس) جزیرهٔ کاندی یا کریت جزائر

ایونیَن دربحرایونیَن (یونان) جزائر سیکلادر بحر الجزائر (یونان) وجزیرهٔ قبرس (انگلیس)

III

تشکیل اراضی اروپا

علمای معرفت الارض تشکیل اراضی اروپا را به پنج انقلاب منتسب مینماید

۱ - چین خوردگی های هوروینی و کالدونی که در نتیجهٔ آنها در ابتدای دورهٔ اولیه اراضی در شمال منطقهٔ کنونی اروپا ایجاد گردید چین خوردگیهای هورونی باعث پیدایش جزائر شمالی انگلیس - اسکاندیناوی و روسیه شده و از چین خوردگی های کالدونی جبال اکس در اسکاندیناوی تشکیل یافته اند .

سابقاً نواحی مزبوره توده واحدی بوده است .

۲ - چین خوردگی های هرسینی که در آخر دورهٔ اولیه در مرکز ظهور کرده و در جنوب چین خوردگی های فوق الذکر - ایرلاند - قسمت کوهستانی انگلیس - بریتانی - کوههای مرکزی فرانسه جبال وژ - فورفوادر جنگلهای سیاه آردن ناحیه وسطای المان و چهم را بوجود آورد .

این نواحی نیز با قسمتهای شمالی در ابتدا توده بری واحدی بوده است .

۳ - انقلابات دورهٔ دوم و سوم - در اثر انقلابات این دو دوره مقدار

از اراضی شکل خراب و معدوم شده و قسمتی در آنها در نتیجه فرو رفتگی مبدل به دریاها گردیدند. (اقیانوس اطلس شمالی - بحر شمال - بحر بالتیک) نقشه های موجوده شمالی اروپا یادگار انقلابات این دو دوره میباشند.

۴ — در اواخر دوره سوم چین خوردگی ثالثی مشهور به آلپی و باعث ایجاد جبال اسپانی - پیرنه - آلپ ها - کارپات - آلپ های دینارین و کوههای بالکان گردید.

کوههای این دو دوره انقلاب بواسطه اینکه تاریخ پیدایش آنها جوانتر است مرتفع تر و متصل تر مانده اند و حوادثی که بحر الروم و متفرعات آن را تشکیل داده کمتر در آنها اثر نموده است.

۵ — قبل از دوره چهارم قطعات عظیم الجثه یخ از جانب شمال حرکت کرده و اروپای شمالی و مرکزی را تا حدود آلپ ها و مسکو زیر هجوم گرفته شد و تاثیر فوق العاده در تشکیل جلگه های وسیعه شمالی اروپا نمودند.

پستی و بلندی آن — در اثر این حوادث معرفت الارض امروزه پستی و بلندی اروپا شامل چهار منطقه مشخص و عمده است:

ا منطقه کوههای قدیمی که قسمت شمال غربی را فراگرفته و عبارتند از جبال اکس

دپنین در انگلیس کوههای برتانی و کوههای مرکزی در فرانسه - جبال وژ - فره نوار - آرد ن - کوههای هرم - وآلپ ها سے اسکاندنیاه رشته های این تودهٔ عظیمه غالباً منقطع و کم ارتفاع میباشد و در فواصل آنها دریاها و جلگه ها قرار گرفته اند .

۲ - جلگهٔ وسیع اروپائی در شمال شرقی و مرکز که از جلگه های جنوبی انگلیس (صبب لندن) و شمالی فرانسه (صبب پاریس) و بلژیک و بلاند و آلمان شمالی و روسیه مرکب است .
این جلگه از دریاے شمال تا جبال اورال ممتد گشته و قسمت غربی کم عرض و هرچه بجانب مشرق میرود وسیع تر میگردد بطوریکه در روسیه از بحر ابیض شروع و به بحر اسود منتهی مے شود .

۳ - منطقهٔ کوههای جوان که درجنوب واقع و عبارت از سلسلهٔ کوههای اسپانیا - پیرنه (قلهٔ مرتفع آن ۳۴۰۴ متر) آلپ ها (قلهٔ مرتفع آن ۴۸۰۷ متر) آپنن - کارپات - بالکان - جبال کریمه و سپس در سرحد آسیا جبال قفقاز (قلهٔ مرتفع آن ۵۶۳۰ متر) میباشند .

۴ - منطقهٔ جلگه های جنوبی که نتیجه خشک شدن خلیج ها و دریاچه های قدیمی مهم ترین

آنها جلگهٔ اندلس و آراگن در شبه جزیرهٔ ایبریک جلگهٔ اکتین در فرانسه جلگهٔ پو در شبه جزیرهٔ ایطالیا جلگهٔ دانوب سفلی در شبه جزیرهٔ بالکان و جلگهٔ هنگری بین جبال آلپ و جبال کارپات هستند.

گرچه جبال اروپا چندان صعب الوصول نبوده و درصورتیکه با کوههای عظیمهٔ آسیا مقایسه کنیم میتوانیم بگوئیم که درحقیقت موانعی از برای ارتباطات و رفت و آمد نیستند.

ارتفاع فلات های اروپا از شش صد متر تجاوز نکرده و معتبرترین آنها سه فلات سویس و باویرا سپانی و بیسنی میباشد که به کوههای آلپ - پیرنه و بالکان تکیه کرده اند.

قلل آتش فشان اروپا که هنوز نیز گاهی آتش فشانی مینمایند عبارتست از هیکلا در ایسلاند و مزووه نزدیک شهر ناپل در ایطالیا اتنا در سیسیل استرومبلی در جزیرهٔ لیپاری (شمال سیسیل) و سانتورن در جزیرهٔ بهمین اسم از جزائر سیکلاد میباشند.

شطوط و انهار

بواسطهٔ باران‌های منظم و بالنسبه زیاد که در اروپا میبارد این قطعه دارای رودهای بسیار و هیچ یک از نواحی آن نیست که از رودهای عدیده آبیاری نشود.
رودخانه‌های اروپا از دو سرچشمه کلی یکی فلات والدای در اراضی شرقی و دیگر رشته جبال الپ سرچشمه گرفته و عموماً نسبت بشطوط عظیمه سایر قطعات عالم غیر قابل مقایسه میباشند.

رودهائیکه مصب آنها بحر شمال و اقیانوس اطلس در اثر رطوبت هوا و کثرت بارش باران رودها طویل‌تر و منظم‌تر و در ناحیه بحری یعنی قسمت شرقی طول آنها بیشتر از رودهای سایر نواحی و در اروپا اساساً غالباً منظم ولی در تمام مدت زمستان یخ می‌بندد.
عمده‌ترین رودهای اروپا از قرار ذیل:
پچورا (روسیه) که باقیانوس منجمد شمالی میریزد.
دوینا (روسیه) داخل بحر ابیض میشود.
لادگا که از نیوا گذشته بخلیج فنلاند وارد میگردد.

رود ناروا - از لتونی عبور کرده به خلیج ریگا میریزد
نیمن کالینینگراد را سیر و به بحر بالتیک داخل میشود.
ویستول - در پولنی و مصب آن نیز بحر بالتیک است.
اودر در آلمان به بحر بالتیک داخل میگردد.
رود راین از لندن آلپ تا هامبورگ - و نیز از آلمان رفت
از سویس آلمان و هالند هم از فرانسه و بلجیک و هالند عبور نموده
به بحر شمال میریزد.
رود سین از پاریس گذشته وارد بحر مانش میشود.
رود لوار و گارون فرانسه - دور - تاژ - گوادیانا - گوادالکویر
اسپانی و پرتگال را مشروب ساخته در اقیانوس اطلس داخل میگردند.
رود ابرو از اسپانی رون از فرانسه تیبر از روم عبور کرده
به بحر الروم (مدیترانه) میریزد.
رود پو که در آن دریا تیک وارد میشود.
رود دانوب که از همه مهم ترین و پرآب ترین خطوط ارو پاست از فرنوا
آلمان چکسلواکیه گرفته ممالک مختلف را سیر کرده در بحر اسود میریزد.

رود نیستر و دنیپر (روسیه) که به بحر اسود داخل میشوند.

رود دن که مصب آن بحر آزو است.

و بالآخره رود ولگا که از طویل ترین رودهای اروپا و اورال که سرحد بین آسیا و اروپا است روسیه را مشروب ساخته به بحر خزر میریزند.

در صورتیکه طویل ترین رودهای اروپا رود ولگا میباشد بطوریکه از ارقام ذیل میتوان فهمید در مقابل شطوط عظیمهٔ عالم آخرین رتبه را دارا است:

۱ـ میسیسیپی ـ میسوری (امریکای شمالی)	۷۳۰۰ کیلومتر
۲ـ نیل (افریقا)	۶۵۰۰ "
۳ـ آمازن (امریکای جنوبی)	۵۵۰۰ "
۴ـ یانگتسه کیانگ (آسیا)	۵۲۰۰ "
۵ـ کنگو (افریقا)	۴۷۰۰ "
۶ـ هوانگ هو (آسیا)	۴۷۰۰ "
۷ـ ولگا	۳۵۶۰ "

اکثر بلکه عموم رودهای مهم اروپا قابل کشتی رانی هست در رودهای بزرگ مانند دانوب مثلاً از چند مملکت عبور میکند حق کشتی رانی را انحصار نموده

و عهدنامه‌جات و نظامنامه‌های راجع در تحت تنظیم و ترتیب درآمده است

دریاچه‌ها ــ عمده‌ترین دریاچه‌های اروپا عبارت‌اند:

دریاچهٔ ونره و وتره در سوئد، دریاچه‌های فنلاند، دریاچهٔ سایما، انگا و لادگا در روسیه، دریاچه‌های ژنو و کنستانس در سویس و دریاچه‌های کمو و گاردو و ماژر در ایطالیا.

آب و هوای اروپا

اروپا در مرکز منطقهٔ معتدله واقع شده و تمام نقاط آن کما بیش در تحت تأثیر آب و هوای بحری است و چون کلیهٔ نقاط آن نیز چندان مرتفع نیستند نسبت با اراضی هم عرض خود در سایر قطعات دارای آب و هوای نسبتاً معتدل و از این حیث به سه منطقهٔ مشخص تقسیم میشود:

۱ــ منطقهٔ بحرالمتوسط که زمستان آن ملایم، تابستانش گرم، رطوبت آن خیلی کم و باران بیشتر غالباً رگباری است و موسم آن پائیز و زمستان میباشد هوای اغلب نقاط آن فوق‌العاده درخشنده و شفاف:

۲ــ منطقهٔ اقیانوسی که زمستان و تابستان آن معتدل ولی پر رطوبت

خصوصاً در زمستان باریدگی زیاد دارد آسمان آن اکثراً ابر و مه پوشیده است

۳ـ منطقهٔ بری (اروپای شرقی و مرکزی) تابستان خیلی گرم و زمستان خیلی سرد باران آن بسیار نادر و بیشتر در تابستان می‌بارد

(منابع و محصولات طبیعی)

۱ـ محصولات نباتاتی ـ بواسطهٔ آب و هوای ملایم و معتدل و پستی و بلندی متناسب خود وضعیت اروپا برای نمو و پرورش نباتات فوق‌العاده مساعد است هرچند محصولات آن بتنوع مناطق استوائی نیست لیکن اراضی لم‌یزرع و بیابان‌ها در آن کمتر دیده می‌شود.

نباتات اروپا هم در اثر اختلاف آب و هوا به سه منطقهٔ بزرگ تقسیم گردیده است

۱ـ منطقهٔ بحرالرومی که نسبتاً خشک و مراتع کوچکی دارد محصولات عمدهٔ آن زیتون ـ مرکبات ـ انگور ـ غلات (ذرت ـ گندم ـ جو) میوه‌جات می‌باشد. همچنین جنگل‌ها صنوبری که در این منطقه تربیت می‌شود کوهستانها

۲ـ منطقهٔ اقیانوسی اطلس که جنگلها بلوط در آن بفراوانی یافت شده و محصولات عمدهٔ آن عبارت از غلات (ذرت ـ گندم ـ جو ـ گندم سیاه و غیره) سیب‌زمینی ـ چغندر ـ و کوبیا ندارد بعلاوه تاکستانهای انگور زیاد دارد

تربیت میشود اسپ وحیوانات شاخدار است .

۳ـ منطقهٔ بری باآب وهوای غیرمعتدل وبیشتر جنگلهای آن از درختان مخروطی تشکیل شده مهم ترین محصولات نباتی این منطقه غلات (گندم ـ جو) چقندر وکتان حیوانات شاخدار ـ اسپ گوسفند تربیت مینمایند .

۲ـ محصولات معدنی ـ معادن درهمه نقاط اروپا یکسان تقسیم نشده ونواحی مخصوص برای هرمعدنی وجود دارد وفلزات وذغال سنگ اکثر دررشته جبال متشکل از انقلاب هرسینی پیدا میشود فلزات قیمتی مانند طلا وطلای سفید فقط درجبال اورال دیده شده وسائر فلزات مفیده مانند مس ـ سرب ـ روی وقلعی چندان فراوان نیستند .

اروپا تنها ازحیث آهن ـ نفط وذغال سنگ خیلی غنی است آهن تقریباً درهمه نقاط خصوصاً لورین ، نفط در رومانی وگالیشی ذغال سنگ انگلیس دررشته جبال مرکزی فرانسه بلژیک ـ فلات آردون ـ ناحیهٔ رود المان ـ ناحیهٔ مهم سیلزی علیا ـ پولنی وناحیهٔ دنتزروسیه استخراج گردیده مختصراً میگوئیم که اساساً اروپا ازحیث معدنیات فقیرتر از سائر قطعات عالم است ولی چون بواسطهٔ پیشرفت تمدن واحتیاجات فوق العاده تمام

رشته معادن آن بزیر استفاده آمده و از این نقطه نظر مقام بزرگی را در دنیا احراز کرده است

سکنه اروپا

جمعیت آن - اروپا ۴۵۳ میلیون یا بقدر ربع تمام سکنه کره ارض جمعیت دارد بطور متوسط در هر کیلو متر مربع ۴۵ نفر تقسیم شده البته اروپا پر جمعیت ترین قطعات عالم نیست لیکن بنسبت بمساحت خود بیشتر از همه صاحب نفوس میباشد (آسیا در هر کیلو متر مربع ۲۴ نفر و امریکا ۵ نفر)

نژادها - نژادهای اروپا بسیار مختلف ولی مهمترین آنها سه دسته یونان و رومی - ژرمن - و اسلاو یعنی از شعب نژاد سفید میباشند.

۱- دسته یونان و رومی که شامل یونانیها - رومانیها - ایطالیائیها اسپانیولها - پرتغالیها - فرانسه ها و بلژیکیها یا بالآخره مردمان جنوب و جنوب غربی اروپا هستند

۲- دسته ژرمن که از انگلوساکسنها - هلاندیها - المانها - سویدیها - نرویژیها یا مردمان مرکز و شمال غربی اروپا مرکب است.

۳- دسته اسلاو که عبارت از روسها - بلغارها - یوگوسلاوها - چکها - صربها - کروآتها و اسلوینها و تمام شرق و قسمتی از شمال شرقی و جنوب شرقی اروپا را اشغال کرده اند.

۵- علاوه بر سه دستهٔ فوق الذکر نژادهای دیگری که در درجهٔ دوم اهمیت میباشند در اروپا سکنی دارند مانند سمیت‌ها - مجارها - یا هنگریها - فینها - ترکها - فنلاندیها و بالاخره یهود که در شرق اروپا لیبیا کثیر العدد و در سائر نواحی نیز در غالب شهرهای تجارتی مسکون گردیده است

(مذاهب اروپا)

در اروپا سه مذهب عمده وجود دارد:-

کاتولیک - پروتستان - ارتودکس.

۱- کاتولیک که ریاست عالیهٔ آن با شخصی بنام پاپ مقر او در رم است پیروان این طریقه عموماً اقوام لاتن یعنی ایطالیائیها - اسپانیولها - پرتگالیها - فرانسویها - بلژیکیها بوده و قسمتی از المانیها - اسلاوها [illegible] نیز معتقد آن میباشند.

۲- پروتستان که خود دارای شعب مختلفه و پیروان آن اکثر ساکنین ممالک شمالی [illegible]

۳- ارتودکس که پیروان آن اغلب ملل اسلاوی نژاد هستند.

در اروپا بغیر از مذاهب سه گانه فوق معتقدین دین حنیف اسلام [illegible] و پیروان مذهب موسوی (یهودیها) نیز پیدا میشوند.

اروپای شمالی وغربی

این قسمت از اروپا شامل ممالکی است که جبهه اروپا را در اقیانوس اطلس و متفرعاتش (بحر مانش و بحر شمال) تشکیل داده از جبال پیرنه شروع و با قیانوس منجمد شمالی منتهی میگردد. ممالک مزبوره عبارتند از ممالک متحده برطانی کبیر و ایرلاند - ممالک اسکاندنیاوی (سوئد و نروژ) — دانمارک — پی با — بلژیک و فرانسه

این ناحیه از نقطه نظر طبیعی یکی از قدیمی ترین قسمتهای اروپا بشمار آید و قسمت اعظم آن در اثر انقلابات دوره های کالدونی و هرسینی یعنی در دوره های اولیه وجود یافته است. خرابی و فروریختگی های پی در پی این توده عظیمه را قطعه قطعه ساخته و ممالک کنونی را جز بقایائی از بر قدیمی نباید دانست. مثلاً فروریختگی بحر شمال جبال اسکاتلند را از کوههای اسکاندنیاو فروریختگی بحر مانش انگلیس را از فرانسه جدا کرده اند.

از طرف دیگر این ناحیه بضمیمه ناحیهٔ جنوب غربی (اسپانی و پرتقال) تنها قسمتی است که جنگ ۱۹۱٤ — ۱۹۱۸ تغییرات محسوسی در سرحدات ممالک آن وارد ننموده هر چند فرانسه الزاس و لورن و دانمارک شلسویک و بلژیک بعضی قطعات کوچک را تحصیل نموده اند لیکن کلیتاً این تغییرات چندان نقشه اروپای شمالی و غربی را منقلب نکرده و همه جا همان صورت قبل از جنگ را دارد.

I
ممالک متحدهٔ برطانی کبیر و ایرلاند

۱- جغرافیای طبیعی

موقعیت و مساحت آن: واقع در شمال غربی اروپا جزائر برطانی کبیر دارای ۸۶۹ ر ۳۱۴ کیلو متر مربع مساحت د شامل ۱- برطانی کبیر (مرکب از اسکاتلند در شمال - انگلیس و مملکت گال در جنوب) ۲- ایرلاند ۳- جزائر کوچک شتلاند وارکاد و دهبرید و مان وانگلیسی و یت و مجمع جزائر انگلیس و نرماند و عدهٔ جزائر کوچک اطراف سواحل اسکاتلند میباشد

طول آن از شمال بجنوب یعنی از دماغه دنکانسی تا دماغه لند ز اند ۹۵۰ کیلو متر و عرض آن نسبتهً فوق العاده کم و بطوریکه هیچ نقطه از داخل خاک برطانی کبیر نیست که بیش از یکصد کیلو متر از دریا فاصله داشته باشد بدینطریق ساختمان این مملکت آنرا برای زندگانی بحری مخصوص گردانیده است معهذا مردمان آن خیلی دیر داخل جوزهٔ ملل دریانورد شده و دران وقتیکه بحر الروم مرکز تجارت بود برطانی کبیر هیچ وزنی از این حیث نداشت بعدها پس از انکه کشف بر جدید محور عالم را تغیر کرد طبیعتهً این مملکت بواسطهٔ واقع بودن در سر راه کشتی رانی امریکا و اروپا موقعیت

خود را جانشین مستدرجا سیاست بری راترک و اقیانوس را صحنهٔ فعالیت خود قرار داد.

پستی و بلندی ـــ ازین حیث برطانیٔ کبیر به ۳ قسمت تقسیم میشود:

۱ـ اسکاتلند ۲ـ انگلیس ۳ـ صبب لندن

۱ـ اسکاتلند از دو تودهٔ قدیمیکه یک زمین پست و باریکی آنها را ازیکدیگر جدا ساخته تشکیل گردیده است تودهٔ شمالی یا اراضی مرتفعه (های لند) مهم تر و نبویس (۱۳۴۳ متر) مرتفع ترین قلل برطانیٔ کبیر در رشتهٔ جبال گرام پیان یعنی درین توده واقع میباشد.

تودهٔ جنوبی موسوم به شویو و ناحیهٔ مرکزی به اراضی پست (لاولند) معروف است.

سواحل اسکاتلند سنگی و در قسمت غربی دارای بریدگیهاست که بعضی ازانها حتی در قلب اراضی کوهستانی آن پیش رفته است.

۲ـ انگلیس غربی که ازسه تودهٔ شبیه به تودهٔ های اسکاتلند و لی کمی پست تر ازانها تشکیل یافته در رشتهٔ جبال مشهور آن در نزدیک سحر ایرلاند سلسلهٔ کوه جنین در ساحل خلیج کاردیگان تودهٔ مملکت

گال و در جنوب غربی توده کوهای میباشند در تمام طول این ناحیه سواحل مانند سواحل اسکاتلند سنگی و بریده است لیکن خلیجهای آن کمتر ولی در مقابل وسیع ترند.

۳- صوب لندن یا انگلیس جنوب شرقی که عبارت از جلگه پستی است که از سوب دوره دوم تشکیل گردیده و بریدگی سواحل آن از سائر نواحی بریطانی کبیر کمتر میباشد.

پستی و بلندی جزیره ایرلاند بسیط تر و ساده تر است در مرکز آن جلگه وسیعی است که بطرف بحر ایرلاند باز میشود در شمال رشته جبال الستر و در جنوب سلسله کوههای منستر واقع است سواحل آن در شمال و مغرب بریدگی بسیاری دارد

آب و هوا و رودهای آن: چون مجمع الجزائر بریطانی محاط در بحر است تمام نقاط آن دارای آب و هوای بحری است یعنی معتدل (تابستان و زمستان ملایم) و خیلی مرطوب (باران دمه زیاد) میباشد لیکن هرچه از جنوب بجانب شمال میرود دگرما بطور محسوسی کم شده تا اینکه در شمال بکلی سرد میشود و از طرف دیگر در اثر بادهای باران دار یکه بسواحل جنوب غربی میوزد هرچه از مشرق بجانب مغرب نزدیک تر شود در طوبت اضافه میگردد.

برف به ندرت میبارد و فقط در قلل جبال اسکاتلند دیده میشود و آنهم زود محو میشود
و هیچ وقت یخچالهائی تشکیل نمیدهد برعکس همه جا و همیشه بارانهای شدید ولی نرم
باریده و بواسطهٔ کثرت بارانها رودخانه‌های متعددی در جزیرهٔ کوچک برطانیٔ
کبیر از هر سمت جاری هستند که معروفترین آنها فی و کلید در اسکاتلند
و مرسی که بخلیج لیورپول میریزد و سیورن که بخلیج بریستول وارد میشود
و تایمز که از لندن میگذرد در انگلیس و بالاخره شانن در ایرلاند میباشد

۳- جغرافیای احصائی و سیاسی

ساکنین و نژاد آن — در ابتدا ساکنین مجمع الجزائر برطانی سلتها
و گالها بودند بعدها در اوائل قرون وسطی اقوام دیگری از نژاد ژرمن و اسکاندیناوی
از قبیل ژوتها — انگلها — ساکسنها — دانمارکیها و بالاخره
نورمانها بواسطهٔ ثروت زراعتی جنوب لندن باین ناحیه رو می‌آوردند
و سلتها یعنی ساکنین اولیه آنرا به ایرلاند و کوهستان غربی جزیرهٔ
برطانی کبیر راندند.

بدین طریق امروزه سکنه برطانی کبیر مرکب هستند از:—

۱ـ **سلت‌ها** که تقریباً منحصراً در ایرلاند، اسکاتلند (اکس) ممالک گال و
کرنوای ساکن بوده مذهب ایرلاندیها کاتولیک و بقیه پروتستان مذهب‌اند
۲ـ **انگلوساکسن‌ها** و نژاد آنکه تقریباً تمام سکنه جنوب انگلستان را تشکیل
داده و مذهب رسمی ایشان انگلیکن است.

جمعیت آن: از قرن هجدهم ممالک متحده برطانیه کبیر بیشتر مملکتی
زراعتی شمرده شده و مرکز جمعیت در تمام شهرها در جنوب لندن واقع بود
در اواسط قرن نزدهم در اثر توسعه استعمال زغال‌سنگ و وفور معادن
آن در برطانیه کبیر طبیعتاً ممالک متحده بجانب صنعت توجه پیدا کرده و
از آن بعد این مملکت خصوصاً مملکتی صنعتی شناخته گردید.
و مراکز مهم جمعیت در نواحی صنعتی قرار گرفت.

مطابق احصائیه ۱۹۳۱ جمعیت جزایر برطانیه بیش از چهل و هفت ملیون یعنی
تقریباً یکصد و پنجاه نفر بطور متوسط در هر کیلومتر مربع میباشد سه ربع این
جمعیت مردمان شهری و با وجود مهاجرت فوق العاده که از این مملکت
در جریان است هر ساله در حدود چهارصد هزار نفر جمعیت آن افزوده میشود
و باید دانست که سیر افزایش جمعیت است که بیشتر باعث تمایل مردم به مهاجرت

شده درصورتیکه عده این مهاجرین در سال ۱۸۱۵ دو هزار نفر بیاد تر نبوده در سنه ۱۹۱۱ به ۴۵۴۰۰۰ بالغ گردید.

وضع حکومت آن: — از سه قسمت بریطانی کبیر انگلستان و اسکاتلند (اکس) ممالک متحده تشکیل داده و ایرلاند ملکتی ازاد میباشد.

ایرلاندیها پس از آنکه هفت صد و پنجاه سال برخلاف میل و آرزوی خود در زیر حکومت انگلیس گذرانیدند در سال ۱۹۰۰ ابتداء استقلال داخلی و سپس مختاریت کامل برای خویش تقاضا کردند تا اینکه در ۱۹۲۱ پس از منازعات مفصلی عاقبت حکومت انگلیس آزادی ایرلاند را شناخته و همان حقوقی که کانادا و افریقای جنوبی دارا هستند بایشان نیز تسلیم نمود.

طرز حکومت انگلستان سلطنتی پارلمانی است و این وضع حکومت حقیقة از ۱۲۱۵ یعنی تاریخ صدور بشارت کبیر شروع میشود

سلطنت ارثی و قوه اجرائیه بدست شخص سلطان است که بکمک هیئت وزرای خود که مسئول پارلمان (مجلس مبعوثان) میباشند حکومت مینماید.

قوه مقننه با دو مجلس اعیان و مبعوثان و اعضا مجلس اعیان قسمتی ارثی

وقسمتی انتخابی میباشد مجلس مبعوثان مرکب از ۷۰۷ نماینده هست که برای مدت

پنجسال با رعایت شرائطی انتخاب میشوند

شهرهای مهم آن: - بموجب احصائیه سال ۱۹۲۱ در بریطانی کبیر پنجاه

و در ایرلاند دو شهر هست که بیش از یکصد هزار نفر جمعیت دارد.

پایتخت مملکت شهر لندن (۷،۴۸۳،۰۰۰ جمعیت) واقعه در دو ساحل رود تایمز

و گذشته از اینکه مقر پادشاه و مرکز قوای مدیره مملکتی است یک

شهر بسیار مهم تجارتی وحتی صنعتی میباشد

شهرهای مهم انگلیس از قرار ذیل اند:-

۱- لیورپول (۸۰۳،۰۰۰) در کنار خلیج مرسی واقع و بازار بزرگ

تجارت پنبه و پشم و چرم است.

۲- بیرمنگام (۹۱۹،۰۰۰) که بواسطه اهمیت آهن کاریش ملقب بشهر

آهن گردیده.

۳- مانچستر (۷۳۰،۰۰۰) مهمترین مراکز پنبه ریسی و بافتن پارچه

های پنبه میباشد

٤- شفیلد (٤٩١،۰۰۰) یا شهر فولاد مرکز عمده چاقو سازی.

۵ـ لیدل (۴۵۸۰۰۰) مرکز بافتن پارچه های پشمی

۶ـ بریستول (۳۷۷۰۰۰) یکی از بنادر مهم تجارتی است

۷ـ بردفورد (۲۸۵۰۰۰) از مراکز مهم بافتن پارچه های پشمی میباشد

۸ـ نیوکاسل (۲۷۵۰۰۰) که در تمام عالم از حیث صادرات ذغال سنگ رتبهٔ اول را دارا است .

دیگر هل در کنار خلیج ها مبر مرکز مهمی برای صدور پشم و پارچه های پشمینه کاردیف برای خروج آهن و ذغال سنگ و دوور (۲۴۷۰۰۰)ـ پرتسموت

نیوهون ـ پلیموت (۲۱۰۰۰) بنادر بحر مانش و اکسفرد و کامبریج که دو دارالعلم بزرگ میباشند

شهر های مهمی که در اسکاتلند (اکس) میتوان نام برد عبارتند از :

گلاسکو (۱۰۳۴۰۰۰) که واقع در روی رود کلید شهر بزرگی است صنعتی و خصوصاً از حیث کارخانجات کشتی سازی خود اهمیت بسیار دارد

ادمبورگ (۴۲۰۰۰۰) که حاکم نشین اکس و مرکز علمی مهمی میباشد

دیگر دندی وابردین که بنادر بحر شمال هستند .
درایرلاند شهرهای معتبر یکی دوبلین است که پایتخت
مملکت میباشد دیگر بلفاست حاکم نشین ولستر در جنوب بندر کرک در مغرب لیمریک

(۳)

جغرافیای اقتصادی

هنگامیکه دول اروپائی دوچار جنگ های سیاسی بوده و تمام فعالیت
خویش را درین راه صرف مینمودند انگلیس در جزیرهٔ خود آرمیده وحدت
ملی خود را تکمیل و بزودی بتوسعه و ترقی اقتصادیات پرداخت .
در قرون وسطی چندان تغییر فتی نکرده و جنگهای صد ساله او را بمقصود
نرسانید . ولی در قرون پانزدهم پس از خاتمه منازعات خارجی و
داخلی وخصوصاً بعد از کشف امریکا رو بارتقا گذاشت ترقی صنعتی
از قرن شانزدهم شروع و از اواخر قرن و تمام قرن
هفدهم در اثر مساعی الیزابت وکرمول و ارای بحریه تجارتی کامل
و مستعمرات وسیعه گردید . در قرن هجده بواسطه استعمال زغال سنگ
صنعت کلی را ایجاد و پایه های اصل آزادی تجارت مقام ارجمندی یافت

در عالم احراز نموده بطوریکه امروزه ممالک متحده بریطانی کبیر از بزرگترین ممالک مستعمراتی دنیا بشمار آمده و رتبه بزرگی در حیوة اقتصادی عمومی دارد.

فلاحت آن: بواسطه ضعیت طبیعی خصوصاً فراوانی مواد تحت الارضی مملکت انگلیس بجانب صنعت کشیده شده و تنها ناحیه عمده زراعتی آن در جنوب شرقی صوب لندن میباشد.

هر چند که زراعت گندم و جو نسبت بسائر محصولات فلاحتی در اولین درجه واقع است معهذا اکفاف مصرف مملکت را نداده و چون فوق العاده گران تمام میشود سال بسال زراعت آن رو به تنزل میرود. ارزانی گندم در روسیه و هندوستان مردم را از زراعت منصرف نموده و تقریباً تمام خوراک خود را از خارج وارد مینمایند. زراعت نباتات صنعتی نیز چندان رواجی نداشته و فقط کتان که در ایرلاند و اطراف بلفاست زراعت میشود حائز اهمیتی است.

تربیت حیوانات بواسطه رطوبت هوا و کثرت چمن زارها و مصرف زیاد گوشت و لبنیات در انگلیستان توسعه یافته و خصوصاً گاو و گوسفند در اینجا بعده زیاد تربیت میشود لیکن جمعیت بقدری کثیر و مصرف

گوشت ولبنیات باندازه ایست که بازهم ازبرازوپا- اتازونی امریکای جنوبی و استرالیا همه ساله محتاج بخریداری احتیاج خویش میباشد .
کلیه باید دانست که محصولات فلاحتی انگلیس فقط احتیاجات یک ربع سکنه آنرا انکافو نموده و تقریباً سه ربع مواد غذائی خویش را از خارج تهیه مینماید .

صنعت آن :- در ممالک متحده بعللی که ذیلاً ذکر میشود صنعت ترقی فوق العاده نموده و مقام بلندی را دارا گردیده است
۱ـ کثرت معادن زغال سنگ . ۲ـ فراوانی مواد اولیه خصوصاً پشم
۳ـ نزدیکی تمام نقاط آن بدریا و سهولت تهیه این مواد .
اهمیت زغال سنگ در عالم صنعت بدیهی انگلیستان در تمام ممالک اروپا درین حیث اولین مملکت پرثروت محسوب میشود معادن زغال سنگ آن بیشتر در سواحل غربی واقع گردیده و مرکب از هشت مرکز بزرگ میباشد . محصول این مراکز همه ساله رو بفزونی بوده در ۱۸۴۵ سی و یک میلیون تن (   ) در آنها بدست آمده و در ۱۹۱۳ به ۲۹۲ میلیون تن (   ) رسیده است

د) المان ۹ - ۱۲ از ۱ تا ۱۶ نازوی (۵ ۱۶)

معادن آهن انگلیس بیشتر در نزدیکی مراکز زغال سنگ قرار گرفته و از این روی مزیت اقتصادی مهمی باین مملکت داده است صنعت فلزکاری در ممالک متحده بیشتر در جنوب بیشتر رفت کرده و بیشتر توسعه آن در مغرب مرکز میباشد .

در مغرب مملکت گال ، آهن کاری مس در مرکز خطوط آهن و ماشین ها (بیرمنگام) فولاد کاری چاقوسازی (شفیلد) در شمال اطراف نیوکاسل بندر معروف زغال سنگ سرب با لاخره در ناحیه کلید کشتی ساز و ماشین سازی گلاسکو .

امروزه انگلستان اهمیت فلزکاری گذشته خویش را تقریباً از دست داده و برای تهیه مواد معدنی محتاج است که از اسپانی - الجزیره و شیلی خریداری نماید . در سنه ۱۹۱۴ این مملکت حتی در داخله خود بزحمت با صنعت فولاد کاری المان رقابت کرده و در مقابل نازوی که قریب چهار برابر آن تولید مینماید یقیناً طاقت مقاومت نخواهد داشت .

صنعت بافندگی انگلیس هنوز ما فوق تمام دول و بشیر بواسطه آزادی نوع لیند تجارت آنمع فوق العاده با قوه است پشمینه بافی و تهیه پارچه پشمینه تقریباً در نقاط ممالک متحده رواج و مراکز مهم آن لیدز - برادفرد - و منجستر در انگلیس گلاسکو آبردین و دندی در اسکاتلند داکس ، بلفاست و دلستر در ایرلاند میباشد .

بطور کلی تمام شعب پارچه بافی ممالک متحده باستثنای منسوجات ابریشمی در نهایت ترقی و تکامل است .

بغیر از صنایع فوق الذکر عدهٔ صنایع دیگری مانند ساختن ظروف محصولات شیمیائی - کائوچوک - کاغذسازی وغیره نیز وجود دارد که هرچند از حیث اهمیت در درجه دوم واقع است لیکن معهذا قابل ملاحظه میباشد .

وسائل حمل و نقل :—

۱- خطوط آهن که بالغ به سی و هشت هزار کیلومتر و نسبت بمساحت مملکت بهر صد کیلومتری دوازده کیلومتر تقسیم میشود در تمام اروپا فقط بلژیک از این نسبت تجاوز نموده (۲۸ در صد کیلومتر) است .

راه آهن انگلیس با اجنبی رقابت آزاد اداره شده و در هر خطی کمپانیهای مختلفه کار میکنند. با این ملاحظه مخارج حمل و نقل خیلی نازل و بنفع مردم تمام شده است امروزه حکومت نظارت و تفتیشی در آن دارد.

۲ـ کشتی رانی داخلی: رودهای انگلستان طبیعتاً قابل کشتی رانی و اگر موضوع رقابت خطوط آهن و کشتی رانی ساحلی نبود خدمات بزرگی را انجام میداد (تا غالب آن بوسیله ترعه بیکدیگر مربوط (طول این مجاری مصنوعی به ۲۰۵۲ کیلومتر میرسد.) و سواحل بحر شمال را به اقیانوس اطلس متصل ساخته اند.

۳ـ کشتی رانی بحری: اولین بحریه عالم بحریه انگلیس است از دو دسته تشکیل یافته:

۱ـ سفاین تجارتی مرکب از ۱۲۳۰۰ کشتی (۸۴۰۰ بخاری ۶۰۰ مهم شراعی) که نه فقط احتیاجات صنعتی و تجارتی مملکت خود رفع میکنند بلکه محصولات تجارتی ممالک دیگری که دارای بحریه کافی نیستند نیز حمل و نقل مینمایند.

۲ـ سفاین جنگی که فوق العاده معظم و مهم و حقیقتاً حافظ حیوة این

مملکت می باشد

تجارت آن — بطوری که دیدیم برطانی کبیر مملکتی است صنعتی و از این
روی مجبور است که قسمت اعظم از احتیاجات خود را از حیث مواد اولیه
لازمه برای صنعت (تمام پنبه — سه ربع پشم — نصف چرم و پوست
ربع آهنی که بکار میبرد) و از حیث مواد غذائی لازمه برای مصرف اهالی
از خارج تهیه نماید (چهار خمس غلات — خمس گوشت خوک —
قریب دو خمس گوشت گوسفند و گاو — کره — پنیر — قند —
و چای وغیره). قبل از جنگ بین الملل میزان تجارت خارجی ممالک
متحده به ۳۵ میلیارد فرانک یعنی بیش از دو برابر فرانسه بوده است
واردات آن عبارتند از مواد غذائی (غلات — گوشت — کره — پنیر —
سبزیجات و میوه جات — حبوبات) مواد اولیه (پنبه — پشم —
پوست — فلزات لازمه برای صنعت) و اشیاء زینتی (پارچه
های ابریشمی و اجناس پاریسی).

صادرات آن عبارتند از مصنوعات کارخانجات خود (منسوجات
پنبه — پشمی — کتانی و ماشین ها) زغال سنگ و فلزات مختلفه.

برطانی کبیر غالب احتیاجات خویش را از آنزونی و فرانسه و مستعمراتش خریدار و مصنوعاتش را بیشتر بمستعمرات خود و آنزونی و ممالک اروپای غربی میفروشد میزان واردات این مملکت تقریباً معادل صادرات آن میباشد .

مستعمرات آن :- امپراطوری برطانی کبیر یکصد و ده برابر ممالک متحده و تقریباً شامل ربع اراضی کره زمین است این امپراطوری وسیع چهارصد و چهل میلیون یعنی بقدر ¼ تمام زمین جمعیت دارد .

مستعمرات برطانی کبیر از دو نوع مرکب است :

۱ :- ممالک و اراضی که از آنها استفادهٔ ثروتی مینماید .

۲ :- مواقع و نقاط نظامی و ایستگاه های جهازات .

و کلیةً عبارتند :-

۱ :- در اروپا :- جبل الطارق - مالت و قبرس که مواقع مهم دریای مدیترانه میباشند .

۲ :- در آسیا :- هندوستان - بلوچستان انگلیس - برمانی سنگاپور - شمال برنئو - جزیره هنگ کانگ و و یهای چیه - (در چین)

۳:- در افریقا :- گامبی - سیرالیون - سواحل طلا (کت ذر) نیجریه - سومالی انگلیس - افریقای شرقی - افریقای جنوبی - جزائر و سانت هلن (از اوقیانوس اطلس) جزیرهٔ موریس (اقیانوس هند) که سه جزیرهٔ اخیر در سرراه هند از طریق دماغ امید واقع گردیده اند.

۴:- در اقیانوسیه :- استرالیا و زلاند جدید و جزائر فیشری - تنگا - سلیمان وغیره -

۵:- در امریکا :- مملکت کانادا - جزیرهٔ ترانائیک - گویان انگلیس عدهٔ جزائر کوچکی در انطیلهای صغیر هم چنین قسمت مختصری از امریکای مرکزی (هندوراس انگلیس).

II

شبه جزیره اسکاندنیاو

جغرافیای طبیعی

موقعیت و مساحت آن :- از طرف شمال محدود به اقیانوس منجمد شمالی از مغرب به اقیانوس اطلس و بحر شمال از جنوب به تنگه های دانمارک (اسکارزاک - کاتگا - سوند) و از مشرق بخلیج بتنی و روسیه این

شبه جزیرهٔ از بزرگ ترین جزائر اروپا و فقط از ناحیه به اروپا متصل است دارا ی ۲۰۰۰ کیلو متر طول از ۴۰۰ الی ۷۰۰ کیلو متر عرض و مساحت آن ۷۷۲۰۰۰ کیلو متر مربع میباشد.

پستی و بلندی و وضعیت سواحل آن — شبه جزیرهٔ اسکاندنیاو شامل دو ناحیهٔ طبیعی کاملاً متشخص است:—

در مغرب آلپ های اسکاندنیاو و در مشرق فلات بالتیک.

ا— آلپ های اسکاندنیاو که در ابتدای عصر اول در نتیجه چین خوردگی کالدنی مانند کوهها ی اسکاتلند (آکس) تشکیل یافته و بعداً فرورفتگی بحر شمال این دو رشته جبال را از یکدیگر مجزا ساخت.

بواسطه مرور قرن ها و تاثیر یخچالها و جریانات قلل مرتفعه و نوک ها و دره های وسیع از این آلپ ها وجود نداشته و بلند ترین نقاط آن ۲ گلیتی (۲۵۶۰ متر) میباشد. در مقابل فلات ها یخچالهای که مشرف به بحر شمال هستند در مواقع مرتفعه آن بسیار و غالباً از برف پوشیده اند.

این سلسله هرچه بجانب مشرق میرود پست گردیده و فلات های مطبق را تشکیل میدهد و از نقطه نظر علمی میتوان گفت که

بحاوراه بالتیک یعنی در فلاند خاتمه می یابد.

در ساحل کوه های اسکاندنیاوی بسیار تند و خلیج های باریک و عمیق موسوم به فیورد در اثر انقلابات قدیمه در آن احداث گردیده است. اکنون نیز در طول این سواحل جزائر متعدده که معروف ترین آنها مجمع الجزائر اسکیارگارد است گواه این انقلابات و بقایای ساحل قدیمی این شبه جزیره میباشد.

۲:- فلات بالتیک که متدرجاً تا ساحل شرقی پست گردید و آثار یخچال هائیکه در قرون سابقه آنرا پوشانیده بود هنوز دیده میشود یخچال های مزبوره پست و بلندی این فلات را متناسب ساخته وحفره هائی ایجاد نموده پس از دور شدن طبقات یخ دریاچه هائی کنونی سوئد (ونر - وتر - هالمارن و مالارن) در محل آنها بوجود آمده است.

سواحل بالتیک خاکی و پست وعمق بحر نیز درین سواحل خیلی کم میباشد - در اثر تهاجم امواج بالنسبه دارامی برکهای زیاد و از مرداب ها پوشیده شده است. جزائر مسطح کثیری در نزدیکی آن واقعند که مشهورترین آنها الاند و گوتلاند هستند.

آب وهوا و رودهای آن - در شبه جزیرهٔ اسکاندنیاو دو آب

وهوای متمایز ودو دسته رود های مختلف وجود دارد .

درنواحی غربی بواسطه ارتفاع اراضی آب وهوا سخت ولی تاثیر اقیانوس اطلس آنرا معتدل ، مرطوب برابر گردانیده است . سرما و رطوبت درین ناحیه یخچالها و انبارهای برفی تولید کرده که در موقع ذوب رودهای سیلابی کوتاه وتند ودر عین حال منظمی را بجانب مصب اقیانوس اطلس جاری میسازند مهم ترین آنها رود گلمن میباشد .

آب وهوای ناحیه شرق برعکس فوق العاده خشک وشدید ومخصوصاً زمستان آن بی نهایت سخت است .

رود های غیر منظم ولی طویل تر از رود های مشرق هستند از شمال غربی بجانب جنوب شرقی جاری و به بحر بالتیک میریزند تقریباً تمام موازی یکدیگر وعمده ترین آنها دال الف وکتا الف میباشند .

محصولات نباتی ومعدنی آن : تقریباً سه خمس اراضی شبه جزیرهٔ اسکاندنیا وازیخ وبرف وسرد ابهای منجمده یا تو ندرا پوشیده گشته وغیر مسکون افتاده فقط دو قسمت آن که عبارت از ناحیه جنگلها (سرو وکاج) شمال قسمت های پست جبال

اسکاندنیاوشمالی فلات بالتیک ناحیهٔ فلاحتی شامل مرکز وجنوب فلات بالتیک است مسکون و قابل زراعت ومحصولات عمده اش گندم جو جاودار میباشد. مراتع درین دو ناحیهٔ اخیر فراوان هستند.

باینصورت بدیهی است که حیوهٔ فلاحتی آن رونقی نمیتواند داشته باشد.

بالعکس از حیث معادن فوق العاده پرثروت وخصوصاً آهن ومس ونیکل بکثرت دارد.

تقریباً فاقد معادن ذغال سنگ واگر آبشارهای مفیدهٔ آن نبود از حیث صنعت هم مقامی را احراز نمیکرد.

تقسیمات سیاسی اقتصادی

اسکاندنیاوی

شبه جزیرهٔ اسکاندنیاوی دارای ۹۴۵۰۰۰۰ جمعیت است که تقریباً یازده نفر بهر کیلومتر مربعی تقسیم گردیده و دو مرکز آن در ایالات جنوبی میباشد.

باستثنای پنجاه هزار لاپنی که از نژاد آسیائی و در نواحی شمالی زندگانی بدوی دارند تمام مردمان این شبه جزیره از نژاد اسکاندنیاوی یعنی

شعبهٔ از نژاد ژرمن بوده دارای یک قیافه (قد بلند- موی زرد و چشم آبی)
و دارای یک مذهب (لوتری) هستند

معهذا با وجود این وحدت نژادی تباین اخلاق و زندگانی توجیه حیوهٔ
سیاسی آنرا غیر ممکن ساخته است.

در قرون ۱۶ و ۱۷ و ۱۸ اشاعل دو مملکت بوده یکی مستقل (سویڈ)
و دیگری متحد با دانمارک (نروژ)

بعد از ۱۸۱٤ نروژ بشرط حفظ قوانین - قشون - بحریه و بودجه علیحده
خود بپادشاه سوید داده شده لیکن در ۱۹۰۵ باز این وحدت
سیاسی درهم شکسته و از آن تاریخ شبه جزیرهٔ اسکاندیناوی شامل
دو مملکت است.

۱:- مملکت سوید که از ناحیهٔ جلگه شبه جزیره و دامنهٔ شرقی جبال
اسکاندیناو مرکب بوده.

۲:- مملکت نروژ که شامل نواحی جبال اسکاندیناو باستثنای
دامنهٔ شرقی آن میباشد

مملکت سوئد

مملکت سوئد شامل ناحیهٔ شرقی یعنی بری شبه جزیره قریب ۴۵۰۰۰۰ کیلومتر مربع مساحت و ۸۴۷۰۰۰۰ جمعیت دارد آب هوای آن غیر معتدل در شمال دارای جلگه‌های کم مزروع و نجیا لها در مرکز جنگل‌ها و مراتع و بالآخره در جنوب اراضی زرلعتی (غلات) میباشد. تمرکز جمعیت در ناحیه جنوبی شده و بیشتر ساکنین آن زراعت پیشه هستند. سرچشمهٔ حیوة سوئدیها از زراعت - معادن و استفاده از جنگلهاست صادرات عمدهٔ آن - چوب و لبنیات وخصوصاً فلزات (آهن بسیار اعلی) میباشد. زغال سنگ ومواد غذائی از خارج خریداری میکنند.

شهرهاے معتبر این مملکت درناحیهٔ جنوبی واقع گردیده پای تخت آن استخلم (۱۵۰۰۰۰۰ جمعیت) شهر عظیمی است که در روی هفت جزیرهٔ نزدیک بحر بالتیک در مقابل خلیج فیلاند بنا شده موقعیت تجارتی آن خیلی مهم است.

دیگر شهرهاے مهم آن عبارتند از :-

گتبورگ در کنار تنگهٔ کاتگا -

مالمو در کنار تنگهٔ سوئد.

نورکپنیک در کنار بحر بالتیک .

هر سه شهر فوق الذکر در ناحیهٔ زراعتی جنوبی واقع شده اند .

مملکت نروژ

نروژ دارای قریب ۳۲۲٬۰۰۰ کیلو متر مربع مساحت و ۲٬۶۴۶٬۰۰۰ جمعیت است این مملکت از کوهستانی تشکیل گردیده که علاوه بر سنگلاخها و برف ویخچالها جز جنگلهای سرو کاج و مراتع دامنه های آن ثروت دیگری را مالک نیست . اگر دریای ساحلی نروژ بی اندازه ماهی نداشت و سواحل آن با بریدگیهای خود مساعد برای صید ماهی نبود منابع حیوتی نروژ تقریباً صفر گفته می شد . بطور کلی زندگانی این مملکت بحری و بیش از یکصد و سی هزار از سکنه آن صیاد و ملاحند . طول سواحل نروژ ۱۷٬۵۰۰ کیلو متر است .

تربیت حیوانات و جنگلها و صید ماهی سه عنصر بزرگ تجارت نروژ وصادرات عمدهٔ آن بیشتر چوب و قطران ولبنیات و ماهی میباشد با اینکه این مملکت در ناحیه شمالی خود منطقهٔ قطبی میرسد معهذا مملکتی مترقی است .

تمرکز جمعیت آن در طول سواحل و تمام شهرهای با اهمیت

ـ در کنار بحر واقع اند .

پایتخت مملکت کریستیانیا (۲٤۳۰۰۰ جمعیت) درکنار یکی از فیوردهای جنوبی بنا شده و دیگر شهرهای معتبر آن عبارتند از برگن ـ درونتهم و همرفست که از بنادر ساحل غربی میباشند .

III

دانمارک

مملکت دانمارک یکی از کوچکترین ممالک اروپا واراضی ٤۳۰۰۰ کیلومتر مربع مساحت قریب سه ملیون جمعیت وشامل دوقسمت است :

۱ـ قسمت بری یا شبه جزیرهٔ ژوتلاند که اخیراً شلسویک نیز بآن منضم گردیده

۲ـ مجمع الجزائر شرقی که جزائر عمدهٔ آن فیونی ـ سیلاند ـ لالاند و در ۱۵۰ کیلومتر دورتر از ساحل جزیرهٔ برنلم میباشد. این جزائر که در مدخل بحر بالتیک بین ژوتلاند وشبه جزیرهٔ اسکاندنیاوی واقعند بواسطهٔ پنج تنگه از سر واز یکدیگر جدا شده اند : ۱ـ اسکاژراک ۲ـ کاتگا ۳ـ سوند ٤ـ بلت کبیر ۵ـ بلت صغیر

بدینطریق حکمرانی مدخل بحر بالتیک یا دانمارک و همین آن را دربان بالتیک لقب داده اند .

پستی و بلندی آن — جلگهٔ دانمارک (ژوتلاند و مجمع الجزائر) نیز مانند جلگهٔ سوئد و جلگهٔ آلمان جزئی از فلات بالتیک و تا یخچالهائیکه آنرا در اعصار ماضیه پوشانیده بودند معروف و مشهور است .

یخچالها نقاط مرتفعه آنرا پست نموده و فعلاً سطح این مملکت کاملاً مسطح و تنها تپهٔ که مرتفع ترین نقاط آنرا تشکیل میدهد تپهٔ هیملسبرگ و یکصد و هشتاد متر ارتفاع دارد .

دانمارک از حیث جنس اراضی خود به دو ناحیه مشخص تقسیم میگردد :

۱— نیمهٔ غربی ژوتلاند که کشت ندارد و لم یزرع است و فقط مخصوص تربیت گوسفند میباشد .

۲— نیمهٔ شرقی ژوتلاند و مجمع الجزائر که خیلی حاصلخیز و فلاحتی و دارای مراتع پرمایه که برای چهارپایان بزرگ (حیوانات شاخدار — اسب) بسیار مناسب میباشد . سواحل این قسمت پست و خلیج های باریک بندرگاه های مهمی دارد .

آب وهوای آن - بالنسبه بحری ، مرطوب تا اندازه ملایم است
تابستان آن کوتاه - بهار و پائیز معتدل و باران زمستان
متغیر میباشد وحتی بقدری سخت میشود که برای یکماه دو ماه
حتی تنگه ها نیز منجمد شده وگاهی بطوری ملایم است که او یک روز
هم یخ نمی بندد . تقریباً باران میبارد لیکن بسیار ریزه و کم دوام میباشد

منابع طبیعی آن - مملکت دانمارک فقط محصولات معدنی است
لیکن معلی که ذیلاً ذکر میشود فلاحت آن ترقی بسیار دارد .-

۱- آب وهوای آن معتدل ولی مرطوب است .
۲- خاک آن خصوصاً در ناحیه مشرقی و تلاند و جزائر طبیعتاً مستعد میباشد
۳- مردمان آن فوق العاده زحمت کش دهقان و لاینقطع بجنگ کردن
مرداب ها و کشیدن نهرها و غیره مشغول اند .

علاوه بر محصولات جنگلهای شرقی منابع فلاحتی عمده دانمارک
از قرار ذیل اند .-

۱- زراعت مواد غذائی از قبیل جو - جو دوسر - سیب زمینی و شلغم
۲- میوه جات که بی اندازه فراوان است

۳ - مراتع که برای تربیت حیوانات بکار میرود

دانمارک یکی از اولین ممالک اروپائی است که نسبت به ساکنین خود بیشتر تربیت چهارپایان شاخدار مینماید (گاو و گاو شیرده وغیره) و نتیجه مستقیم آن ترقی بعضی رشته صنایع فلاحتی مانند قند سازی وخصوصاً لبنیات وغیره شده است تربیت اسب نیز درین مملکت رواج کاملی دارد.

صید ماهی یکی از منابع بزرگ ثروت دانمارک و بهمین ملاحظه جزیره منجمد گرونلند وجزیره آتش فشانی ایسلاند را مستعمره خویش ساخته است.

تجارت آن مترقی وتقریباً مساوی باهولند و دو برابر نروژ میباشد - صادرات آن بیشتر مواد غذائی ولبنیات است به انگلیس و آلمان وواردات آن مواد معدنی ومصنوعات کارخانه جات بهمین دو مملکت است.

جغرافیای سیاسی

بواسطه توسعه منابع ثروت خود دانمارک از ممالک مترقی ومتمدن بشمار میآید وضع حکومت آن سلطنتی مشروطه وتعلیم زبان عمومی است دارای ۳۲۶۷۰۰۰ جمعیت یعنی ۷۶ نفر در هر کیلومتر

مربع میباشد و جزائر آن جمعیت بیشتر از ژوتلاند تمرکز یافته پایتخت مملکت کپنهاگ (۷۱۰۰۰۰ جمعیت) واقع در سیلاند در کنار تنگه سوند و یکی از بنادر بزرگ اروپا محسوب میشود. شهرهای مهم اودنس در جزیره فیونی و آدهونس در شبه جزیره ژوتلاند است.

مستعمرات آن در اروپا یکی جزیره آتش فشانی ایسلاند حاکم نشینش ریکیاویک دیگر فاراو و در امریکا جزیره وسیع و منجمد گرونلند است که فقط سواحل آن مسکون و ساکنینش اسکیموء میباشند

بعضی جزائر کوچک دیگر در انطیل های صغیر تعلق بدانمارک دارند که مهمترین آنها سن تماس - سن کووا و سن ژان است تنها استفاده دانمارک از مستعمرات خویش میتماید حقیقة صید ماهی میباشد.

پی بایا هلند

(اراضی پست)

این مملکت دارای ۳۴۰۰۰ کیلو متر مربع مساحت و وجه تسمیه آن به پی بایا هلند این است که در یک جلگه پستی تشکیل یافته که

سطح غالب نقاط آن پائین تر از سطح بحر میباشد .
دو عامل در تشکیل این جلگه موثر بوده و هستند :
اول تاثیر آب که :

۱- جلگه شرقی را (درنت - اوراییسل - کامپین) تشکیل داده و قسمتهای آن از شن پوشیده شده ولم یزرع میباشد

۲- جلگه غربی (زلاند - هلند - فریز) که حاصلخیز و از رسوبات دریائی شطوط رن - مز و اسکو بوجود آمده است .

۳- سواحل که رسوبی و پست و هموار و تپه های ارشن مولسوم به دون در کنار آن در اثر باد ها پیدا شده است رشته این تپه ها را غالبا تصادم امواج گسیخته در بعضی نقاط مجمع الجزائری مانند مجمع الجزائر زلاند و فریزن ترتیب و در پارهٔ مواضع دیگر در ساحل نفوذ و خلیجهائی تشکیل داده است که بزرگترین آن ها خلیج زویدر زه میباشد .
دوم عمل و کوشش ساکنین آن که :-

۱- با احداث سد هائی موازی با جریان شطوط مملکت را از طغیان آنها و رسوب های جدید محفوظ داشته اند .

۲ـ باحداث سدهای حبسی موازی با سواحل از تهاجم امواج جلوگیری کرده اند.

۳ـ بوسائل مختلف دریا را خشک و اراضی تازه بوجود آورده و آنرا باد ادن رشوه های طبیعی و مصنوعی مستعد زراعت ساخته اند.

منابع طبیعی آن:- مملکت پی با بواسطهٔ جنس اراضی خود یکی از محصولات معدنی محروم ولی منابع مهم دیگری را مالک است:-

۱ـ صید ماهی که با کشتیهای بادبانی و بخاری کوچک در تمام سواحل آن میشود بحر شمال فوق العاده پر ماهی چون بیشتر در نقاط عمیق نیز فراوان است صید آن بسهولت انجام می پذیرد.

۲ـ فلاحت که بواسطهٔ آب و هوای خیلی ملایم و مرطوب آن عدم مساعدت با زراعت غلات و نباتات صنعتی (گندم - جو - چغندر - تنباکو و کتان) چندان رونقی ندارد تربیت گوسفند و خصوصاً حیوانات شیرده بسیار معمول و در نتیجه کره و پنیر آن مشهور عالم است.

۳ـ صنعت که بیشتر متکی به محصولات فلاحتی میباشد سابقاً نساجی آن رونقی داشته لیکن بواسطهٔ رقابت دول بزرگ صنعتی تنزل یافته و امروزه تهیهٔ مواد غذائی شربت ها و شکلات وغیره اساس صنعت پی با را تشکیل میدهند.

تجارت آن — بواسطهٔ محصول عمده که از تربیت حیوانات وصید ماهی بدست می آورد و احتیاج فوق العاده که به تهیهٔ غلات و مواد مصنوع دارد مملکت هلند طبیعتاً دارای تجارتی مهم و مترقی است تجارت داخلی آن بوسیلهٔ خطوط آهن و راه های قابل کشتی رانی است (مملکت پی با تقریباً ۵۲۰۰ کیلومتر راههای قابل کشتی رانی دارد) که محصولات صنعتی ناحیهٔ رنان آلمان را از مصب رود آن خارج مینماید .

تجارت خارجی آن از دو بندر آمستردام وروتردام بوده وبیشتر مال التجاره های آلمانی را بطور ترانزیت خارج کرده و راه عبور مواد وارده بآلمان میباشند .

هرچند که جمعیت هلند تقریباً شش دفعه کمتر از فرانسه است قبل از جنگ بین الملل تجارت معظمی داشته وتخمیناً بمیزان فرانسه تجارت مینموده است صادرات آن پنیر و کره و سبزیجات و شکلاد وسایر انواع لبنیات و واردات آن غلات - فلزات - چوب و زغال سنگ و محصولات مستعمرات خویش میباشد .

جغرافیای سیاسی

ناحیهٔ شرقی پی با بالنسبه کم جمعیت و تمرکز آن بیشتر در ناحیهٔ غربی مملکت است کلیه جمعیت آن ۷،۴۸۲،۰۰۰ یعنی بطور متوسط دوبیست و نفر در هر کیلو متر مربع میباشد.

پایتخت مملکت شهر لاهه (۳۱۰،۰۰۰ جمعیت) که از حیث اهمیت بعد از آمستردام (۷۶۲،۰۰۰ جمعیت) و رتردام (۵۸۴،۰۰۰ جمعیت) دو بندر مهم هند واقع گردیده و فقط اهمیت آن از نقطهٔ نظر سیاسی یعنی مقر سلطنت و مرکزیت قوای مدیره مملکتی است. دیگر شهرهای معتبر آن عبارتند از:- اوترخت - هارلم - لید - نیمگ - آرنیم و گرونلنگ

تمرکز جمعیت پی با بیشتر در همین شهرها میباشد.

مستعمرات آن:- هر چند که مستعمرات هند از قرن هفدهم بسیار کم تر شده لیکن باز دارای ۲،۰۴۵،۰۰۰ کیلو متر مربع مساحت و ۶۷ میلیون جمعیت است. از حیث اهمیت مستعمرات این مملکت پس از انگلیس و فرانسه در درجهٔ سوم واقع گردیده و شامل گویان هند (در امریکای جنوبی) قسمتی از گینهٔ جدید و مجمع الجزائر معظمی در اقیانوس

میباشد جزیرهٔ عمدهٔ آن جاوه است که دارا سی ۳۵ میلیون جمعیت (یعنی در هر کیلومتر مربع ۲۶۶ نفر) و بمقدار زیاد محصولات مناطق حاره از قبیل کاکائو - قهوه - چای - ادویه جات - پنبه و کائوچوک تولید مینماید. یکی از عوامل مهم ثروت بلند محصولات همین جزیره است.

دیگر جزایر معتبر آن عبارتند از سوماترا - قسمت غربی تیمور - قسمت بزرگ سیلبس (؟) از برنئو.

حاکم نشین تمام مستملکات اقیانوس هند شهر باتاویا واقع در جزیرهٔ جاوه میباشد.

بلژیک

با قسمت های کوچکی که در معاهدهٔ ۱۹۱۹ بآن ضمیمه گردید مملکت بلژیک ۳۰۴۵۰ کیلومتر مربع مساحت دارد مملکتی است بسیار کوچک تمام آن در تحت نفوذ ... شمال واقع و همه جا دارای آب و هوای بحری و خیلی مرطوب میباشد این مملکت از حیث ارتفاع اراضی و جنس خاک بقسمتهای مختلفی تقسیم گردیده که هر یک منافع و محصولات علیحده را مالک از جنوب شرقی بشمال غرب عبارت از ناحیهٔ ذیل است:-

(۱) بلژیک علیا (۲) بلژیک وسطی (۳) بلژیک سفلی.

(۱) بلژیک علیا :- (آردن ، کندرز) از بقایای چین خوردگی سرسلیتی بوده و بواسطه قدمت و تأثیر عوامل طبیعی منجر بفلاتی شده که هر چه بجانب مغرب میرود پست تر میگردد (نقطهٔ مرتفع شرقی ۶۲۲ متر ـ نقطهٔ مرتفع غربی ۳۰۰ تا ۴۰۰ متر) آب و هوای آن سرد و مرطوب و نباتاتش فقط جنگلها و مراتع کم علفی است که برکه ها و مردابهای متعدد در آن واقع است این ناحیه حقیرترین و کم جمعیت ترین نواحی بلژیک شمرده میشود لیکن این فلات بتوسط دره های طولانی و کم عرضی قطع شده که بالنسبه گرمتر و مرکز جمعیت و زراعت میباشد پاره صنایع از قبیل ظروف کاری و تراش سنگهای لوح وغیره نیز در آنجا دیده میشود.

در منتهی الیه بلژیک علیا جانب شمال شرقی فلات آردن منطقهٔ غنی از معادن زغال سنگ قرار دارد که از طرفی تا فرانسه (معادل شمالی) و از سمتی تا آلمان (منطقهٔ رینان) امتداد داشته و مهمترین مراکز آن مونس، نامور، شارلروا و در وسط لیژ در دره مز میباشد. این نواحی بواسطهٔ کثرت زغال سنگ و نزدیکی بمعادن روی و آهن فوق العاده صنعتی و مترقی و پر جمعیت است .

(۲) بلژیک وسطی :- (هسبی ، هنو ، برابان) از جلگه های مرتفعی که از دره ها شیار گردیده مرکب میباشد. ارتفاع آن از آردن کمتر (۱۵۰ تا ۲۰۰ متر) آب و هوای آن ملایم و زمین آن

از یک طبقهٔ ضخیم لاسے پوشیده شده است .

این قسمت ناحیهٔ بزرگ زراعتی بلژیک وخصوصاً زراعت گندم وچغندر قند در آنجا بسیار شده وتربیت حیوانات نیز رونقی دارد .

بلژیک وسطی بواسطهٔ آب وهوای معتدل وهموار زمین خود یکی از شوارع مهم اروپا بوده ومیباشد ، راه آهن پاریس - لیژ ، کلنی وبرلن از اینجا عبور کرده و همیشه محل تصادم قواے فرانسه واقوام ژرمن بوده است وحتی تهاجم ۱۹۱۴ المان بفرانسه نیز از این ناحیه صورت گرفت .

۳ - بلژیک پائین - اگرچه اراضی این ناحیه پست وحتی در بعض نقاط پایین تر از سطح بحر است .

آب وهوای آن خیلی مرطوب وخاکش رسوبی وشنی میباشد بار قسمتهای آن بصورت [illegible] باقی و[illegible] ع (کامپین) قسمتهای تازه آباد شده زراعت شده (ایالت واس) وبالاخره قسمتهای دیگر نیز از سابق آباد گردیده ودر آنجا مردم سکونت داشته وزراعت مینمایند (فلاندر وجلگهٔ بحری)

نواحی اخیره از مراتع پر علف پوشیده گردیده واز قرون وسطی مرکز زراعت نباتات صنعتی (کتان ، چغندر) بوده وپارچه بافی فلاندر اکنون نیز فوق العاده ترقی دارد .

در بلژیک سفلی رودخانه های متعدد و مفیدی جاری است که مهمترین آنها اسکو
با شعب ثلاثه خود لیس ـ داندر و دوپل میباشند .
سواحل آن پست و تپه هایی شنی درکنار آنها قرار دارد جز در مصب
اسکو بنا در طبیعی درین سواحل ملاحظه نمی شود .

جغرافیای سیاسی

بواسطه موقعیت طبیعی خود بلژیک بزودی جلب توجه اقوام مختلف نژاد را نموده و دو
دران سکنی دارند .
(۱) فلامانها در شمال که زبان آنها آلمانی .
(۲) والن ها در جنوب شرقی که بزبان فرانسوی تکلم مینمایند .
این دو نژاد از حیث عده تقریباً برابر اند .
در ۱۹۱۴ در اثر توسعه صنعتی بلژیک متراکم ترین نقاط اروپا از حیث جمعیت بوده
وعده ساکنینش به ۷٫۶۸۴٫۰۰۰ بالغ میگردید، یعنی ۲۵۲ نفر در هر کیلومتر
مربع منزل داشتند، بعد از جنگ تغیراتی که دران پیدا شده محتاج به احصائیه جدید
میباشد ، وضع حکومت بلژیک سلطنت مقننه و پایتخت مملکت شهر بروکسل است
که با قصبات اطرافش ۸۴۲٫۰۰۰ جمعیت دارد این شهر علاوه بر اهمیت پایتخت

مرکز مهم تجارتی و علمی میباشد .

شهرهای مهم آن عبارتند از :-

لیژ (۴۵۳،۰۰۰ جمعیت) که فلزکاری آن مشهور است .

گاند (۲۱۲،۰۰۰ جمعیت) واقع در ملتقای رود لیس و اسکو در قرن شانزدهم شاید اولین شهر عالم بوده اکنون دارای کارخانه جات ماشین سازی پنبه ریسی و موسسات علمی میباشد .

آنورس ، در هشتاد و هشت کیلومتری بحر کنار خلیج رود اسکو واقع و از قدیم یکی از مراکز مهم تجارتی بوده است جمعیت آن با قصبات اطراف ۳۸۷،۰۰۰ وامروزه نیز از بنادر بزرگ عالم شمرده میشود .

تجارت عمدهٔ این بندر از حیث واردات کائوچوک و عاج کنگو - حبوبات و پنبهٔ امازونی پشم لاپلاتا و قهوه برزیل است . اهمیت نظامی آن نیز قابل توجه است . دیگر و دو یله با کارخانه جات ماهوت بافی و نساجی خود .

نامور و شارلروا که دارای کارخانه جات مهم فلزکاری و شیشه سازی میباشند لوون و مالین ، دارالعلم های مذهبی و تورنه و بروژ از مراکز مهم استخراج معادن زغال سنگ بلژیک و بالآخره بندر استاند که مبداء خطوط آهنی است که از راه

بجانب ایطالیا واز وین بجانب مشرق میرود.

جغرافیای اقتصادی

باوجود کمی وسعت خاک خود بلژیک از ربع آخر قرن نوزدهم در ردیف اولین ملل اقتصادی عالم قرار گرفته است علت اساسی این ترقی و توسعه که سزاوار است همیشه بعنوان شاهد و مثال نام برده شود فعالیت فوق العاده و ذکاوت ساکنین آن - ازدیاد جمعیت و بالآخره تأثیر شخص لئوپولد دوم و کوشش حکومت در تعمیم معلومات فنی و صنعتی و تجارتی بوده است.

۱- فلاحت آن :- باوجود استعداد اراضی بلژیک علیا بواسطه رطوبت هوا گرانی قیمت زمین و رقابت دول دیگر این مملکت فلاحت قابل توجهی ندارد و طبیعتاً نیز برای زراعت مهیا نبوده نیز اولاد ثلث اراضی از شن و خاک سست پوشیده شده و زحمات اهالی در حاصلخیز گردانیدن آنها نتیجه مفیدی نداده است زراعت غلات کفاف مصرف ساکنینش را ننموده و بواسطه بحران فلاحتی که از ورود گندم ممالک اروپ و امریکا در این مملکت رخ میدهد اهالی مرتعیت چهارپایان را بیشتر نافع و مفید دانسته و بدان تمایل کرده‌اند.

محصولات عمده زراعتی عبارتند از گندم - چاودار - جو - جو دوسر - سیب زمینی و چغندر...

تربیت گلها و گیاهان زینتی خصوصاً در ایالت گاند رواج کلی دارد.
نباتات صنعتی نیز از قبیل چغندر قند، کتان، شاهدانه و تنباکو وغیره
در غالب نواحی شیوع داشته و مهمترین آنها چغندر قند است.
تربیت حیوانات (بیشتر شاخدار) در هلند و فلاندر و کمپین و والونیا
پرورش شده و چون منابع بسیار برای ماهیان بخوبی باین مملکت
تعلق دارد صید ماهی سواحل آن چندان اهم نیست.
۳ - صنعت - کشور بلژیک فوق‌العاده از حیث صنعت فعالیت دارد زیرا این مملکت
دارای رشته‌های مهم زغال سنگ و آهن بوده و در اطراف آنها نیز کارخانجات مهم
صنعتی تأسیس گردیده که با مهمترین مراکز عالم رقابت مینماید. از حیث استخراج
زغال سنگ بلژیک ششمین مملکت دنیا و معادن آن در ناحیه ۱۷۰ کیلومتر طول
و ۱۲ تا ۱۵ کیلومتر عرض واقع گردیده است. معادن سنگ آهن و سنگهای
ازقبیل مرمر در ایالت لیژ و نامور بسیار میباشد. صنایع فلزکاری بیشتر
در شهرهای لیژ و شارلروا و انواع ماشین‌سازی و واگن‌سازی کشتی‌سازی
و ساختن لوازم آهنی و اشیاء و ادوات برقی، صنعت شیشه‌سازی در شهر
شارلروا ترقی و قیمت سالیانه آن بیش از ۹۲ میلیون فرانک است.

صنعت پارچه بافی یکی از افتخارات قدیم فلاندر و بجده هزار نفر درین شعبه کار میکنند

و بیشتر آن پشمینه بافی پارچه‌های کتانی است تهیه پارچه‌های پنبه از قرون نوزدهم

رواج یافته و تقریباً در صنعت درجهٔ اول را حائز گردیده و مرکز آن ایالت

گاند میباشد پارچه‌های ابریشمی هنوز اهمیت چندان ندارد.

دیگر از صنایع بلژیک عبارت اند از قالی بافی چرم سازی و بالآخره کاغذ

سازی که نسبت باستعداد مملکت از سائر ممالک بیشتر است.

۳- تجارت:- وسائط حمل و نقل بلژیک بسیار متنوع و متعدد و رشته‌های

مختلف وسائل ارتباطیهٔ آن به تناسب وسعت مملکت از تمام ممالک زیادتر

است. دارای قریب ۴۶۰۰ کیلومتر راه آهن و شهر بروکسل پای تخت مملکت

مرکز آن میباشد چون بین ممالک مهمهٔ اقتصادی واقع گردیده تجارت

عبوری (ترانزیت) خیلی قابل ملاحظه دارد.

کشتی رانی شطی بلژیک بسیار با ترقی و رودهای مهمهٔ آن مانند اسکو و مز بوسیلهٔ ترعه‌ها

بیکدیگر اتصال یافته است. میزان تجارت آن در سال ۱۹۱۲ باستثنای

دو ملیارد فرانک ترانزیت تقریباً هشت ملیارد فرانک بوده صادرات اش عمده

و دیگر آن پشم، حبوبات، کتان و شاید پوست واطاقهای راه آهن مصنوعات آهنی و غیره

و بالآخره روسی به آلمان و فرانسه و انگلیس و هالند. ایتالیا زونی و جمهوری آرژانتین و برزیل و روسیه و ایتالیه روارد آن غلات پشم و پنبه و پوست و زغال سنگ و کائوچوک وغیره از فرانسه و آلمان و انگلیس و اتازونی و هالند و جمهوری ارژانتین و روسیه و هندوستان و رومانی میباشد.

مستعمرات آن:- فقط منحصر به کنگوی بلژیک افریقای مرکزی است که تمام حبه بود کنگو و در محصول آن یکی عاج و دیگری کائوچوک خیلی مهم میباشد.

فرانسه
جغرافیای طبیعی

موقعیت حدود و مساحت آن:- واقعه در مرکز نیمکرهٔ شمالی بین ۴۲ و ۵۱ درجهٔ عرض خاک فرانسه محدود است به بحر شمال بحر اتلانتیک اقیانوس اطلس جبال پیرنه که آنرا از اسپانی جدا کرده. بحر مدیترانه جبال الپ، ژورا و رود رن که سرحد بین مملکت ایتالیا و سویس و آلمان میباشد در شمال شرقی از رود رن تا بحر شمال یعنی در ناحیهٔ زمان لوگزامبورگ و بلژیک سرحد فرانسه عبارت از یک خط قرار دادیست که هنوز پاره نقاط آن کاملاً مشخص نیست ناحیه لاسار که موقتاً بموجب معاهده ورسای در تحت شغال فرانسه است تکلیف قطعی آن

در سال ۱۹۳٤ بین زمراجعه آرا بعموم معلوم خواهد گردید.
بغیر از ناحیهٔ الاساس فرانسه دارا ۰۰۰، ۵۵۰ کیلو متر مربع ساحت است.

پستی و بلندی‌ها: پستی و بلندی فرانسه در نتیجهٔ انقلابات مختلفه متعدده معروفات اراضی بوجود آمده که بهترین آنها از اینقرار اند. در عصر اولیه یا پیش از خود دگیبا ها یعنی اراضی بین برطانیه و توده مرکزی بین توده مرکزی و آردن دو تشکیل یافته. در عصر دوم اراضی رسوبی با توده‌ها مجزی شدند و بالاخره انقلابات عصر سوم موجب تشکیل جبال آلپ و پیرنه شد ... واقع گردید.

پستی و بلندی فرانسه بالاخره شامل است از:
۱ـ سلسله توده‌های قدیمه که در اثر فرسودگی‌ها و مرور زمان پست شده مرکزی ... توده‌ها ... دارای ۴۰۰ تا ۷۰۰ متر ارتفاع ... بالاتر از ... .
بالن دگیویل (۱٤۲۴ متر) و همچنین ... جبال فوق العاده صعب العبور و طرق ارتباطیه در آن باشکال ...
۲ـ سه توده جوانتر که البته نسبتاً مرتفع و در دو تا آن از کوه‌های حقیقی پوشیده

از برف و یخچالهای دائمی تشکیل یافته :-

الف – جبال پیرنه سد طبیعی بین فرانسه و اسپانی دارای ٤٣٥ کیلومتر طول و از ٦٠ الی ١٢٠ کیلومتر عرض است قسمت مرکزی آن خیلی مرتفع و غیر قابل عبور و دارای قلل شامخ که مهمتر آنها قله آنتو (٣٤٠٤ متر) میباشد دو قسمت شرقی و غربی آن بالنسبه پست تر و ما آنها را عبور بین دو مملکت از این نواحی است

ب – آلپها که دارای ١٣٠٠ کیلومتر طول و ٢٠٠ کیلومتر عرض شیب آن بجانب فرانسه و تقریبا مشرف بمالک ایتالیا است مرتفع ترین قلل آن در ناحیه شمالی ساوا واقع موسوم به مون بلان (کوه سفید) و ٤٨٠٧ متر ارتفاع دارد .

جبال آلپ با آنکه از برف و یخ پوشیده شده و در قطعش نسبتاً زیاد است باز بواسطه وجود دره های وسیع خود سهل العبور میباشد .

ج – ژورا – که توده سست آهکی مرکب از چین خوردگیهای موازی قله مرتفع آن کریت دلانژ (قله برف) دارای ١٧٢٣ متر ارتفاع میباشد .

٣ – توده مرکزی که در اثر فوران های لاینقطع چین خوردگی آلپی تلل آتش فشان شد در آن بوجود آمده که امروز خاموش است قله مرتفع آن پوی دو سانسی ١٨٨٦ متر میباشد

٤ – سه جلگه بزرگ رسوبی که عبارتند از :-

اولاً جلگه پاریس که تمام شمال فرانسه را فرا گرفته و بین توده آرموریکن و توده مرکزی
و جبال وُژ و آردن واقع است .

ثانیاً جلگه اکیتن در جنوب غربی بین جبال پیرنه و توده مرکزی .

ثالثاً جلگه رُن که کم عرض تر و کم شباهت تر به جلگه سابق است از جلگه‌های
کوچک سائون بین توده مرکزی و ژورا و رن بین توده مرکزی و آلپها
و مدیترانه . در ساحل دریای مدیترانه مرکب گردیده است .

آب و هوای آن به واقعه در وسط منطقه معتدله ، به واسطه کمی ارتفاع و تاثیر
هوای بحر مملکت فرانسه دارای آب و هوائی است معتدل یعنی زمستان
آن سخت و نه تابستانش طاقت فرساست باران سالیانه آن از ۶۰ سانتیمتر
تا یک متر در فصول مختلفه تقریباً متناسباً میبارد .

در جلگه‌ها و حدود جنوبی عموماً هوا گرم‌تر در نواحی کوهستانی و شمال مملکت سردتر
مغرب آن تحت آب و هوای بحری واقع و مرطوب است . قسمت شرقی آن‌ها
خشک تر تقریباً شده بطور خلاصه در فرانسه سه ناحیه آب و هوای معتدل بحری وجود
آرموریکن - جلگه پاریس جلگه اکیتن ، سه ناحیه نیمه بری دارد رن و دو
جلگه سائون و رون [illegible]

وخشکه و زمستانی ملایم تمیز و تشخیص داده میشود .

رودهای آن : فرانسه دارای پنج رود مهم از ینقرار است :-

۱- سین که آرام و منظم و قابل کشتی رانی است جلگه پاریس را آبیاری نموده به بحر مانش میریزد .

۲- لوار مهم طویل تر و هم سریع السیر تر از رود سن و چندان قابل کشتی رانی نیست از توده مرکزی سرچشمه گرفته جنوب جلگه پاریس را سیر کرده به اوقیانوس اطلس وارد میشود .

۳- گارون - سرچشمه آن از جبال پیرنه و مصبش خلیج ژیروند در اوقیانوس اطلس است این رود جلگه اکیتن را مشروب میسازد .

۴- رن - که از سویس شروع گردیده آبهای جبال آلپ و ژورا و جلگه سائون و قسمت شرقی توده مرکزی بان ریخته و بشکل دلتا به بحر مدیترانه میریزد و بواسطه عبور از نواحی کوهستانی قابل سیر سفائن نمیباشد .

۵- رن که فقط بواسطه ساحل چپ قسمت وسطی خود بفرانسه مربوط و چند رود هم درین ناحیه از خاک فرانسه وارد داخل میشود که معروف ترین آنها رود مزل است .

جغرافیای اجتماعی و سیاسی

نفوس ستان - مملکت فرانسه بواسطه ثروت و استعداد فلاحتی خود

از قرون اولیه مسکون بوده، نژادهای مختلفی بآنجا وارد شده اند قدیمی ترین آنها عبارتند از
ایبرها که هنوز اعقاب ایشان در نواحی پیرنه غربی دیده میشود. لیگورها و
آخر سلت ها که بعدها نژادهای دیگر آنها را بجانب ایالات مرتفع و
توده مرکزی رانده جای ایشان را گرفتند از این وقت در نقاط مختلفه فرانسه اقوامی
جای گزین گردیدند که معتبرترین شان عبارتند از: ۱- فنیقیها یونانیها در سواحل مدیترانه
۲- رومیها که تمام مملکت را زیر سلطه خود گرفته آنرا متمدن ساختند ۳- ژرمنها
که پس از تهاجمات پی در پی عاقبت در شمال شرقی اقامت گزیدند ۴- نورمانها
و اعراب که چندان اهمیتی نداشتند

این عناصر مختلف بشری مرور زمان و تحت تأثیرات سیاسی و اقتصادی با یکدیگر
مخلوط شده و نژاد امروزه فرانسه را تشکیل داده اند

جمعیت فرانسه ۴۲۰۰۰۰۰۰ یعنی ۷۶ یا ۷۷ نفر در هر کیلومتر مربع است ساکنین
جمعیت در جلگه ها و نواحی کوهستانی تقریباً غیر مسکون بوده هرچند امروز نیز
این نواحی اخیر چندان پر جمعیت نیست لیکن بواسطه پیشرفت و توسعه
صنعت عموماً هجوم مردم به حدودی است که دارای استعداد صنعتی میباشد
باشد و شهرهای مهم در همین قسمت ها واقع گردیده است.

تشکیلات سیاسی و اداری، شهرهای مهم آن: - وضع حکومت

فرانسه جمهوری، ریاست قوه مجریه با شخص رئیس جمهور است که برای مدت چهار
سال انتخاب میگردد. کابینه وزراء که خود کار میکند قوه مقننه بدست مجلس مبعوثان و مجلس سنا میباشد
و از نقطه نظر اداری مملکت فرانسه به ۸۹ ایالت و ولایت تقسیم شود.
پایتخت مملکت شهر پاریس میباشد. آن با قصبات اطراف خود چهار ملیون و پنج
و از مراکز عمده صنعتی و تجارتی فرانسه بشمار می آید.
دیگر شهرهای مهم عبارتند از:
در شمال ۱- شهر لیل اولین مرکز صنعتی نساجی شمال فرانسه با کارخانجات
کارخانجات ... معتبر است. ۲- دنکرک
بندر ... در کنار بحر شمال تجارت منظمی با انگلیس و امریکای جنوبی دارد
۳- هاور واقع در کنار دریای مانش دومین بندر تجارتی فرانسه مصب رود سن
... آن با انگلیس و امریکا و خصوصاً با ... ارتباطات ...
... میباشد.

۱- ... بندر ...

۲- ثالث شهر صنعتی واقع در ... بندر ... و ...

در جنوب غربی :-

۱- بردو که در مرکز یک ناحیه تاکستان مهمی در کنار رود گارن واقع و از بنادر مهم فرانسه بشمار می آید.

۲- تولوز در کنار گارن علیا.

در جنوب شرقی :-

۱- مارسی در ساحل مدیترانه شهر مهم صنعتی و در عین حال اولین بندر فرانسه میباشد

۲- بندر نظامی تولن.

۳- نیس که بواسطه آب و هوای معتدلش مسافرین بسیاری در مدت زمستان به آنجا میروند و از این حیث خیلی مشهور است.

۴- شهر صنعتی گرونوبل در مرکز ناحیه آلپها.

در مشرق و شمال شرقی :-

۱- لیون واقع در ملتقای رود ساؤن و رن از مهمترین و دارای اهمیت فوق العاده تجارتی است صنعت آن نیز خیلی مهم و بیشتر شهرتش بواسطه بافتن پارچه های ابریشمی میباشد

۲- سنت اتین در مرکز یکی از مهمترین منبع های زغال سنگی فرانسه.

۳- ریمس که شهرت آن بواسطه کثرت کارخانجات شمپانیا فی است چند در مدت جنگ بکلی خراب

و متحمل گردیده ولی باز درحال نمو است .

۴- نانسی مرکز یک ناحیه بزرگ فلزکاری .

۵- متز قلعه بست نظامی در ایالت لورن .

۶- شهر استراسبورگ که از شهرهای بزرگ صنعتی فرانسه و حاکم‌نشین ایالت الزاس میباشد .

جغرافیای اقتصادی

نمو و توسعه اقتصادی آن - از قدیم‌ها پیش فرانسه شروع به استفاده از منابع مختلف و متعدده طبیعی خویش نموده بواسطه استعداد زراعتیش بسرعت در این شعبه ترقی کرده و امروز نیز با وجود رقابت دول جدید در بین تمام ممالک عظیم اروپا تنها دولتی است که قسمت اعظم احتیاجات تغذیه خود را از داخله مملکت مهیا نماید بواسطه داشتن سنگ ذغال و غالب مواد معدنی صنعت فرانسه ترقی بسیار نموده و بعد از جمله ممالک مهم صنعتی عالم بشمار میاید تا قبل از جنگ ۱۹۱۴-۱۹۱۸ از برکت محصولات فلاحتی و صنعتیش یکی از دول متمول و ثروتمند عالم و تمام اهالی مدیون آن بودند بعد از جنگ حیات اقتصادیش متزلزل و مغشوش گردید و کوشش بسیاری در تجدید وضعیات سابقه مینماید .

وسائط ارتباطیه فرانسه خیلی مکمل دارای بهترین راه‌های شوسه و ۱۲۰۰۰ کیلومتر راه‌های قابل کشتی‌رانی و پنجاه و چهار هزار کیلومتر خطوط آهن میباشد تمام خطوط مهم این راه آهن از شهر پاریس

عبور میکند هر چند که مرکزیت اقتصادی پایتخت دارد لیکن نقص عمده گی برآورده
ساختن نقاط مختلفه مملکت ظاهر میسازد .

فعلاً حاصلات محصولات فلاحتی فرانسه بواسطه آب و هوا و زمین مساعد شرق بعده
و تنوع بهتر به دست انسان نیز که یک آن قدرت و ثروت طبیعی را ترقی داده است جهت بها
و انهار یا کشیده شده نیز با علم تدریج و وجود ابهار استعداد را نشئت و بالاخره با
ادوات زراعتی کامل با ماشینها فلاحتی جدید آنها شکل فرانسه با موفق تعادل مترقی گردانیده
محصولات عمده فلاحتی عبارت اند از :-

۱- غلات خصوصاً گندم که بواسطه رشد ترقیات ... در تمام نقاط مملکت
زراعت میشود در حالیکه فرانسه اول گندم فرانسه نخیره کنار ... معرفت اغاز مینماید .

۲- تاک که محصول آن از تمام کشور ها ... بیشتر است .

۳- تربیت حیوانات اهلی که در نواحی مختلفه معمولاً در ... میشود و گوسفند ... میباشد

۴- زراعت های مختلف تغذیه و صنعتی مانند ... وغیره ... صنعت آن - از نقطه نظر صنعتی فرانسه از دو حیثیت در جمله سه است :

۱- عدم کفایت محصول زغال سنگ که با زنا درجه با استفاده از آبشار های
نواحی البپ تو ... مرکزی جبران میشود .

۲ ـــ عدم کفایت محصولات معدنی غیر از آهن .

معهذا صنایع متنوعه و مترقی در فرانسه دیده میشود از اینقرار :ـ

۱ ـــ صنایع تغذیه که عمده ترین آنها صنعت قند سازی .

۲ ـــ صنایع بافندگی که مترقی ترین آنها پشمینه بافی ـ بافتن پارچه های چینی ـ پارچه های ابریشمی ـ پارچه های کتانی میباشد .

۳ ـــ صنایع فلزکاری که بیشتر در مشرق و شمال و توده مرکزی متداول است

مراکز عمده صنعت فرانسه یا در نواحی ذغال سنگی (شمال و کرزو) است و یا در نواحی است که مواد اولیه در آن فراوان است (ابریشم در لیون ـ کتان و قند سازی در شمال محصول آهن چدن در لرن) و یا بالاخره در نزدیکی بنادر مهم واقع گردیده تا مواد لازمه صنعتی بسهولت بدست آید .

در مدت جنگ ۱۹۱۴ ـ ۱۹۱۸ المانیها از کارخانجات فرانسه بدست آنها خراب گردیده و از نیروی صنعت آن بعد از جنگ تا درجه ضعیف شده است .

تجارت آن ـ قبل از جنگ فرانسه در تمام عالم رتبه چهارم را در تجارت داشته و روز بروز در ترقی بود تا جنگ بکلی ارکان مبادلات آنرا خراب و در هم ساخته

امروزه فرانسه مقدار زیادی محصولات اغنیا مصنوعه و مواد تغذیه که سابقا جزو صادرات اش
محسوب بود وارد مینماید تجارت خارجی اش جمعا تقریبا پانزده و نیم ملیارد فرانک مراکز آن
همان بنادر سابقه یعنی مارسی - هاور - دنکرک و بردو میباشند.

مستعمرات آن. بعد از ممالک متحده برطانیه کبیر فرانسه دومین دولت مستعمراتی است
مساحت مستملکات آنش ۱۲ میلیون کیلومتر مربع و جمعیتش ۵۵ میلیون میباشد و عبارتند از:

۱- در افریقا - افریقای شمالی (تونس، الجزیره، مراکش) افریقای شرقی (صحرا، سنگال
سودان، گینیه) افریقای استوائی - جزیره ماداگاسکار و جزائر ریونیون - گوشه [illegible]

۲- در آسیا - هندچینی فرانسه (تنکین - انام - لاوس - کشنشین - کامبوج) هند
فرانسه (پندیشری - شاندرناگر - یانائون - کاریکال و ماهی)

۳- در اوقیانوسیه - کالدونی جدید و عده از جزائر پلینزی

۴- در امریکا - سن پیر و میکلن و دیگر جزیره ارض جدید گوادلوپ و مارتینیک در انتیلها
صغیره و بالاخره گویان فرانسه در شمال امریکای جنوبی.

قسمت دوم اروپای مرکزی

اروپای مرکزی قسمتی است که پیش از جنگ ۱۹۱۴-۱۹۱۸ تغییرات مهمی در آن رخ داده
شکست آلمان و اطریش هنگری ممالک جدیدی تشکیل و بعضاً استقلال و نفوذ آنها چند برابر زیاد گردیده و

بین ممالک اروپای مرکزی از وسعت اراضی سه مملکت فوق العاده کاسته گردید:-
ا- المان
۲- اطریش
۳- هنگری } امروز هم اجزا هستند.
سه مملکت جدید از اراضی منتزعه از ممالک فوق الذکر تشکیل شده:-
ا- چکوسلواکی.
۲- پولنی که از ایالات سابق پولیشکه جزو المان و اطریش و روس بود بوجود آمد
۳- یوگسلاوی
بالاخره سوئکه تغییری در سرحداتش عارض نشده و رومانی که اراضی بسیار
از هنگری بآن ضمیمه شد توسعه زیادی یافت.

ا- سوئیس
جغرافیای طبیعی
مملکت سوئیس را ۴۱۲۹۸ کیلومتر مربع مساحت و یکی از کوچکترین ممالک اروپا میباشد
از هیچ طرف راه بدریا نداشته و تقریباً ۲/۳ آن کوهستانی است.
سرچشمه بعضی از رودهای بزرگ اروپا از قبیل - راین - رون - (ان) و تیچینو از مملکت

سطح واقع گردیده از این رو دارای اهمیتی میباشد

پستی و بلندی آن - از ناحیه طبیعی مرکب است: آلپ ها، تپه ها و جلگه سوئیس

تمام این ناحیه اخیراً متعلق به مملکت سوئیس است .

۱- آلپ های سوئیس - که حصه از آلپ های مرکزی از منطقه آلپ های علیا را از

هزار تا چهار هزار متر ارتفاع، و دو منطقه پیش آلپ (کم ارتفاع تر) و متوسط [illegible]

یافته است آب و هوای این ناحیه سخت، برف و باران آن بیشتر [illegible] زمین [illegible]

یخچالهای بسیار است که رودها سیلابی سریع دارند. این ناحیه از نظر تغذیه [illegible] قسمت

آن چراگاهها و اراضی مزروع در قسمت وسطی جنگلها و درختان مخروطی مشاهده شده

و از ارتفاع ۲۶۰۰ متر از برف دائماً مستور است .

طول و عرض این ناحیه را دره های سهل العبوری قطع کرده [illegible] آنها در ناحیه

بانکسانس - زوریخ - و ژنو [illegible]

که معتبرترین آنها سن برنارد و سن گوتارد میباشد. بواسطه [illegible]

این ناحیه برای سکونت چندان مساعد نیست .

۲- ژورا سوئیس که عبارت از رشته جبال آهکی نسبتاً مرتفع (۱۶۸۰) متر است که مشرف

بناحیه جلگه میباشد این کوهها را نیز دره های سهل العبور حاصلخیزی شیار کرده است .

۳- جلگه سویس: بین این دو توده جبال از دریاچه ژنو تا دریاچه کنستانس وسعت گردیده از رسوب یخ چالها تشکیل و همچنین حاصل خیز است ارتفاع آن تقریباً پانصد متر و بیشتر کمتر از نواحی کوهستانی و برای زراعت مستعدتر میباشد. رود آر این جلگه را آبیاری میکند.

جغرافیای سیاسی

ساکنین آن: واقع بین شمال و جنوب اروپا مملکت سویس همیشه گذرگاه تهاجم و تجارت بوده است.

سه نژاد عمده درین مملکت سکنی دارند.

۱- المانها که دو ثلث مردم مملکت را تشکیل و در نواحی شمالی و مرکزی منزل دارند

۲- فرانسویها ربع ساکنین مملکت و در جنوب غربی اقامت نموده اند

۳- ایتالیاییها که در جنوب شرقی مسکن گزیده اند.

علاوه بر سه نژاد فوق العاده بقایای از نژاد قدیم رومی که حالا معروف به رومانش یا گریزن میباشند در بعضی دره ها زندگانی کرده و عده آنها بسیار کم است (یک صد ساکنین مملکت) کل جمعیت سویس ۳،۸۸۰،۰۰۰ بالغ و بر کیلومتر مربع ۹۳ نفر تقسیم شده است چون این جلگه بیشتر مستعد زراعت و مرکز صنعت و بازار

چهار راه ... با شهر ... دیگر کنار این جمعیت در این ناحیه و شهر ... [illegible]

... [illegible] است ... [illegible] شهر ... [illegible] ۰۰۰ ... [illegible]

شهر ... [illegible] است ... [illegible] -

وشاه ... [illegible] - ... [illegible]

... [illegible] بین المللی است

شهر فوق الذکر ... [illegible]

... [illegible] .

... [illegible] - ... [illegible] شهر ... [illegible]

... [illegible] شهر ... [illegible] .

جغرافیای اقتصادی

... [illegible]

... [illegible]

... [illegible]

... [illegible] ۵۷ کیلو متر ... آهن ... [illegible] .

فعالیت اشتغال ... [illegible] (... [illegible])

و دلیل بر اتفاقیه خود کرده قسمت اعظم فلاحت کرمصر و فنیایه محدود است.
صنعت شکر [illegible] تنها بواسطه فقدان زغال سنگ متوقف بوده [illegible] شروع
باستفاده از آبشارها روی اختراع گرفت

امروزه [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] .

[illegible]
[illegible]
[illegible]
و ماشین [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
را تجارت [illegible] [illegible] [illegible]
زیاد از نقطه نظر تجارت [illegible] امروزه [illegible] [illegible]

مال التجاره و محمولات برق عموماً از این مملکت عبور کرده و به ممالک مرکزی اروپا وارد

میشوند خطوط راه آهن و ولایات آلپی سویس اهمیت تجارتی بین المللی فوق العاده را دارا است

٢- آلمان

جغرافیای طبیعی

موقعیت و مساحت آن - شکل [illegible] جبال آلپ تا بحر بالتیک و بحر شمال مملکت آلمان

قسمتی است از مرکز اروپا بین ممالک شرقی و غربی آن قرار دارد و فقط

سرحد شمالی آن طبیعی میباشد.

مساحت آن [illegible] تقریباً [illegible] ۵۰۰۰ کیلومتر مربع بوده و نفوس ۰۰۰ ٦٧ [illegible] کیلومتر مربع

پستی و بلندی آن - از نقطه نظر [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

٢- [illegible]

[illegible]

[illegible]

دور شدن آبهای زمین های شنی و دریاچه های متعدد بجای آنها باقیماند.

۴- بالآخره در آخر عصر سوم با شکستن بحر بالتیک اراضی آلمان از شبه جزیره اسکاندینا جدا گردید. در نتیجه انقلابات فوق الذکر خاک آلمان به دو ناحیه تقسیم شده که هر یک جزئی از نواحی وسیعی هستند که ما وراء حدود آن بجانب شرق و مغرب امتداد دارد:

۱- در جنوب المان جنوبی که شامل منطقه انقلابات هرسینی و ناحیه است کوهستانی و فلاتی منتها الیه آن از جانب شرق بچه اطریش و از جانب مغرب وشده لورن فرانسه میباشد.

۲- در شمال آلمان شمالی که بیشتر در اثر یخچالها بوجود آمده و جزئی از جلگه شمالی اروپاست که تا جبال اورال امتداد دارد.

§ I ۱- آلمان جنوبی

پستی وبلندی وخاک آن - در آلمان جنوبی شش ناحیه پستی و بلندی و خاک تشخیص میشود:

۱- در جنوب های جبال الپ فلات مسطح با ویرک سابقا قسمت جنوبش از یخچالها و قسمت شمالش از رسوب و شنی که از همین یخچالها آمده پوشیده بود این ناحیه بکلی لم یزرع و فقط قطعه در ساحل رود دانوب واقع است حاصلخیز میباشد.

۲- در مغرب مقابل کوهای ووژ توده قره نوار که از جانب شرق مشرف بجلگه ور اثر انقلابات عصر سوم بوجود آمده است فقط ساحل همین این جلگه که از رسوب

رود های سستور و قابل زراعت میباشد تعلق بالمان دارد.

۳ - فلات سواب فرانکونیین مابین این دو ناحیه و توده بهم تمایل آن بطرف فره نوار و هرچه بجانب مجاری دانوب میرود مرتفع میگردد خاک آن در بعضی نقاط لم یزرع و هرجا که خاک آهکی است حاصلخیز است.

۴ - توده شیستی رنان در شمال و ژورا فره نوار فلاتی است شبیه بفلات آردون و حاصلخیز نمیباشد رود های رن و مزل آنرا بریده و در ناحیه شمالیش زمین ذغال سنگی زوار قرار دارد.

۵ - ناحیه هس نور نژ بین توده رنان بهم از انقلابات عصر اولیه و آتشفشانها تشکیل یافته از یک طبقه ماسه نرم پوشیده و حاصلخیز است.

۶ - کناره خارجی بهم که قسمتی از آن بالمان و قسمتی به چکوسلاکی متعلق است دارای معادن ذغال سنگ بهم میباشد.

آب و هوا و رودهای آن: - آلمان جنوبی بواسطه موقعیت نیمه بحری و ارتفاعش دارای آب و هوائی است سخت و زمستانی بسیار سرد و باران نیز در آنجا بسیار میبارد و رود دانوب هم اروپا از این ناحیه عبور میکنند.

۱ - رود رن که قسمت وسطی آن در این قسمت واقع، در جلگه آلزاس عریض و آبش زیاد است

وسیع التسیر در فلات زبان کم عرض وتند و بالآخره در جلگه کلنی عریض میباشد در ناحیه رودهای مختلفی وارد آن میشوند .

۲- رود دانوب که از فره نوار سرچشمه گرفته واز شمال فلات باویر عبور میکند از این قسمت چند رود سیلابی از کوههای آلپ بآن وارد میشود .

۶ آلمان شمالی

پستی وبلندی وخاک آن :- آلمان شمالی که در اثر رسوب یخچالهای شمالی تشکیل گردیده دارای پستی وبلندی است خیلی متحد الشکل واز شمال شرقی بجنوب غربی فرا گرفته اند .

۱- ساحل بالتیک فلاتی است پوشیده از رسوب وبقایای یخچالها دارای دریاچه های کثیری است که در همان عصر تشکیل یافته اند .

۲- جلگه مرکزی از پولنی تا بحر شمال امتداد دارد ارش و گلهای یخچالها تشکیل شده است .

۳- ناحیه های جنوبی که متکی به توده های آلمان جنوبی خاک آن شباهت تام با خاک بلژیک وسطی و شمالی فرانسه دارد دارا ضی آن تماما حاصلخیز است .

آب وهوا و رودهای آن :- آلمان شمالی دارای آب وهوائی است تقریبا همه جا بری یعنی زمستانش خیلی سرد تابستانش خیلی گرم باران بندرت باریده و موسم آن هم تابستان است بخصوص هر چه از مغرب بجانب مشرق برویم بیشتر محسوس میشود

آب و هوای نواحی ساحلی بحر شمال بالنسبة بحری و فقط پروس است که آب و هوای کاملاً بری است.
رودهای مهم این قسمت آلمان عبارتند از ادر، الب، و رن. در این رودها بواسطهٔ
نشیب کم و در اثر آب و هوای بری طبیعة جریانی غیر منظم داشته لیکن اقدامات مختلفه
از قبیل احداث ترعه‌ها و ساختن بندها و غیره هم آنها را بهترین مجاری کشتی رانی گردانیده است.

جغرافیای سیاسی

وحدت ملی آلمان عناصر مختلفه که تشکیل سکنه آلمان را میدهد متدرجاً مخلوط
و مرکب گردیده ملتی قوی بوجود آورده و تقریباً در قرن نوزدهم بدعوت و تحریک
پروس بوجود آمدند. تکامل ملی آلمان را میتوان بچند مرحله قسمت کرد.

۱- در ۱۸۳۴ یک اتحاد گمرکی یا زلوربین بین تمام ممالک آلمان باستثنای اطریش منعقد شد.
۲- در ۱۸٦٤ الحاق ایالت هلستین، شلسویک و لوانبورگ.
۳- در ۱۸٦٦ غلبه پروس به ممالک آلمان جنوبی و اطریش.
٤- در ۱۸۷۱ غلبه پروس بر فرانسه.

پس از فتح امپراطوری آلمان قطعاً تاسیس گردید.

تشکیلات سیاسی آن: مملکت آلمان از ۲۵ مملکت کوچک و بزرگ تشکیل یافته‌اند
یازدهم ماه اوت ۱۹۱۹ وضع حکومت آن سلطنتی بود. از این تاریخ بصورت جمهوری متحده در آمده.

مطابق قانون اساسی آلمان سنه قوهٔ اجرائیه بدست رئیس جمهوری است که برای هفت سال با آراء عمومی و اکثریت مطلق الغایت زیادی است در مقابل پارلمان مسئول میباشد. قوه مقننه با رایشتاگ است که وکلای آن با آراء عمومی مستقیم مخفی برای سه سال انتخاب شده و زنها هم دارای حق رای هستند.

با وجود طرز جمهوریت باز هنوز ممالک متحده (دولتهای) یا امپراطوری نامیده میشود. بودجه خدمات عمومی یعنی شئون بحریه، روابط سیاسی و تجارتی، راه آهن، پست و تلگراف امپراطور علیحده از بودجه خصوصی ممالک مجتمعه میباشد.

سکنه و تقسیمات سیاسی شهرهای مهم آن: در احصائیه ۱۹۱۰ آلمان دارای ۶۴۹۲۶۰۰۰ جمعیت بوده است هر چند پس از جنگ عمومی از دست دادن بعضی ایالات جمعیتش تقریباً به ۶۰ ملیون رسید با وجود این بعد از روسیه پرجمعیت‌ترین ممالک اروپا محسوب میشود. افزایش سالیانه جمعیت آلمان فوق العاده سریع است (از [illegible] در هزار) از سنه ۱۹۰۰ تا ۱۹۱۰ بر ۸۰۰۰۰۰۰ جمعیت آن علاوه شده در صورتیکه مثلاً فرانسه فقط ۲۰۰۰۰۰ اضافه کرده است. یکی از اسرار ترقی آلمان این است که نه تنها محصولات بلکه پول زیادتر از سایر ممالک [illegible] بطور ترقی [illegible] آلمان [illegible] ۲۵ ممالک [illegible] بزرگ [illegible] مطابق احصائیه ۱۹۱۹ [illegible]

شهرهای یکصد هزار نفره و ۲۲ شهر بیش از ۲۰۰۰۰ نفر جمعیت است عمده ترین ممالک آن عبارت اند از:-

۱- پروس (۳۵،۶۴۲۰۰۰ جمعیت) که برلین پایتخت کل مملکت و در عین وقت آن شهر برلین و اطراف آن تقریباً سه ملیون و نیم جمعیت داشته سومین شهر اروپا بشمار می آید.

۲- باویر (۷،۰۹۹،۰۰۰) حاکم نشین آن مونیخ (۶۴۳۰۰۰)

۳- ساکسن (۴،۹۹۳،۰۰۰) حاکم نشین آن درسدن (۵۲۹۰۰۰)

۴- ورتمبرگ (۲،۵۰۹،۰۰۰) حاکم نشین آن استوتگارت (۳۱۱۴۰۰)

۵- بادن (۲،۱۸۶،۰۰۰) حاکم نشین آن کارلسروهه (۱۳۶۰۰۰)

۶- تورینگن (۱،۵۰۲،۰۰۰) حاکم نشین آن ویمار (   )

۷- هسن (۱،۳۴۸،۰۰۰) حاکم نشین آن [illegible] (۱۰۹۰۰۰)

۸- هامبورگ (۱،۲۴۶،۰۰۰) حاکم نشین آن هامبورگ (۱،۰۰۲،۰۰۰)

دیگر شهرهای معتبر عبارت اند از:-

۱- کلن (۶۳۱۰۰۰)

۲- لیپزیگ (۶۰۷۰۰۰)

۳- [illegible] (۴۴۰۰۰۰)

۴-اسن (۴۳۸۰۰۰)

۵-فرانکفورد دی رودمن (۴۳۳۰۰۰)

۶-دوسلڈرف (۴۰۰) ہزار

۷-نورمبرگ (۳۵۲۰۰۰)

۸-ھانوور (۳۰۹۰۰۰)

۹-شمنٹز (۳۹۸۰۰۰)

۱۰-ھالکےنوبرگ (۲۰۹۰۰۰)

۱۱-گیلسنکربرگ (۲۴۲۰۰۰)

۱۲-برمن (۲۵۹۰۰۰)

۱۳-اسٹیٹن (۲۲۳۰۰۰)

۱۴-آگسبورگ (۱۵۴۰۰۰)

۱۵-ارفرٹ (۱۳۸۰۰۰)

۱۶-برنسویک (۱۳۹۰۰۰)

۱۷-اکس لاشاپل (۱۳۴۰۰۰)

۱۸-لوبک (۱۱۴۰۰۰)

۱۱ـ منشتر (۰۰۵ ۹ ۱)
۲۰ـ وستفالی که اهمیت آن تاریخی است .

جغرافیای اقتصادی

در ربع اخیر قرن نوزدهم یک تعمیم وضعیت اقتصادی المان تغییر نمود از کار رفتار نجات تنوع پوشیده شده و بطوری در صنعت تجارت پیش رفت تمام بازار های عالم را از آن خود رونق داده نزدیک بود که رقبای کهن سال خویش را از میدان خارج نماید. این تفوق اقتصادی علل عدیده داشته :ـ

۱ـ تکمیل وحدت ارضی سیاسی انکار که از فتوحات ۱۸۶۴ـ۱۸۶۶ ابرک ملت المان تائید شد (۱۸۷۰ و)
۲ـ افزایش سریع جمعیت .
۳ـ اخلاق فطری مملکت تسلط در کار صبر و تحمل بسیار، تعلیمات عمیقه و ایمان بعلم .
۴ـ جدیت و فعالیت حکومت .

شکست ۱۹۱۸ موجب بحران شدیدی شده اما با نهایت سرعت مشغول بکار انداختن چرخهای اقتصادی هستند .

۱ـ فلاحت بطورکلی ستر ملاد زراعتی اراضی المان کم ... و استفاده کنند از این بشود بواسطه تشویع ... ...

محصولات غذائی عبارت است از غلات (چاودار - گندم وجو)
سیب زمینی که جنس خاک آلمان برای زراعت آن خیلی مساعده
وجبران نقصان زراعت گندم را مینماید. نسبت بجمعیت روزافزون آلمان
زراعت مواد غذائیش غیر کافی ومجبور است که از خارج تهیه نماید. زراعت نباتات
صنعتی در آلمان بسیار توسعه یافته وبیشتر در جلگه شمالی واراضی سوی جنوبی بعمل می آید
مهمترین آنها چغندر قند است که ده درصد نواحی زراعتی را فرا گرفته در درجه دوم تنباکو
ودر سومین درجه کتان وشاهدانه قرار گرفته است. از حیث زراعت چغندر قند
آلمان رتبه اول را در اروپا دارا ست. بغیر از مواد فوق الذکر
تربیت تاک ودرختهای میوجات وگل نیز درین مملکت اهمیتی دارد.
تربیت حیوانات بیشتر در نواحی جنوبی شده واز مراتع آلپ استفاده مینمایند
ولی در حدود جلگه شمالی وسواحل بالتیک هم مراتع مصنوعی ترتیب داده
ودر آنجا نیز خصوصاً اسپ وگوسفند وخوک تربیت می کنند.

حیوانات عمده که تربیت می شود عبارت اند از:—

۱- اسپ جنگی وبارکشی خصوصاً در پروس شرقی شماره آنها بالغ بچهار ملیون راس میشود
بعد از روسیه که ۲۱ ملیون راس اسپ تربیت می کند آلمان در اروپا درجه دوم را دارا است

۲- گوسفند که در حدود شمالی رواج داشته و نسبتاً ترقی ندارد.

۳- بز که شمارهٔ آن به سه ملیون و نیم رأس میرسد.

۴- خوک که از این حیث هیچیک از دول اروپائی با آلمان طاقت رقابت ندارد گوشت آن قوت غالب سکنه و شمارهٔ آن نزدیک به بیست ملیون رأس است.

۵- زنگاو در آلمان جنوبی.

۶- بالآخره تربیت زنبورعسل که رو بترقی میباشد.

صنعت آن: توسعهٔ زیاد صنعت آلمان از موقعی است که وحدت سیاسیش حاصل شده و حکومت توانست توجه مخصوص بصنعت مبذول و آنرا در شاهراه بیندازد:

علل بسیاری در توسعهٔ صنعت آلمان دخالت ورزیده اند:

۱- **کثرت ذغال سنگ**- آلمان سوّمین مملکت عالم از حیث استخراج ذغال و اوّلین مملکتی است که بقیمت ارزان آنرا بدست می‌آورد.

۲- وفور معادن مفیده از قبیل آهن، روی، لطاس، مس و سرب.

۳- داشتن و استفادهٔ مجاری رودها برای حمل و نقل این مواد.

۷- جمعیت کثیر و ارزانی اجرت کارگر.

شعب مختلف صنعت آلمان عبارتند :-

۱- **صنعت فلزکاری** - آلمان بواسطهٔ محصول زیاد معادن خویش و تربیت مهندسین قابل در دار العلم های صنعتی خود تفوق محسوسی در فلزکاری - ساختن ماشین ها و محصولات شیمیائی پیدا کرده است. مراکز عمدهٔ صنعتی در نزدیک معادن ذغال واقع و بزرگترین کارخانه ها آن کارخانهٔ معروف کروپ در ایسن میباشد. بعد از جنگ بین المللی بواسطهٔ انتزاع پارهٔ مواقع معدنی این شعبهٔ ثروتی آلمان قدرے بنظر ضعیف میآید.

۲- **صنائع شیمیائی** - درین شعبه حقیقةً رقیبی برای آلمان دیده نمی شود، صدها کیمیاگران که از دار العلم ها خارج شده در کارخانجات مشغول کار و با تعقیب اصول علمی ترقیات فوق العاده بمملکت خویش داده اند.

رنگها ئیکه سابقاً از نباتات گرفته میشد امروزه از ذغال سنگ گرفته و کارخانجات آن عموماً در نزدیکی مراکز استخراج ذغال سنگ بنا شده است. موسسات شیمیائی در مدت جنگ خدمات بزرگے

به آلمان نموده اند .

۳ - **صنایع نساجی** - با وجود ترقی بسیاری که درین شعبه نموده
است باز هنوز از انگلستان ازین حیث خیلی عقب مانده قدیمی ترین
آنها آنتان بافی در نواحی سیلزی سفلی - بافتن پارچه های پنبه که
فوق العاده مترقی در ایالات رنان و ساکس تورنژین و فعلاً
تقریباً جای پشمین کتان گردیده است .

پشمینه بافی آلمان در ۱۹۱۳ درجهٔ دوم را در عالم داشته
(اول انگلیس) مراکز عمدهٔ آن در وستفالی و سیلزی میباشد
و بالآخره بافتن پارچه های ابریشمی در کرفلد که لیون آلمان نامیده میشود

۴ - **صنایع تغذیه** - که مهمترین رشته های آن قندسازی
در ساکس و سیلزی و برنسویک فوق العاده مترقی
و در تمام مرتبهٔ اول را داراست بطوری که به تنهائی با قندسازی
فرانسه و هنگری جمعاً رقابت می نماید .

دیگر کارخانه جات تقطیر الکل در نواحی زراعتی سیب
زمینی و تهیهٔ تنباکو در ایالت بویر .

تجارت آن - از زمانیکه آلمان پا بدائرهٔ وحدت ملی خویش گذارد ترقی تجارتی آن شروع گردید، در ۱۸۷۰ تمام عوامل اقتصادیات آن ناقص و مملکت علما و سپاهیان و دهاقین بوده است ازین موقع حکومت سرپرستی امور اقتصادی را نموده ترعه ها احداث نماد در را اصلاح وعدهٔ زیادی از جوانان را به تجارت تشویق نمود درین مشی تکاملی ملت نیز بی سهم نمانده مساعی فوق العادهٔ درین راه بکار برد بطوریکه قبل از ۱۹۱۴ مملکت یکی از دول معظمهٔ تجارتی بشمار میرفته و جهازات کثیری داشته است .

هرچند رودخانه هاے آلمان طبیعة مستعد برای کشتی رانی بودند لیکن باز ملت آلمان این مجاریرا اصلاح ودر واقع میتوان گفت که احداث نمودند و افتخار این کار معظم و اقعاً باهیئت های محلی - اطاقهاے تجارتی وحکومت ها جزء بوده است .

طول راههای کشتی رانی داخلی قبل از جنگ ۱۳۳۰۰ کیلومتر وبعد از جنگ قریب دوهزار آن کاسته شده وبین المللی گردیده و مهمترین آنها رشتهٔ رکن والب میباشد .

ترعه‌ها این مجاری طبیعی را بیکدیگر مربوط و متصل و کمک بسیاری در پیشرفت تجارت داخلی و بالآخره حیات اقتصادی مملکت نموده اند، قبل از ۱۹۱۴ طول خطوط آهن آلمان به ۶۳٫۷۴۲ کیلومتر میرسید هیچیک از ممالک اروپا حتی روسیه دارای این اندازه راههای آهن نبوده و صلح ورسای طول آنرا به ۵۱٫۰۰۰ رسانیده است.

بحریه تجارتی آلمان در ۱۹۱۴ دو هزار و پانصد و پنجاه و یک کشتی و بارگیر آن به ۳٫۲۷۹٫۷۱۶ تن بالغ میگردید.

در ۱۹۱۹-۲۰ عدهٔ آنها به ۲۲۸۲ و بارگیرش به ۷۴۵٫۰۹۲ تن تنزل نمود.

مملکت آلمان از حیث تجارت خارجی دوم رتبه را بین دول اقتصادی مهم حائز بوده و میزان آن در ۱۹۱۳ به ۲۷ میلیارد فرانک میرسید، بزرگترین بنادر تجارتی آن بندر هامبورگ اولین بندر اروپا بشمار می‌آمد.

واردات آن ۵۵ درصد کل تجارت و عبارت از مواد اولیه (آهن از فرانسه — پنبه از اتازونی — پشم از آرژانتین —

ابریشم از چاین) و مواد غذائی (غلات از اتازونی ، روسیه و
هنگری — چارپایان از اتازونی — آرژانتین و هنگری — قهوه از
برزیل) و بالاخره ابریشم آلات و اشیای پاریسی از فرانسه [illegible]
صادرات آن ۵۷ درصد کل تجارت و عبارت از اشیا
مصنوعه (محصولات شیمیائی تقریباً بتمام عالم فلز آلات و پارچه [illegible]
ممالک جدیده اروپای شرقی) بعضی مواد غذائی [illegible] اروپای
شرقی و بالاخره پاره مواد اولیه از قبیل ذغال سنگ و آهن اروپا
شرقی و ممالک ساحلی مدیترانه .

بیش از دو ثلث این تجارت با اروپا خصوصاً ممالک متحده [illegible]
هنگری — روسیه — فرانسه — [illegible] ممالک بالکان میشود .

مستعمرات آلمان — زمانیکه آلمان شروع به ترقی صنعتی نمود
حکومتش حس کرد که مجبور است مستعمراتی داشته باشد از ۱۸۸۴
در این راه کوشیده و در ۱۸۹۶ دارای مستملکات [illegible]
گردید .

قبل از معاهده ورسای مستعمرات آلمان [illegible]

در افریقا: توگولاند — کامرون — جنوب غربی افریقا — افریقای شرقی.

در آسیا: — کیا ئوچو.

در اقیانوسیه: گینه جدید آلمان — مجمع الجزائر بیسمارک وجزیرهٔ سلیمان — کارلین و ماریان — جزائر مارشال — جزائر ساموا.

از مستعمرات فوق الذکر مملکت آلمان فوائد بسیاری میبرده مادائر نمودن مواد اولیه را مستقیماً بدست آورده وبازار خوبی برای فروش مصنوعات کارخانجات خویش داشت.

در ۲۸ ژون ۱۹۱۹ پس از امضای عهدنامه ورسای مستملکات آلمان از وی منتزع و موقتهً بین دول متفقه بدینصورت تقسیم گردید:

توگولاند و کامرون بفرانسه وقسمتی نیز به انگلیس.

جنوب غربی افریقا باتحاد افریقای جنوبی.

افریقای شرقی به استثنای رواندا و اوروندی به انگلیس و قطعه مزبوره به بلژیک داده شد.

کیائوچئو به ژاپون.

کارلین - ماریان - جزائو مارشال به ژاپون

قسمت کلیه مجمع الجزایر بیسمارک وجزایر سلیمان بممالک مجمعه استرالیا

جزیره ساموا به زلاند جدید.

بدین صورت عجالةً آلمان دارای مستعمراتی نیست لیکن عده زیادی از آلمانها

در ممالک خارجه اقامت گزیده از التجارتخانه ها دایر موسسات مختلفه

احداث وبرای عظمت آینده در وطن کار می نمایند.

مهاجرین آلمان بیشتر در نقاط ذیل اقامت دارند:

در اروپا - ممالک بالتیک - روسیه - هنگری

بلژیک - اطریش - سوئیس - هلند یعنی تمام ممالک

مجاور آلمان

خارج از اروپا - اتازونی (خصوصاً در مرکز آن)

کوانادا - هند ورانس - برزیل - آرژانتین

بطور کلی سعی آلمان این است که خارج از اروپا در ممالک جدید التاسیس

بوسیله مهاجرین خویش شروع بکار کرده سیادت اقتصادی از دست رفته خود را تامین نماید.

III

پولونی — جغرافیای طبیعی

حدود و مساحت آن — مملکت پولونی که پس از معاهدهٔ ۲۸ ژون ۱۹۱۹ تشکیل یافته هنوز سرحد آن در ظرف لیتوانی معین نیست بهرحال از جبال کارپات تا دریای بالتیک منبسط و اساساً شامل حبب رود ویستول و رود بوگ، شعبهٔ آن و علیای رود اُدر و رود وارتا شعبهٔ آن میباشد.

این مملکت فاصل بین روسیه و آلمان منتهی به چکوسلواکی و رومانی و دارای ۳۷۳۰۰۰ کیلومتر مربع مساحت است.

۱ـ ساختمان اراضی و پستی و بلندی — مملکتی است جلگه و بطور متوسط تقریباً ۱۵۰ متر از سطح سائر نقاط اروپا پست تر میباشد دنبالهٔ جلگهٔ شمالی آلمان اراضی آن پست و غالباً باتلاقی است نواحی شمالی آن از شن و ریگ پوشیده و جنوب آن شامل اراضی حاصل خیز و مستعد میباشد. بدینصورت تنها نقطهٔ برجستهٔ آن که سرحد طبیعی این مملکت نیز بشمار می آید جبال کارپات است.

این رشته جبال از اثر انقلابات عصر سوم بوجود آمده و دارای جهان
خصائص آلپ های غربی ست. در پای آن فلات حاصل خیز گالیسی واقع
میباشد فلات دیگر نیز مانند فلات سیلزی علیا و پولونی صغیر
در امتداد این فلات قرار گرفته و بالآخره به جلگهٔ مرکزی پولونی
منتهی میگردند.

آب و هوا و رودهای آن:- آب و هوای این مملکت سخت
و بری ست حد متوسط سالیانهٔ آن هفت درجه و اختلاف آن در فصول
مختلف بسیار میباشد:- در جدی ٣٠°- در سرطان ١٩+ درجه
و گاهی اوقات نیز ٢١° و ٣٢+ درجه میرسد.

رودهای مهم آن عبارت اند از رود ویستول که حقیقتاً رود ملی
پولونی و فوق العاده برای کشتی رانی مساعد ست، در بندر
دانتزیك به بحر میریزد. شعب مهمهٔ آن بوگ و نارو میباشد
دیگر رود ادر که فقط صبب آن در پولونی واقع و رود وارتا
که در تابستان آب آن کم و مدت دو الی سه ماه از زمستان منجمد ست
رود دنیستر که به بحر اسود وارد و تنها قسمت علیای آن در پولونی جاری است

جغرافیای سیاسی

سکنه وجمعیت آن - مملکت پولونی دارای ۲۶/۳۹۶۰۰۰
جمعیت ومرکز آن بیشتر در نواحی شرقی وسمت در حدود دسیلزی علیا
کرناحیه صنعتی میباشد تقریباً به ۲۰۰ نفر در هر کیلومتر مربع میرسد.
مردمان پولونی اصلاً از نژاد اسلاو، مذهب ایشان کاتولیک
رومی وسالها در مقابل تهاجم قبائل شرقی مقاومت نموده اند محل
اصلی نشو ونمای ایشان کراکوی (ویستول علیا)، ورشو
(ویستول وسطی) وپزنان (درمودوارتا) میباشد
حکومت وشهرهای مهم آن - وضع حکومت پولونی جمهوری
رئیس جمهور بکمک هیئت وزرائی که مسئول مجلس ملی هستند کار میکنند
نمایندگان این مجلس با آراء عمومی انتخاب میشوند، زن ها نیز حق را
دارند.

پایتخت مملکت شهر ورشو که پس از کراکوی در ۱۵۶۹ برای
پایتخت اختیار گردید دارای ۹۳۱ هزار جمعیت وآثار تاریخی بسیار
دران دیده میشود.

کند، که تا ۱۸۲۰ فقط قصبه بوده و بعدها بواسطه توسعه صنعت پارچه
بافیش ترقی بسیار نمود جمعیت آن ۴۵۶ هزار نفر است.
پزنان دارای ۱۶۶ هزار جمعیت و مرکز بزرگ مذهبی اهالی پولونی
میباشد.
لویا لمبرگ (۲۰۶ هزار جمعیت) دارای کارخانجات
ماهوت بافی مهم است.
کراکوی (۱۷۶ هزار جمعیت) که در ایالت گالیسی واقع
میباشد.
دیگر شهرهای مهم عبارتند از:
بیالیستک (۱۰۰ هزار جمعیت)
سوسنوویتس (۸۸ هزار جمعیت)

جغرافیای اقتصادی

از نقطه نظر اقتصادی مملکت پولونی در اروپای جدید حائز
اهمیتی خواهد گردید.
هر چند صنعت در پاره نواحی آن ترقی کرده ولی باز هم مملکتی است

کاملاً فلاحتی زراعت غلات آن (گندم وجو) جا وداراقابل ملاحظه محصول چقندر قند و سیب زمینی آن تقریباً در ردیف محصول فرانسه و المان است جنگل های مفیدی را دارا و در تربیت حیوانات اهلی (اسپ حیوانات شاخدار - خوک) صاحب مقامی میباشند

ثروت تحت الارضی آن بیشتر در نواحی کارپات و پولونی صغیر واقع و عبارت اند از:-

زغال سنگ که محصولش تقریباً بیشتر از محصول معادن فرانسه است نفت که منطقهٔ وسیعی را چاه های آن فرا گرفته - نمک پطاس که با محصول آلمان و فرانسه رقابت مینماید و بالآخره فلزات مفید مانند روی - سرب - مس وغیره.

از مصنوعات کارخانجات از همه مهم تر صنعت پارچه بافی آن است (پنبه و پشم) بعد محصولات شیمیائی و بالآخره تهیهٔ مواد تغذیه مانند قند سازی وغیره میباشد فلزکاری در نواحی ورشو رواج داشته و مترقی است وسائل حمل و نقل در پولونی کاملاً مطابق با احتیاجات اقتصادی مملکت نیست بیشتر راه آهن آن در سمت مغرب ساخته

شده هرچند که بعضی رشته های مهم مانند رشته لنین گراد ـ مسکو دوین یا برلن و لنین گراد و مانند آنها این مملکت را مجبور مینمایند لیکن بدیهی است که از نقطهٔ نظر اقتصادی مملکت پولونی کشیده نشده اند.

شهر آزاد دانزیک

این شهر که تا ۱۷۹۳ متعلق به پولونی بوده و وجود آن برای حیات امروزهٔ این مملکت حتمی است پس از معاهدهٔ ورسای (۲۸ ژوئن ۱۹۱۹) بصورت شهر آزادی در تحت حمایت مجمع اتفاق ملل قرار گرفت. جمعیت آن ۱۷۰ هزار و عجالةً ترک ملیت آلمانی را نموده اند.

هرچند موقعیت این بندر بسیار قابل توجه میباشد لیکن در ۱۹۱۳ و به همین بندر آلمان بشمار می آید.

آینده شهر دانزیک خیلی روشن است زیرا با اتحاد گمرکی که با پولونی منعقد داشته بعد از این تمام محصولات فلاحتی این مملکت از آنجا بخارج خواهد رفت بشرطیکه وسائل حمل و نقل بهتری آنرا بداخل مملکت مربوط سازد و وسائل تجارت خویش را نیز تکمیل نماید فعلاً شهر دانزیک

دارای کشتی های تجارتی بوده و نمیخواهد که با جهازات آلمانی نیز
تجارت نماید.

IV

چکوسلواکی

جغرافیای طبیعی

اراضی

حدود و مساحت آن - مملکت چکوسلواکی امروزه که از قسمتی از
اطریش و هنگری تشکیل یافته مرکب است اولاً از بوهیم که ساکنین آن چک
است ثانیاً مراوی ثالثاً قسمتی از سیلزی و بالآخره اسلواکی
وسی وتنی. مساحت آن تقریباً یکصد و چهل و یکهزار کیلومتر مربع است
چکوسلواکی مملکتی بسته است یعنی از هیچ طرف راه بدریا ندارد؛
ممالک آلمان - اطریش و هنگری آنرا احاطه نموده و بارومانی و
پولنی نیز همسایه میباشد.

ساختمان اراضی و پستی و بلندیهای آن - از این نقطه نظر مملکت
چکوسلواکی به سه قسمت منقسم میشود.

۱- فلات بوهیم - باقیمانده از اراضی هرسینی است که متدرجاً

قسمت های نرم و سست آن فرو ریخته و قسمتهای سخت و نقاط مرتفعه اشس باقی مانده است.

این فلات بشکل مربعی است که اطراف آن جبال مرتفعه احاطه کرده وجز از ناحیه جنوب شرقی (تپه های هراوی) راه سهلی برای ارتباط با دره دانوب ندارد. معهذا اتفاقاً رودهای عمده که ازین فلات سرچشمه میگیرند مانند رود آلب وشعب آن بجانب جنوب شرقی توجه نداشته بلکه کوههای شاخه را سیر و به بحر شمال میریزد.

۲ـ جلگهٔ هراوی که بین فلات بوهم وجبال کارپات واقع رود هراوا شعبهٔ رود دانوب آنرا مشروب میسازد. جنس خاک آن رسوبی و از لامی و ماسه پوشیده مستعد زراعت است، بیشتر اهمیت این جلگه بواسطهٔ این است که راه اتصال نواحی دانوب (اطریش) به پولنی میباشد و رود اُدر و ویستول ازین ناحیه سرازیر میشود.

۳ـ کارپات غربی که از چین خوردگیهای عصر سوم تشکیل یافته شمال کارپات صغیر (در نزدیکی دانوب) و توده های مرتفعه تترا (تاترا) میباشد این توده ها سنگی آنچنانهای قدیمی بسیار نموده و دو شعبه رود

دانوب: واه و هِرن آنرا قطع و دو دره وسیعی بوجود آورده اند آب و هوا و رودهاآن. مملکت چکوسلواکی در منطقهٔ آب و هوای بری واقع ولی بواسطهٔ شکل پستی و بلندیش دارای پاره خصوصیات میباشد.

در حرکز بُهِم و مراوی بواسطهٔ قلت مقدار باران آب و هو سخت است در انتهائی نواحی کوهستانی اسلواکی زمستان بسیار سخت و پردوام. در جلگه های مجاور رود انوب زمستان سخت تابستان بسیار گرم میباشد بارش باران بیشتر در اوائل تابستان است.

رودهای عمده که ازین مملکت جاری است عبارتند:

۱. رود اُدِر و بعضی از شعب آن بجانب بحر بالتیک.

۲. رود اِلب که از فلات بُهِم سرچشمه گرفته بجانب بحر شمال میرود.

۳. رود مراوا که بقسمتی از ان شرحه چکوسلواکی و اطریش است و به رود دانوب میریزد.

۴. رود واه و هِرُن که وارد رود دانوب میشوند.

بطور کلی باید گفت که رودهای این مملکت یا بحر شمال و یا به رود دانوب

بحر سیاه وارد میشوند

جغرافیای سیاسی

جمعیت وساکنین آن مملکت چکوسلواکی که در نتیجه جنگ

عمومی ۱۹۱۴-۱۹۱۸ بوجود آمده دارا ۱۳۵۹۶۰۰۰ جمعیت

میباشد (۹۶ نفر در هر کیلومتر مربع) تمرکز این جمعیت در نواحی چک

بیشتر از نواحی اسلواکی است.

هم چک ها که در فلات بوهم وهم اسلواک ها که در عراو و قسمت غربی کارپات

سکنی دارند از نژاد اسلاو هستند. بین این دو دسته همیشه روابط تجارتی

وعلمی زیادی وجود داشته عناصر ژرمنی در نواحی بوهم خیلی نفوذ داشته

خصوصاً قبل از جنگ ۱۹۱۴ برای آتیه نژاد چک فوق العاده خطرناک

بوده است ولی امروزه مخاطره آن کمتر میباشد.

وضع حکومت وشهرهای مهم آن - چکوسلواکی مملکتی است

جمهوری انتخابات آن با آراء عمومی شده زنان هم حق رأی دارند

ریاست قوه مجریه با رئیس جمهور و قوه مقننه با مجمع ملی است بنابراین دو مجلس

در داخل خود مستقل و مرکز سیاسی آن شهر موون کاچیو سیاست

پایتخت مملکت شهر پراگ است دارای ۶۷۶۰۰۰ جمعیت در کنار رود وِلتاوا واقع وابنیهٔ تاریخی در آن زیاد دیده میشود، موزه ها ودار العلم های عالی درین شهر وجود دارد، شهر های مهم مملکت عبارت انداز:

۱- برنو (۲۲۱۰۰۰ جمعیت) حاکم نشین ایالت مراوی کارخانجات پشمینه بافی وچرم سازی معتبری دارد.

۲- براتیسلاوا (۹۳۰۰۰ جمعیت) در اسلواکی که از شهر های بسیار قدیمی ومرکز سلاطین هنگری بوده است.

۳- پیلسِن (۱۸۰۰۰ جمعیت) دومین شهر مهم ودارای کارخانجات معتبر است.

۴- کوسیتسیه (۵۳۰۰۰ جمعیت) که شهر های تاریخی ودر چهار راه شوارع عمده واقع میباشد.

۵- بودیه یوبیتسه (۴۴۰۰۰ جمعیت) توقف گاه عمده خطوط آهن مراکب به اطریش است.

دیگر از شهر های مهم شهر لیبرک است که دارای کارخانجات بزرگ برای بافتن پارچه های پنبه است.

کارلسباد و مارین باد که بواسطهٔ آب های معدنی خود معروف‌اند
سادوا که شکست تاریخی که پروس به اطریش در ۱۸۶۶ وارد آورد
درین شهر بوده بالآخره در مراوستهٔ قریهٔ استرلیتز که اهمیت آن تاریخی
و فقط بواسطهٔ فتح نمایانی است که در ۱۸۰۵ در آنجا نصیب ناپلیون کبیر گردید

جغرافیای اقتصادی

مهم‌ترین نواحی اقتصادی مملکت ناحیهٔ بوهیم، اراضی مجاورهٔ مراوی است
زیرا اولاً کوهستان آن کمتر از قسمتهای دیگر و جمعیت آن از نواحی
شرقی کارپات بیشتر میباشد:-

۱ـ فلاحت ضلایع منتفعه از آن ـ درهٔ رود البه، درهٔ
مراوا، جلگهٔ دانوب و بالآخره ناحیهٔ اسلواکی بواسطهٔ استعداد
اراضی و فراوانی محصولات فلاحتی خویش شهرت کاملی را دارا هستند
محصولات عمدهٔ این نواحی عبارت از گندم ـ جو ـ چغندر قند ـ سیب زمینی
میوه‌جات ـ انگور ـ کشمش ـ تنباکو وغیره میباشند.
از نباتات صنعتی آن کتان و شاهدانه است. جنگلهای وسیعه درین مملکت
وجود دارد که تنها چوبهای آن بخارج میرود. تربیت حیوانات از سایر شعب

فلاحتی پست تر نیست .

۲ :- معادن وصنایع متفرع از آن — در چکوسلواکی تقریباً تمام معادن مفیده وجود دارد :—

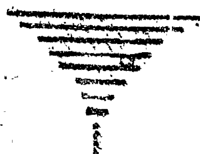
ذغال سنگ درهم و نواحی مراوی — آهن در همان نواحی ذغال سنگی از حیث مملکت چکوسلواکی مزیت بزرگی را حائز است بهمین جهة صنایع آهن کاری آن ترقی بسیار نموده — فلزات قیمتی مانند طلا ، نقره و رادیوم — گرافیت درین مملکت بسیار فراوان است .

مراکز عمدهٔ صنایع فلز کاری آن بیلسن و پراگ و نواحی ذغال سنگی است — شیشه سازی هم از قدیم الایام معروف بوده و حتی در قرن پانزدهم رقابت با ونیز میکرده است . ساختن ظروف مختلفه درین مملکت بسیار رواج و ترقی دارد .

یکی دیگر از ثروت های طبیعی چکوسلواکی آب های معدنی طبی است که مشهور عالم میباشد . بالآخره در اسلواکی معادن نمک طعام فراوان وجود دارد .

۳ :- وسائل حمل ونقل آن — مملکت چکوسلواکی بواسطهٔ موقعیت طبیعی خود تقریباً همان مقام سویس را از حیث ارتباط بین ممالک حائز است

بعضی رشته های بزرگ خطوط آهن ازین مملکت عبور کرده که مهمترین آنها
خط برلن ـ وین و وخط لنینگراد ـ وین
وتریست میباشد .
هرچند هنوز ترتیب عبوری (ترانزیتی) این خطوط کاملاً مرتب نیست
ولی روزی که مشخص گردد یقیناً اهمیت اقتصادی چکوسلواکی چندین برابر
خواهد گردید .
مجاری قابل کشتی رانی آن رودخانه های البه - اودر و بالاخره
دانوب میباشند .
با ساختن ترعه هائی بین این رودخانه ها چکوسلواکی محل عبور قسمت عمده
مال التجاره از بحر شمال ببحر سیاه میگردد . مختصراً باید گفت که این
مملکت آتیهٔ درخشانی را در پیش روی دارد .

V

اطریش

جغرافیای طبیعی —

حال و حدود و مساحت آن — اطریش کنونی مملکتی است بری که از اهمیت در بین این ممالک در درجهٔ دوم واقع است. مساحت آن ۸۳۰۰۰ کیلومتر مربع کمی از باویر بزرگتر و از پرتقال کوچکتر میباشد. از امپراطوری قدیم هابسبورگ فقط ممالکی برای اطریش باقیمانده که بزبان آلمانی تکلم مینمایند.

از طرف شمال با آلمان و چکوسلواکی همسایه از جانب مشرق هنگری و قسمتی از چکوسلواکی از طرف جنوب یوگسلاوی و ایطالیا و بالآخره مغرب و قسمتی از جنوب آنرا مملکت سویس احاطه کرده است.

ساختمان اراضی و پستی و بلندی آن — مملکت اطریش شامل دو ناحیهٔ مشخص طبیعی است: اولاً آلپ های شرقی ثانیاً جلگهٔ وسطای دانوب.

ا — آلپ های شرقی — که به رشته و منطقهٔ متوازی تقسیم میگردد:

یکی منطقهٔ مرکزی که جبال آن کاملاً سنگی مرکب از توده های معظم و مرتفع غیر قابل عبور است. مرتفع ترین نقاط آن به ۳۹۹۷ متر میرسد. دیگری منطقهٔ شمالی و بالآخره منطقهٔ جنوبی که جنس سنگهای هر دو منطقه آهکی و نقاط مرتفعه در آنها دیده نمی شود این مناطق مختلفه را دره های از یکدیگر جدا ساخته که نه فقط از نقطهٔ نظر راه عبور و مراوده بلکه بیشتر بواسطهٔ اینکه نسبتاً مستعد زندگانی هستند و مراکزی برای سکونت اهالی شده اند دارای اهمیت میباشند غالب خطوط آهن از این دره ها عبور کرده و بیشتر مراکز عمده جمعیت اطریش هم چنین در همین دره ها واقعند

۲ــ جلگهٔ دانوب ــ شامل صبب های متعدد و وسیعی است که از آلمان شروع و به چکوسلواکی ختم میشود (۱ــ صبب لینز ۲ــ صبب تولن ــ ۳ــ صبب وین ــ) صبب های فوق الذکر از سوب های مفیده پوشیده شده خیلی حاصل خیز میباشند. گذشته ازین اهمیت تاریخی نیز دارند یعنی از قدیم الایام محل عبور و حملهٔ اطریشی ها به آلمان و بالآخره نفوذ در اروپا بوده اند

آب و هوا و رودهای آن ــ جلگهٔ اطریش دارای آب و هوائی است بری منتها معتدل باران در نواحی مختلفهٔ آن در

هر فصل میبارد ولی شدت آن در تابستان است.

نواحی آلپ ها همان آب و هوای کوهستانی را دارا، نقاط مرتفعه آن از برف پوشیده و بطور متوسط همیشه نزدیک به هفت درجه زیر صفر است.

در اطریش رود های مهمی نیست و آنچه دیده میشود استثنای رود دانوب که بجانب شرق و دریاچه کنستانس میرود تمام آبهای این مملکت را رود دانوب جمع کرده و بدریای سیاه میبرد.

عمده رود هائی که بدانوب میریزند عبارت اند از این — تروین ان — لیتا و بالآخره دراو رود دانوب قبل از ورود بخاک اطریش ۶۲۵ کیلومتر راطی و تا نزدیکی صبب وین در کوهستانها سیر نموده و سیلانی میباشد.

جغرافیای سیاسی

مملکت اطریش که در قرون سابقه راه عبور و حمله عیسویان بر علیه اسلام ها و ترک ها بوده متدرجاً در نتیجه فتوحات خانواده هابسبورگ و وصلت های مختلفه توسعه یافته.

در ۱۵۲۶ خانواده هابسبورگ اطریش و بوهم و هنگری

را متحد ساخته در قرن ۱۷ ترانسیلوانی با آن منضم شده در قرن ۱۸ گالنیسی و بوکوین را بتصرفات خود ملحق گردانیده در ۱۸۱ دالماسی را مالک شده و بالآخره در ۱۹۰۸ بسنی و هرزگوین را که در ۱۸۷۸ سرپرستی آن به اطریش واگذار شده بود قطعاً تصرف می نماید.

بدینصورت امپراطوری اطریش و هنگری در ۱۹۱٤ یکی از ممالک وسیعهٔ اروپا بشمار می آمده از باویرتا صربی و رومانی و از ساکس وسیلزی تا آدریاتیک انبساط داشت. مساحت آن بیش از ۶۵۰۰۰۰ کیلومتر مربع و جمعیتش بیش از پنجاه میلیون بوده است.

در نتیجهٔ جنگ ۱۹۱٤ــ۱۹۱۸ این امپراطوری عظیم از هم گسیخته یعنی هنگری تشکیل مملکتی کاملاً مستقل داده و قسمت عمدهٔ ایالات آن منتزع گردیدند بطوریکه اطریش امروزه فقط شامل الپ های شرقی و جلگهٔ دانوب میباشد یعنی از پاسو تا براتیسلاوا امتداد دارد. و دارای ۶۰۶۷۰۰۰ جمعیت و در شمار یکی از کوچکترین ممالک اروپا محسوب است. این جمعیت بیشتر در جلگهٔ دانوب

سکنی دارند و در نقاط مرجمعیت آن در هر کیلومتر مربع ۷۷ اقامت گرفته

اند تقریباً تمام سکنهٔ اطریش آلمانی و آلمانی نژاد میباشند .

وضع حکومت وشهرهای مهم ـ پس ازانکه در ۱۹۱۸ خانوادهٔ ها

بسبورگ منقرض گردید اطریش طرزحکومت جمهوری را اختیارنمود .

پای تخت مملکت شهروین (۱۸٤۲۰۰۰ جمعیت) چهارمین شهر

مهم اروپا وبیشتر اهمیت آن ازین ست که در محل تقاطع و وخط عمدهٔ شرق

بغرب وشمال بجنوب اروپا واقع شده ازاین حیث شهروین

هزار سال ست که مقام بزرگ سیاسی ونظامی را دارا ست علاوه

برین مرکز بزرگ علمی وصنعتی بوده میباشد عمده ترین شعب صنعت آن

ابریشم بافی ست .

دیگر شهرهای مهم عبارت اند از :

لینز (۹۳۰۰۰ جمعیت) حاکم نشین اطریش علیا دارای کارخانجات

فلزکاری ست

اینس بروک (۵۵۰۰۰ جمعیت) در روی رود این مرکز ناحیهٔ

تیرول اطریش میباشد .

گراز (... ۵۰ ۵ جمعیت)، حاکم نشین استیری و دومین شهر جمهوری اطریش است
بواسطه نزدیکی بمعادن غنی زغال سنگ و آهن صنعت فلزکاری آن اهمیت بسیار
دارد.

کلاگنفورت حاکم نشین ایالت کارنتیه در کنار رود دراو واقع است آن
نما الزلو الپ و جلگه دانوب از شهرهای خوش منظری است که همیشه سیاحان
بآنجا مسافرت مینمایند.

جغرافیای اقتصادی

۱- فلاحت آن - در فلاحت اطریش که تابع پستی و بلندی
خویش است در جلگه غلات و میوه جات بعمل آمده و در آلپ ها جنگلها و مراتع
زیاد دیده می شود.

اما اراضی اطریش مستعد برای زراعت غلات کم است. در جنوب دانوب
و جلگه های اطراف کوه آلپ گندم - جاودار - جو زراعت میشود ولی کفاف
مصرف اهالی نکرده و بعوض آن زراعت سیب زمینی تا درجه این کسر را جبران مینمایند.
برای تربیت تاک زمین مساعدتر در حوالی شهر وین دیده می شود
در ناحیه آلپهای اطریش بیشتر از آلپهای مرکزی و غربی جنگل

وجود دارد در جنگلهای ایالات سالزبورگ - و استیری و کارنتی درختهای

مفیده مانند بلوط و غیره بکثرت دیده میشود مزارع این کوهستانها مانند مزارع جبال

سوئیس یعنی بسیار پرعلف و سرسبز است تربیت گاو شیرده در این مزارع زیاد رواج

دارد و در این ناحیه تهیه لبنیات خصوصاً بسیار میشود .

۲- صنعت آن بواسطه وجود مواد اولیه فراوان [illegible] اتریش بسیار

مترقی است . معادن عمده عبارتند از ذغال سنگ در نواحی [illegible] آهن

نیز در همین نواحی نهایت فراوان است . معدن نمک در [illegible] سالزبورگ -

معدن سرب در کارنتی که از مشهورترین معادن اروپا شمرده میشود [illegible]

آبهای معدنی از حوالی وین یکی از منابع ثروت عمده اتریش شناخته میشود

برای صنعت بافندگی خود اتریش مواد لازمه را از خارج تهیه مینماید پشم پنبه

و ابریشم مصنوعی [illegible] کارخانجات مهم این شعبه صنایع در حوالی وین میباشد .

همچنین در پایتخت و اطراف آن اشیاء مخصوصی بنام اشیاء وینی معروف

و از حیث ظرافت با اشیای پاریسی رقابت مینماید ساخته و تهیه

می شود .

۲۶

هنگری

جغرافیای طبیعی

حدود و مساحت آن ـ هنگری نیز از نظر جغرافیائی مملکتی است بری از اطراف

متحاط با روس، چکوسلواکی ـ رومانی ـ صربی ـ کرواسی و اسلوونی آنرا

احاطه کرده است .

مساحت آن ۹۳۰۰۰ کیلومتر مربع یعنی تقریباً برابر با همسایه خود اطریش

میباشد .

طبیعت خاک و پستی و بلندی آن ـ اگر در مغرب و اطراف کوهها ی

آلپ و کوه های کارپات را استثنا کنیم مملکت هنگری عبارت از جلکه وسیع مسطحی است

که تقریباً تمام نقاط آن هموار و یک شکل میباشد .

خاک آن سخت و در طبقات تحتانی غیر قابل نفوذ آب در نواحی شمالی و جنوبی

شرقی آن در حدود ربع سطح جلگه ای هنگری تپه هائیکه بیش از سطح و اطراف ارتفاع

داشته باشد کمتر دیده میشود و جز در شهرها و جاده ها حقیقتاً سنگ ریزه

نمیتوان در آنجا یافت .

شعبه رود دانوب و مجاری متعدده که از این رود استخراج شده هنگری را
آب یاری مینماید شعب مزبوره که مهم ترین آنها دراو و تیسا هستند
غالباً طویل و در فصل بهار طغیان میکنند بواسطه پستی سطح اراضی احتیاطاً
در اطراف مجاری سدهائی ساخته شده تا در موقع فراوانی آب از خرابی
جلوگیری گردد.

آب و هوا و رودهای آن - جلگهٔ هنگری دارای آب و هوای سخت
بری یعنی تابستانی خیلی گرم - زمستانی بسیار سرد باران بندرت
باریده و آن هم منحصر بفصل تابستان است درجه حرارت شهر
بوداپست در زمستان منتهای ۵ درجه و در تابستان ۲۲ درجه بالای
است.

رود دانوب سرتاسر اراضی هنگری را از شمال بجنوب سیر و
این جلگه را مشروب می نماید. دیگر رود تیسا که نواحی شرقی
هنگری را آب یاری در رود دراو که قسمتی از سرحد این مملکت
با یوگسلاوی تشکیل میدهد.

جغرافیای سیاسی

ساکنین و جمعیت آن – سابقاً مملکت هنگری اراضی وسیع‌تر را که عبارت از اسلواکی – ترانسیلوانی – تمسوار – کرواسی و اسلاونی باشد مالک بود پس از جنگ [illegible] کلیه متصرفات و منتزع گردیده امروز مملکت هنگری فقط منحصر باراضی [illegible] آن سکنی دارند.

مجارها اصلاً از نژاد [illegible] قریب یکهزار سال قبل از آسیا حرکت نموده در این ناحیه مسکن گزیدند پس بدین مسیح درآمده هنوز هم بعضی از عادات قدیم [illegible] [illegible] است. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] جمعیت هنگری [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] است.

وضع حکومت – پایتخت و شهرهای [illegible] آن – وضع حکومت مملکت [illegible]

از بناهای بسیار قدیم و دیگری پست که تقریباً شهر جدید و در ساحل یسار دانوب ساخته شده است شهر بوداپست علاوه بر اهمیت پایتختی دارا دارالعلم‌ها مجامع علمی بسیار شهری است تجارتی صنایع فلاحتی آن خیلی مترقی و بهترین موزه‌ها فلاحتی [illegible] مملکت می‌باشد.

دیگر شهرهای هنگری تماماً بصورت قریه‌ها و دهات فلاحتی ساخته شده آنهائیکه تا درجه قابل ذکر می‌باشند عبارت اند از: سگد در جنوب ـ دبرسن در مشرق پچ بین دراوه و دانوب و بالاخره میسکولتس در شمال شرقی در دامن جبال اسلواکی واقع می‌باشد.

جغرافیای اقتصادی

۱. فلاحت: ـ اساس حیات اقتصادی هنگری را [illegible] زراعت [illegible] تشکیل می‌دهد.

[illegible] گندم بعمل می‌آید [illegible] جاودار [illegible] [illegible] می‌باشد [illegible] زراعت غلات هنگری اهمیت فوق العاده [illegible] حاصل خیز قیمت آن در نتیجه جنگ عمومی از [illegible] [illegible] صنعت اهالی است

که زیاده بر احتیاج خود تولید کرده بخارج میفروشد گندم بسبب
زمینی بیشتر بمصرف داخله میرسد .

حکومت هنگری زراعت نباتات صنعتی مانند چغندر قند و شاهدانه
و کتان و بالاخره تنباکو را بسیار تشویق و در تربیت درخت توت
برای کرم پیله کوشش وافی دارد میوه جات جزو صادرات عمده
این مملکت شمار میآید .

[illegible] هنگری تربیت مواشی است و مهمترین آنها
اسب [illegible] ات شاخدار است .

۲ — [illegible] اراضی متنوعه اسلواکی — ترانسیلوانی
و [illegible] باقی هم مانند البته با استفاده از معادن [illegible]
[illegible] المللی [illegible] معادن [illegible] آن منحصر
[illegible] آهن [illegible] کلتس [illegible] باشد
بدینصورت [illegible] مملکت بمان صنایع فلاحتی [illegible]

۳ — وسائل [illegible] نقل — علاوه بر رود بین المللی دانوب
که [illegible] مملکت جاری است خطوط [illegible] آهن [illegible]

هنگری عبور و بصورت مانند اطریش دارای اهمیت عبوری (ترانزیت) است. شهر بوداپست مرکز این خطوط و عمده ترین آنها خط پاریس - وین - سالونیک - قسطنطنیه و بخارست و دیگری مسکو و فیوم و تریست میباشد. مملکت هنگری غالب محصولات خود را به اطریش فروخته و مصنوعات آن مملکت را خریداری میکند.

VII

یوگسلاوی

جغرافیای طبیعی

حدود و مساحت آن - مملکت یوگسلاوی که بنام سلطنتی اسلاوی جنوبی و از ممالک صربی - کرواسی - اسلاونی - ایالات بسنی و هرزگوین و ایالت مستقل تشکیل یافته از طرف شمال به اطریش و هنگری، از مشرق به بلغاری و رومانی، از جنوب به یونان و البانی و بالاغره از مغرب به بحر آدریاتیک محدود است و دارای [illegible] کیلومتر ساحل و تقریباً ۲۴۸۰۰۰ کیلومتر مربع مساحت میباشد.

پستی و بلندی سواحل آن ... یوگسلاوی که از شمال غربی بجنوب
شرقی رشته های متوازی الپهای دیناریک آنرا شیار نموده
مملکتی است کوهستانیکه از طرف مغرب مشرف به بحر آدریاتیک و از
طرف شمال فلات ها و جلگه های آنرا بجلگه هنگری منتهی میسازد.

درین مملکت سه منطقه مشخص پستی و بلندی مشاهده میشود:-
(۱) الپهای دیناریک (۲) فلات ها و جلگه های مرتفعه (۳) سواحل دریا

۱- الپهای دیناریک - چین خوردگی عظیمی است که در اثر مرور
زمان و فرسودگی پست گردیده همینطور ارتفاع آن در کوه کاپلا
شمال غربی به ۱۸۰۰ و در کوه چرناگورا (مرکزی) به ۲۵۰۰
و در پارداق (جنوب شرقی) به ۳۰۰۰ متر میرسد. مانند
تمام مناطق بحرالرومی باران در زمستان میبارد ولی درینجا شدت
آن بیشتر است رودخانه های بزرگیکه بطرف لاساو و یا بجانب [illegible]
جاری هستند از بین رشته جبال سرچشمه گرفته جاری میباشد. و در
این کوه ها جنگلهای بزرگ درختی وجود دارد.

۲- فلات ها - که مشهورترین آنها فلات کارست در شمال غربی

میباشد جنس خاک آنها آهکی و قابل نفوذ آب است. بواسطهٔ دوری از
دریا و آب و هوای خشک جنگلی پیش رود خانها در این فلات مشاهده
نمیشود. این فلات های خشک مساعد بنشو و نمای اشجار و
جنگلها نبوده و بیشتر برای تربیت گوسفند موزون است.

۳ـ سواحل آدریاتیک ــ مرتفع و سنگی است قسمت شمالی
این سواحل با ناحیهٔ دالماسی در تحت تأثیر آب دریا رشته های
قدیمی آلپهای دیناریک خورده شده تنها نقاط مرتفعهٔ آن از
سطح آب بیرون و مجمع الجزائری را تشکیل داده است. در این
ناحیه مراکزی هم برای صید ماهی در این قسمت در ساحل آدریاتیک
وجود دارد که بعدها ممکن است بنادری هم برای تجارت گردد.
در ناحیهٔ مرکزی جزائر کمتر ولی هانطور کوهستانی و دارای بنادر
خوبی نیز میباشد.

آب و هوا و رود های آن ــ آب و هوای یوگسلاوی در تحت
تأثیر دو عامل است :

اول آب و هوای مدیترانه ، دوم آب و هوای اروپای مرکزی

تنها سواحل آدریاتیک که عرض آن از چند کیلومتر بیش نیست دارای
آب وهوای بحرالرومی است بعضی دره های وسیعی که رشتهٔ
جبال ساحلی را قطع کرده نیز این آب وهوا را بداخل میبرد. باران
درین ناحیه بسیار میبارد در بعضی نقاط تا به ۴۰۹ سانتیمتر میرسد
غیر از ناحیهٔ ساحلی و ناحیه که در مجاور جلگهٔ هنگری واقع
میباشد سائر نقاط داخلی دارای آب وهوای است بری ولی
معتدل باران بیشتر در فصل تابستان میبارد.

رودها: مهمترین رود این مملکت یکی رود بین المللی دانوب است
که شعبات دراو ـ تیسا ـ موراوا و ساو به آن داخل شده قسمتی از آن
سرحد یوگسلاوی و رومانی است.
دیگر تیسا و دراو که قبلاً شرح آنها را دیده ایم درین مملکت برود
دانوب میریزند.

رود ساوا که از جبال آلپ سرچشمه گرفته در بلگراد
برود دانوب متصل میگردد.

رود موراوا که سرچشمهٔ آن مرکز مملکت و آن نیز بنوبهٔ خود

بین بلگراد و سرحد به دانوب داخل میشود.
بالآخره رود نارنتا که داخل بحر آدریاتیک میگردد.

جغرافیای سیاسی

سکنه آن به مملکت یوگسلاوی که دارای ۱۲ میلیون جمعیت است جمعیت گرفتار مهاجرت های بزرگ بوده اکنون عمده آن تعداد [illegible] وقتا فوقتا به عنوان ذکر گردیده ترکها و مسلمانان آلبانی با [illegible] وارد می آید و بصورت [illegible] جدید این مملکت مملکت [illegible] کرواسی [illegible] نواحی شمالی مرکزیت آن [illegible] سه بخش [illegible] شعب نژاد سلاو جنوبی یوگسلاو هستند.

طرز حکومت و شهرها

مملکت پادشاهی مشروطه پایتخت آن بلگراد (۹۰۰،۰۰۰ جمعیت) در ملتقای رود ساوا و دانوب واقع شده شهرهای دیگر [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

این دو واقعهٔ تاریخی شاهد و گواه ترقی و تنزل امپراطوری عثمانی شمرده میشود. شهرهای دیگر یوگسلاوی چندان مهم نیست آنها که تا درجه قابل ذکر میباشند عبارت اند از: زاگرب یا اگرام (۷۹،۰۰۰ جمعیت) در کرواسی - سارایوو (۵۲،۰۰۰ جمعیت) در بسنی.

لیوبلیانا (۴۲،۰۰۰ جمعیت) در کارنیول

اسکوپلیه (۴۷،۰۰۰ جمعیت) در صربی نیش در صربی ستی نیه در منتنگرو

بنادر مهمی که در ساحل دالماسی واقع اند بندر زارا (۳۷،۰۰۰ جمعیت) اسپالاتو و کاتارو و راگوز میباشند.

جغرافیای اقتصادی

۱- فلاحت آن - منابع حیات اقتصادی یوگسلاوی چندان متنوع نیست مملکتی است زراعتی و چوپانی عمدهٔ ثروت آن محصولات فلاحتی مانند زراعت - تربیت حیوانات جنگلها وغیره میباشد جز در نواحی خشک کارست و نواحی وار دار که فقط کوه با شجر است تمام اراضی یوگسلاوی چه کوه و چه فلات جنگلی

مرداب‌های ساو از جنگل پوشیده است تربیت حیوانات دراین مملکت مترقی‌تر از زراعت شده در نواحی شمالی باغهای میوه بسیار وجود دارد درخت تاک و زیتون در سواحل آدریاتیک بخوبی تربیت میشود محصولات عمده زراعتی گندم و ذرت است، زراعت چغندر قند شاهدانه تنباکو سیب زمینی خیلی قابل توجه میباشد درخت توت برای تربیت و پرورش کرم پیله بعمل می‌آورند،

۲- صنعت آن - بواسطه تسلط طولانی تاجیان مملکت یوگسلاوی دارای صنعت مهمی نیست بطوریکه تقریباً میتوان گفت صنعت کلی در آن دیده نمی‌شود،

معادن آن (زغال سنگ - آهن مس - سرب) در بسنی - کارنیول و در صربی در شرف استخراج است صنایع آن تقریباً تمام صنایع دستی است که صنعت‌گران کوچک بآن مشغولند معهذا در کارنیول بسنی و صربی چند کارخانه فلزکاری - کاغذسازی وغیره دیده می‌شود،

۳- وسائل حمل و نقل دراین مملکت خطوط آهن بایستی بشتر

از مجاری کشتی رانی اهمیت داد حال هم چند رشته خطوط مهمه مانند خط آهن چابین بقسطنطنیه یا ساتو نیک و خط اروپای غربی به رومانی از راه دره سا و در یوگسلاوی وجود دارد .

VIII

رومانی

جغرافیای طبیعی

حدود و مساحت آن - پس از جنگ بین الملل مساحت و جمعیت رومانی تقریباً دو برابر شده ایالات ترانسیلوانی و قسمت رومانیها قسمتی از شرقی بانات - بوکوین و بسارابی را مالک شده امروز حدود آن از طرف شمال روسیه و پولنی - جانب مغرب چکوسلواکی - هنگری و یوگسلاوی - از جنوب بلغاریا و از مشرق به بحر سیاه است .

قبل از جنگ ۱۳۷۰۰۰ کیلومتر مربع مساحت داشته و حال ۲۹۸۰۰۰ مساحت دارد .

پستی و بلندی آن - رومانی از ناحیه بسیار مشخص پستی و بلندی

تشکیل یافته - یکی ناحیهٔ جلگه و دیگری ناحیهٔ فلاتی و کوهستانی ناحیهٔ جلگه شامل اولاً بسارابی و ملداوی در مشرق کارپات ثانیاً در جنوب کارپات بین آلپ ها ترانسیلوانی و دانوب ایالت والاشی ثالثاً بین دانوب سفلی و بحر اسود ناحیهٔ دوبروجه میباشد.

ناحیهٔ فلاتی و کوهستانی عبارت است از اولاً کارپات مرکزی یا آلپ های ترانسیلوانی که تا ۳۰۰۰ متر ارتفاع داشته و از طرف جنوبی مشرف بجلگهٔ والاشی میباشد این کوه هرچه بجانب شمال غربی متوجه شود پست میگردد. ثانیاً فلات ترانسیلوانی که در دامنه شمال غربی آلپ ها واقع است.

آب و هوا و رود های آن - جلگهٔ ترانسیلوانی که دنبالهٔ جلگه روسیه بشمار می آید دارای آب و هوائیست سخت و بالنسبه خشک یعنی زمستانی بسیار سرد - بهاری بارانی و تابستانی خیلی گرم در داخل مملکت آب و هوا بری است زیرا کوه های بالنسبه مرتفع مانع از دخول بخار آب میباشند. دو باد موسمی در رومانی می وزد یکی از شمال و مشرق موسوم به کریوت دیگری از جنوب موسوم به اوستر و زمستان

این دو باد خیلی سخت و باعث اختلاف کلّی درجهٔ حرارت میشوند. بارانهای تابستان عموماً شدید و سیلابی است .

رودهای عمده عبارتند از : رود دانوب که سیر خود را درین مملکت تمام کرده بالآخره به بحر اسود وارد میشود . رود نیستر که سرحد بین روسیه و رومانی است. رود پروت که از کارپات سرچشمه گرفته به دانوب میریزد . رود سیرِت که با چند شعبهٔ دیگر متصل و به دانوب داخل میگردد . رود دامبو و تیزا - اُولت وجیو که در اراضی والاشی بر رود دانوب ملحق میشوند بالآخره دو رود میتیاو مارُس که سرچشمهٔ آنها از این مملکت است . سواحل این مملکت پست و رسوبی است .

جغرافیای سیاسی

ساکنین و جمعیت آن - ساکنین مملکت رومانی جدید یا رومانی کبیر از نژاد لاتن میباشند رومانیها اصل خود را به مهاجرین رومی که طراژان امپراطور روم به ایالت داسی که همان ترانسیلوانی امروزه است فرستاده بود میرسانند .

بهرصورت رومانی ها مردمانی هستند سبزه با قدی متوسط
ولی قوی و چهار شانه شغل عمدهٔ ایشان فلاحت و چوپانی است
هرچند دارای اخلاق و عادات و تمدن لاتن میباشند ولی معتقد
بمذهب ارتودکس هستند. جمعیت مملکت تقریباً ۱۷ میلیون یعنی بطور
متوسط پنجاه و چهار نفر در هر کیلومتر مربع سکنی دارند.
وضع حکومت و شهرهای آن - رومانی مملکتی است سلطنتی مشروطه
قوهٔ مقننه بدست دو مجلس سنا و مبعوثان است پایتخت مملکت شهر
بخارست (۲۹۵،۰۰۰ جمعیت) واقع در جلگه مونتنی شهری بسیار زیبا
و خوش منظر مانند تمام پایتخت ها مرکز تجارتی و صنعتی و علمی میباشد.
دیگر شهرهای معتبر عبارت اند از کیشنو (۱۱۸،۰۰۰) در بسارابیه
سزر نوویتز (۸۷،۰۰۰ جمعیت) در بوکوینه
یاشی (۷۶،۰۰۰ جمعیت) در ملداوی
تمیچوارا یا تمسوار (۷۲،۰۰۰ جمعیت) در بانات
گالاتز (۶۶،۰۰۰ جمعیت) و برایلا (۶۱،۰۰۰ جمعیت)
دو بندر در کنار رود دانوب برای حمل گندم بخارج میباشند

گلوژیا کولوزوا ر (۶۰،۰۰۰ جمعیت) در ترانسیلوانی
کرائیووا (۴۵،۰۰۰ جمعیت) در ایالت اُلتنی
بالآخره دو بندر اُورسُوا و اسماعیل در کنار رود دانوب
که غلّه و نفت رومانی را بخارج میفرستند. و بندر کنستانتزا
در کنار بحر اسود که در آتیه یقیناً دارای اهمیّت خواهد شد.
شهرهای فوق الذکر عموماً یا مرکز خرید و فروش محصولات
فلاحتی و یا بندرهائی در کنار دانوب و بحر اسود میباشند،
از نقطهٔ نظر صنعتی نمیتوان هیچ یک اهمیّتی داد.

جغرافیای اقتصادی

پیشهٔ عمدهٔ امروزهٔ رومانی ها نیز مانند سابق زراعت زمین
و تربیت حیوانات است.

در نواحی جالگه برای حمل بخارج گندم و برای مصرف داخلی ذرّه
زراعت میکنند. تربیت تاک در حدود کارپات و ترانسیلوانی
شده و زراعت نباتات صنعتی مانند تنباکو - شاهدانه - کتان -
چغندر قند رواج کلّی دارد.

حیوانات شاخدار. گوسفند. خوک بعدةً زیاد درین مملکت تربیت می شود.
شغل عمدهٔ مردمان ساکنین دوبروجه صید ماهی است
استفاده از جنگل هائی از منابع عایدات مهم رومانی بشمار میشود.
صنعت عمدهٔ رومانی محدود به صنایع استخراجی و آن هم منحصر
به نفت و نمک بوده پس از انضمام بانات و ترانسیلوانی محصول
زغال سنگ و مواد آهنی آن نیز زیاد شده است.
بعضی معادن طلا و نقره در نواحی کوه بیهار وجود دارد کارخانجات
مهمی درین مملکت دیده نمی شود عدهٔ معدودی هم که یافت می شود در شهر بخارست
است رومانی برای تجارت خود مالک مجرای ذی قیمت دانوب میباشد
از ۱۹۱۴ رومانی ازین حیث رتبهٔ اول را در ممالک بالکان حائز گردیده
صادرات آن بیش از واردات و شامل گندم و نفت است که بانگلیس.
فرانسه و ایطالیا میفرستد. واردات آن ماشین آلات است که بیشتر
از آلمان و منسوجات است که از اطریش وارد می نماید.
این مملکت بواسطهٔ موقعیت طبیعی خودش و چاه های نفتی که دارا است آتیهٔ اقتصادی را
نشان میدهد. نفت رومانی در اروپا رتبهٔ دوم را دارد.

اروپای شرقی

قبل از ۱۹۱۴ اروپای شرقی تنها مملکت معظم روسیه که از بحر خزر تا اقیانوس منجمد شمالی و از کارپات و ویستول تا اورال و قفقاز منبسط بوده در بر داشته است این مملکت تقریباً نصف اروپا مساحت و از ۱۳۰ تا ۱۴۰ میلیون جمعیت داشته است در موقع ظهور جنگ بین المللی روسیه داخل جنگ شده دو سال و نیم با آلمان و متفقینش مبارزه کرده ولی در مارس ۱۹۱۷ انقلاب مشهوری بروز خانواده رومانوف را از تخت امپراطوری سقوط کرده بکلی وضع حکومت جدیدی روی کار آمد و روسیه در ژانویه ۱۹۱۸ از منازعه کناره گرفت.

جنگ بین المللی و انقلاب داخلی روسیه برای آن دو نتیجه مهم بخشید.

۱- از جانب مغرب اراضی روسیه از روسیه جدا و بدولت جدید التاسیس پولنی و به رومانی داده شد.

۲- از ناحیهٔ بالتیک عده مللی که از نژاد روس نبوده دارای استقلال کامل یا استقلال داخلی گردیدند، تشکیل دولی دادند هر چند هنوز سرحدات این دول کاملاً مشخص نیست ولی اساساً وجود خارجی دارند.

ممالک مزبوره عبارت اند از:-

۱- از طرف شمال مملکت فنلاند .
۲- درجنوب آن مملکت استونی که در سواحل سطای خلیج فنلاند واقع است .
۳- درجنوب استونی مملکت لتونی (لیونی و کورلاند) درکنار خلیج ریگا .
٤- بالآخره درجنوب لتونی مملکت لیتوانی .
پس فعلاً مملکت روسیه فقط شامل نواحی است که نژاد روسی دران سکونت دارند .

I
روسیه
یا
اتحاد جماهیر شوروی اشتراکیه
جغرافیای طبیعی

حدود و مساحت آن . روسیه از طرف شمال محدود است با قیانوس منجمد شمالی از طرف مشرق به آسیا (جبال اورال و کوه اورال) از طرف جنوب بحر اسود و بحر خزر از جانب غرب به ممالک جدید التاسیس فنلاند - استونی - لیتونی - لیونی - پولنی و مملکت رومانی سرحد شمال شرقی جنوبی آن طبیعی و سرحد غربی روسیه قرار دادی است - از ۱۹۲۰ مملکت روسیه شامل ممالک روسی بمعنای اخص یعنی روسیه کبیر (نواحی شمالی و شرقی) روسیه صغیر (اوکراین) و ممالک اسلامی متصرفه آن گردید .

مساحت این مملکت وسیع امروزه تقریباً ۱۷،۰۰۰،۰۰۰ کیلومتر مربع است.

پستی و بلندی آن- پستی و بلندی روسیه به پنج ناحیه تقسیم میشود:

۱- ناحیه منجمد شمالی و غربی- یخچال‌های عصر چهارم دو مرتبه بجانب جنوب تا حدود کیو و نیژنی نوگورود هجوم آورده و اراضی آن را از سنگ و گل پوشانیده‌اند در نتیجه در این ناحیه دریاچه‌های متعدده و مرداب‌ها و باطلاق‌های زیاد بوجود آمده است سپس این اراضی از جنگل‌ها مستور گردیده و هنوز هم نقاطی که دست انسان شروع به کار کردن در آن ننموده پوشیده از جنگل میباشد.

باوجود وحدت شکل پستی و بلندی این ناحیه چهار ناحیه بالنسبه مشخص‌تر میتوان در آن مشاهده نمود:

الف- جلگه قطبی. ب- ناحیه دریاچه‌ها در اطراف پطرگراد یا لنینگراد.

ج- اراضی مرتفع لیتوانی در نزدیکی بالتیک. د- ناحیه پولیسی یا ناحیه جنگل‌ها و مرداب‌ها از سمت غرب بشرق یعنی از بورک تا پولنی ورود دنیپر امتداد دارد.

۲- روسیه مرکزی- این ناحیه فاصل و مشترک بین ناحیه منجمد شمالی و جلگه علف‌زار جنوبی میباشد. پستی و بلندی آن محسوس است (۳۰۰ متر ارتفاع) و رودهای اکا و دن از آن جاری است.

اراضی مرتفعه غربی آن که از شمال غربی بجنوب شرقی امتداد دارند از فلات والدائی شروع و به فلات دنه ختم میگردد .

اراضی مرتفعه شرقی سواحل کوهستانی و لگاار زغاران تا تو اد بیتری فراگرفته است .

۳- روسیه جنوبی یا ناحیه مرتفع - اراضی این ناحیه روسیه که از ایالات گالیسی شرقی و والاشی شروع و تا قلب سلبری امتداد دارد نیز رسوبی است علی این رسوب از اثر یخچالها نبود بلکه دریاهای خشک شده و شطوطی که در این ناحیه جاری است آنرا بوجود آورده اند .

ناحیه جنوبی روسیه از دو قسمت مرکب میباشد یکی ناحیه مزروع اراضی سیاه یا چودنوزیم که فوق العاده حاصل خیز است و دیگری ناحیه علف زار و مراتع که هنوز کاملاً بزیر اداره نیامده است .

٤- کریمه - در جنوب این جزیره برخلاف سایر اراضی روسیه رشته جبال مرتفعی که در همان زمان چین خوردگی آلپها بوجود آمده دیده میشود ، این کوه دارای ۱٥٤۳ متر ارتفاع و مشرف به بحر است . جبال کریمه بقیه رشته کوهی است که جبال بالکان را بجبال قفقاز متصل میساخته است .

٥- اورال که رشته جبالی بهت تدیمی دارد ۲۰۰۰ کیلو متر طول که دارند

مرور زمان از هم فرو ریخته و ارتفاع آن قابل ملاحظه نیست . مرتفع ترین
نقاط آن در شمال واقع و ۱٦۵٦ متر ارتفاع دارد .

آب وهوا و رودهای آن - در آب وهوای روسیه نیز مانند پستی و بلندی های
آن اختلافات بسیاری دیده نمیشود و تمام نواحیش تقریبا دارای آب و هوای
بری یعنی اختلاف زیاد بین فصول گرم و سرد (زمستان بسیار سرد و تابستان گرم)
شدت و دوام زمستان که از چهار تا هشت ماه امتداد دارد .

در مغرب تحت تاثیر اقیانوس اطلس هوا معتدل تر و مرکز درجه حرارت
زمستان ۴۰ درجه زیر صفر و در تابستان تا ۳۵ درجه بالای صفر میرسد
شمال آن مطیع آب و هوای قطبی و در نتیجه منجمد و بالآخره در کرانه بر عکس تمام خاک
روسیه آب و هوای مطبوع و ملایم بحرالرومی محسوس است .

و را انشی باد در تمام خاک روسیه تا کمال شدت است بادهای قطبی که هیچ
مانعی در مقابل خود ندارد هوای منجمد آنی منطقه راحتی تا بحر سیاه آورده و بادهای
جنوب شرقی در زمستان بسیار سرد و در تابستان سوزان میباشد .

رود ها روسیه بچهار قسمت تقسیم میشوند .

۱- به اقیانوس منجمد شمالی - رود پچورا - دوینا - دو انگا .

۲- به بحر بالتیک : رود بوا - ناروا - دونا

۳- به بحر اسود : رود دنیستر - بوگ - دنپر که دومین رود روسیه

و سومین رود اروپاست - دن .

۴- به بحر خزر : رود ولگا (۳۴۰۰ کیلومتر طول) طویلترین رودهای

اروپاست و از فلات والائی سرچشمه میگیرد . اورال .

رودهای روسیه همیشه اهمیت زیادی برای این مملکت داشته اند بواسطه

فقدان راههای کافی تمام حمل و نقل محصولات و مال التجاره در زمستان

بوسیله سورتمه و در تابستان با کشتی از مجاری این رودها میشده است .

امروز هم میتوان گفت که اهمیت سابقه خود را کاملاً از دست نداده اند .

جغرافیای سیاسی

ساکنین و جمعیت آن - اگر جمعیت روس غربی یا روسیه سفید را که از قدیم

با [illegible] تا سال ۱۹۱۸ جمعیت

این مملکت از [illegible] ۱۰۹ ملیون تنزل کرده است .

هرچند با میزان جمعیت [illegible]

مملکت باید گفت که [illegible]

با این که منابع طبیعی روسیه کاملاً برای اعاشه جمعیت خود کفایت مینمود وجود این عده زیادی از ساکنین آن از چند سال قبل از جنگ عمومی اتازونی ممالک امریکای جنوبی و آسیا مهاجرت کرده و انقلاب اخیر بر عده مهاجرین افزوده وضع حکومت شهرهای مهم آن - پس از انقلاب ۱۹۱۷ وضع حکومت روسیه بصورت جمهوری مبدل شده و امپراطوری تزاری عنوان اتحاد جماهیر شوروی اشتراکی بخود گرفت .

حکومت مرکزی بدست سویت یعنی مجامع مشکله از نمایندگان کارگران سپاهیان و دهاقین میباشد .

یک کمیته اجرائیه مرکزی که دارای سیصد عضو است هیجده کمیسر ملت یا وزیر انتخاب نموده ، اداره امورات وزارتخانه‌ها را بایشان تفویض مینماید کمیته مزبوره از نمایندگان جماهیر مجتمعه تشکیل گردیده است . پایتخت مملکت شهر مسکو ۰۰۰ ۱۷ ۰۰ ۲ جمعیت میباشد این شهر که در روی رود مسکوا بنا شده مرکز مذهبی روسیه قدیم بوده تمام خطوط عمده راه آهن روسیه از آن عبور میکند شهر لیست تجارتی و دارای کارخانجات بزرگ نساجی دار العلوم بزرگی در ۱۷۵۵ ایران تاسیس شده کتابخانه‌های مهمی را نیز دارا میباشد و در حقیقت قلب ایران

شهر مسکو را در عین حال مرکز علمی روسیه گفت.

در روسیه کبیر شهرهای معتبر عبارت اند از:

پطرگراد که بنام سن پطرزبورغ پای تخت حکومت تزاری است که امروز
بنام لینن گراد موسوم و دارای ۷۰۲۰۰۰ جمعیت است. این شهر در
۱۷۰۳ بقوه اراده پطر کبیر در اراضی مفتوحه از سوئد در کنار رود نوا بنا شده
گذشته از نقطه نظر پای تخت شهر اول تمدن و آبادی [illegible]
و مرکز عمده تجارت و صنعت بوده است. قلعه های مشهور کرونشتات
در مقابل این شهر در جزیره کتلین واقع است. ساراتوف (۱۸۱۰۰۰
جمعیت)، بزرگترین شهرهای ولگای سفلی و بندر مهم فلاحتی و تجارتی است.
سامارا - (۱۷۵۰۰۰ جمعیت) که محل تقاطع خط راه آهن ماوراء سیبریه
تا تاشکند میباشد. قازان (۱۴۶۰۰۰ جمعیت) در روی تپه ساحل چپ رود
ولگا بنا شده، مرکز مذهبی و ادبی مسلمانان روس است.
تولا - (۱۲۹۰۰۰ جمعیت) در مرکز یک ناحیه معدنی واقع، کارخانجات
مهمی برای ساختن آهن و چدن دارد و کارخانه اسلحه سازی آن اطراف زیاد کرده
دارد و اشیاء فلزی مختلفه از قبیل سماور وغیره از این شهر ساخته میشود.

حاجی ترخان (۱۲۱۰۰۰ جمعیت) بندر مهمی برای صید ماهی و تجارت پوست در روی رود ولگا میباشد .

اورنبورگ (۱۰۸۰۰۰ جمعیت) که موقع مهمی در سر راه آسیای وسطی از در ناحیه اورال شهرهای معتبر عبارت اند از :-

پرم و اوفا (مراکز معدنی) یکاترین لوبرگ و چلیابنیسک میباشند در نواحی شمالی شهر آدخان ژلسک و در جنوب اورل - کورسک و بنج [illegible]

روسیه صغیر دارای شهرهای ذیل است :-

ادسا (۲۳۵۰۰۰ جمعیت) بندری در کنار دریای سیاه دارای ساختمانهای خوب و تقریباً شبیه شهرهای اروپائی دارد ۱۸۰۳ شروع ترقی نموده

کییو (۴۱۲۰۰۰ جمعیت) شهر مقدس روسها مرکز تجارت (گندم وغلات و قند) وصنعت و همچنین مرکز علمی میباشد .

خارکو (۲۴۹۰۰۰ جمعیت) که در قرن هفدهم قریه کوچکی بوده بعدها بواسطه موقعیت طبیعی خویش روی به ترقی رفته متدرجاً مرکز صنعتی و بازار نواحی گردید

رستو (۲۰۲۰۰۰ جمعیت) در نزدیک مصب رود دن و مرکز حکومت قفقاز میباشد .

کِرْسُن (۲۰۲۰۰ جمعیت) بندری است برای خروج گندم.
سیمفِرپول (۱۶۶۰۰ جمعیت) حاکم‌نشین کریمه هرچند این شهر از حیث جمعیت بر
سباستوپول برتری دارد ولی از نقطه اهمیت بعد از آن واقع است در رود سفید
که قرن‌ها بین روسیه و پولنی متنازع فیه بوده چهار شهر معتبر مینسک
(۱۱۳۰۰۰ جمعیت) ویتبسک (۱۰۸۰۰۰) اسمولنسک
(۷۶۰۰۰) و بالآخره موهیلو (۷۲۰۰۰ جمعیت) دیده میشود.
بالآخره دو شهر نیژنی نوگورُد که همه ساله بازارهای برای خرید و فروش
مال التجاره‌های مختلفه در آن دائر میشود و نیکلایوسک در کنار رود بوگ را
در خاتمه باید ذکر کرد.

جغرافیای اقتصادی

تقسیمات آن - آنچه را ما که روسیه زراعتی تشکیل میدهند و بواسطه اختلاف جنس
اراضی و آب و هوا هر یک از روسیه کبیر، صغیر و سفید ارزش اقتصادی مخصوص دارند.
۱ - روسیه کبیر - در این ناحیه بواسطه اینکه جنس اراضی بخیل است جو سیاه
و لوبیا عمل میآید - جو سیاه و تغذیه اهالی رفته و پاره مشروبات الکلی نیز
از آن تهیه مینمایند - گندم در ایالات شرقی زراعت شده چون مخصوص آن

علاوه بر مصرف اهالی است بخارج حمل میشود.

نباتات صنعتی از قبیل کتان - شاهدانه - وچغندر قند درین نواحی بعمل آید ولی ترقی و توسعهٔ آن بیشتر در روسیه صغیر میباشد.

تربیت حیوانات (حیوانات شاخدار - اسپ و گوسفند) نیز مانند گندم مخصوص و منحصر با یالات شرقی است.

ماهی که درین قسمت جای مصرف گوشت را گرفته بمقدار زیاد صید میشود جنگلهای انبوه و پردرختی که دیده میشود در نواحی روسیه کبیر بطوری که تقریباً تمام نیمه شمالی آنرا پوشانیده در حدود دونیا و چیوپا ۱۸ در صد و در اورال ۷۰ در صد اراضی را فرا گرفته است.

۲- روسیه صغیر - اراضی حاصلخیز خاک سیاه روسیه در این ناحیه واقع و از این روی مزیت مخصوص بر سایر قسمت های روسیه دارد - گندم - جو چغندر قند کتان - شاهدانه بمقدار زیاد زراعت شده محصول فوق العاده میدهد گندم آن بممالک خارج حمل میشود - بواسطه داشتن چمن زارهای بی نهایت گله های بزرگی از حیوانات شاخدار - گوسفند - بز - اسپ و خوک درین قسمت تربیت میشود - در جزیرهٔ کریمه تاک بخوبی بعمل آمده ولی جنگل تقریباً وجود ندارد

۲- روسیه سفید - باوجود ترقیات مختصری که در وضعیت فلاحتی آن
ظاهر شده باوجود این اراضی آن چندان استعداد نداشته و آلات زراعت نیز ابتدائیست.
صنعت آن - از این ابطر صنعت جدید تازگی وارد روسیه شده معهذا
بواسطهٔ افزایش سریع جمعیت و سرمایه خارجی و ماشین های انگلیسی تعرفه گمرکی
که تا قبل از ۱۹۱۴ داشتند صنعت روسیه در باره نمو و ترقی فوق العاده
نموده است قبل از جنگ عمومی صنعت روسیه بطریق ذیل مرتب شده بود :-
۱- صنایع تغذیه و مشروبات الکلی ۲- صنعت پارچه بافی ۳- معادن و فلزات
و بالآخره محصولات شیمیائی که اهمیت آن بپایه شعبه صنعت اولیه نموده است.
۱- روسیه کبیر - دو منطقه معدنی مهم اورال و تولا درین قسمت واقع میباشند
محصول زغال سنگ آن چندان قابل ملاحظه نیست در عوض در روسیه چوب
و نفت در کارخانجات و راههای آهن مصرف میشود. نفت در قفقازیه (بیشتر
در باد کوبه) استخراج و از راه ولگا بداخل روسیه حمل میگردد.
هرچند آهن روسیه خیلی فراوان است ولی باز هم رتبه اول را دارا نبوده و محصول
معادن طلا و طلای سفید آن بیشتر است. در ۱۹۱۳ روسیه بواسطه معادن
اورال و سیبری خود از حیث استخراج طلا رتبه چهارم را در عالم داشته و از حیث

محصول طلای سفید اولین مملکت دنیا بشمار می آید .
مراکز عمده صنعتی روسیه کبیر در دو شهر مسکو و پطرو گراد و مهمترین آنها نساجی در مسکو و فلزکاری در پطرو گراد است .

۲ـ روسیه صغیر . استعداد صنعتی این قسمت نیز مانند استعداد فلاحتیش بیش از سایر نقاط روسیه میباشد زغال سنگ و آهن مقدار زیاد استخراج شده فلزهای کانی از حدود یکاترینوسلاو بدست آمده و از این حیثیت روسیه صغیر پس از قفقاز و هندوستان در درجه سوم واقع است .
در ایالات دیگر ای صنایع کوچک دیده میشود که مهمترین آنها قندسازی است .

۳ـ روسیه سفید . با آنچه از صنعت فلاحتی این ناحیه فوق گفتیم معلوم میشود که صنعت کلی در این قسمت معمول نگردیده طرز صنعت های آن از ابتدای فقط که قبل از جنگ عمومی مشاهده میشد در شهر ملنسک بوده است .
وسائل حمل و نقل ـ وسعت مملکت روسیه دشمن مخوفی برای پیشرفت اقتصاد و سیاسی این مملکت بوده و لی اتفاقاً در ابتدای تأسیس رودهای قابل کشتیرانی و جدیداً راههای آهنی این کسر را جبران نمود .

اـ جاده ها ـ در ۱۹۱۴ روسیه تقریباً ۴۰۰۰۰ کیلومتر جاده های عرابه رو داشته

بیشتر جاده ها بطور اساسی ساخته نشده در موقع آب شدن یخ و برف عبور و مرور ممتنع میباشد - بخصوص غالباً در موقع زمستان هنگامیکه رودخانه ها یخ و برف آلود شده است با سورتمه مسافرت مینمایند .

۲ خطوط آهن - باستثنای فنلاند طول خطوط آهن روسیه در ۱۹۱۴ بالغ بر ۷۰۰۰۰ کیلومتر بوده است احداث این خطوط راه آهن به توسعه تجارت و صنایع مملکت معاونت بسیار کرده ولیکن ولی اساساً از لحاظ نقطه نظر سیاسی و نظامی ساخته شده تا وحدت داخلی مملکت را با تسریع اعزام قشون تأمین نماید . شهر مذکور مرکز کلیه خطوط آهن روسیه است .

۳ کشتی رانی داخلی - در جزء بزرگ از روسیه رودخانه ها بطوریکه ... در زمستان ها سطح یخ بسته و در بهار بواسطه طغیان ... کامل نبوده تنها از ۱۵۰ تا ۲۰۰ روز در سال برای کشتی رانی مساعد میباشد . بطور کلی در روسیه ۴۰۰۰۰ کیلومتر مجاری کشتی رانی موجود است که ۲۴۰۰۰ آن کشتی های بخاری سیر مینماید .

۴ کشتی رانی بحری - بزرگترین بحری که روسیه دارد ... راه ... از جنگ عمومی ... [illegible]

[illegible] تجارت [illegible] دنیا [illegible] بسیار [illegible]

[illegible]

[illegible] حاجی طرخان.

۵۔ تجارت [illegible] ۱۹۱۲ [illegible] تجارت سالانہ [illegible]

[illegible] جمعیت مملکت [illegible]

تجارت [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

قیمومیت مجمع اتفاق ملل بصورت مملکت آزادی درآمد .

اوّل فنلاند

جغرافیای طبیعی

حدود و مساحت — مملکت فنلاند که از طرف شمال با اراضی نروژ و روسیه محدود است از جانب مغرب بخلیج بوتنی از سمت مشرق بروسیه و از جنوب بخلیج فنلاند محدود است دارای ۳۷۷۲۲۶ کیلومتر مربع مساحت میباشد . سرحد شرقی آن از شهر لنینگراد بیش از بیست کیلومتر بخط مستقیم فاصله ندارد .

ساختمان و جنس اراضی — اراضی فنلاند ابتدای عصر اول [illegible] از سنگی بوجود آمده تا تأثیر یخچالهای عصر چهارم پستی و بلندی آنرا بوجود آورده یا هموار ساخته زمین مسطحی که بجانب بحر ابیض مایل است تشکیل داده .

اگر از نقطه نظر معرفت الارض دقت شود معلوم میگردد که اراضی فنلاند [illegible] یک جنس ملکه در قدیم الایام با یکدیگر متصل و مربوط بوده اند منها خلیج بوتنی آنرا از شبه جزیره اسکاندیناوی جدا گردانیده و مجمع الجزایر آلاند شاهد این مدعاست .

دریاچه‌ها — متعددی سطح اراضی فنلاند را پوشانیده بطوری که قسمت عمده

تقریباً نصف اراضی را فرا گرفته است معروف ترین این دریاچه ها دریاچه سایما است
آب و هوا: آب و هوای فنلاند دارای آب و هوای است [illegible] علاوه زمستان های
طولانی و شدید با تابستان گرم و خشک فصل زمستان تقریباً بطور متوسط ۵۰
سانتیمتر برف می بارد.

غالباً اراضی شمالی فنلاند از جنگل پوشیده شده درختهای آن بیشتر از جنس درختان
مخروطی در نواحی جنوبی درخت بلوط نیز دیده میشود. بیابان منطقه جنگلی چمن زار ها
و مراتع دیده شده بالاخره در حدود جنوبی با اراضی زراعتی ارتباط است ولی باید گفت
که زمینهای زراعتی فنلاند خیلی حاصلخیز و قابل یا احتمالاً از ۱۲ درصد تجاوز نمیکند.
تقریباً از ۲۳ درصد اراضی فنلاند به حیث چراگاه استفاده میشود.

جغرافیای سیاسی

ساکنین و جمعیت آن: باستثنای لاپ های شمال و عده معدود از جهانیان سویدنی
خارج تمام فنلاند از نژاد فین ها تشکیل شده اند که از اقوام فینی تنها ی فین های
بالتی و [illegible] فنلاندیها مردمان زحمت کش و دارای اخلاق پاک هستند و مشغوله
شغل عمده ایشان زراعت و زمین های آنها مساعد حکمت و صید ماهی است
مملکت فنلاند ۴۳۳۰۰۰ جمعیت دارد و در هر کیلومتر مربع ۱۰ نفر

وضع حکومت شهرهای آن ـ فنلاند که تا ۱۸۰۹ جزو مملکت سوید بوده از آن تاریخ با امپراطوری روس ضمیمه شده. در دسامبر ۱۹۱۷ مستقل گردیده. طرز حکومت آن ملی است یعنی یک نائب السلطنه بکمک وزراء و مجلس ملی که با رای عمومی انتخاب میشوند امور مملکت را اداره میکنند. زنها نیز درین مملکت حق رای دارند.

جمعیت شهر فنلاند از بیست هزار تجاوز مینماید و تقریباً تمام آنها در کنار بحر واقع هستند
پایتخت مملکت بندر هلسنکفرس (۲۱۸۰۰۰ جمعیت) دارای دارالعلم و کتابخانه های مشهوری است دیگر شهرهای معروف عبارتند از:
آبو (۶۵۰۰۰) در ناحیه غربی واقع و در زمان تسلط سویدیها حاکم نشین بوده است از حیث جمعیت دومین شهر فنلاند است.
تامرفورس (۴۲۰۰۰ جمعیت) که در داخل مملکت واقع است.
بالاخره وازا ـ اولئابورگ و تورنئا

مهمترین ثروت فنلاند جنگلهای آن است که چوبهای آن را بریده و در صنعت استعمال و یا بخارج حمل میکنند کارخانجات این مملکت کلیه با قوه آبشارها حرکت مینمایند
بواسطه فراوانی مراتع تربیت حیوانات درین مملکت بسیار مترقی و در نتیجه لبنیات آن معروف و بسوئد و انگلیس حمل میشود.

با وجود کمی اراضی زراعتی فلاحت و تربیت حیوانات و صید ماهی منابع مهمه اقتصادی فنلاند میباشد در و از کارخانجات فلز کاری وجود دارد و نساجی خصوصاً صنایع پنبه آلو و تامرفورس تا درجه قابل ملاحظه است بطور کلی واردات فنلاند بیشتر از صادرات آن است راه آهن آن منحصر بخطی است که از لیطروگراد به هلسنگفورس و تورنئا میرود .

دوم - استونی و لتونی

جغرافیای طبیعی

حدود و مساحت آن - هر چند این دو مملکت مجزی هستند ولی تحت عنوان ممالک بالتیک مشهور اند .

استونی دارای ۴۷۰۰۰ کیلومتر مربع مساحت از طرف شمال بخلیج فنلاند از مغرب به بحر بالتیک از جنوب به لتونی از مشرق بروسیه محدود است .

لتونی ۶۵۰۰۰ کیلومتر مربع مساحت و حدود آن از شمال با ستونی مغرب بالتیک با جنوب به لتوانی و قسمتی از پولنی و مشرق بروسیه میباشد .

ساختمان اراضی آنها - واقع در ساحل بالتیک دامنه فلدت و الای این دو مملکت از فلدت بالنسبه مرتفع در ۳۱۲ متر تشکیل یافته سطح از یک طبقه

رسوب یخچالها حصه چهارم پوشیده است تقریباً بجای تشکل و ظاهر اراضی فلات مجدد
غربی را دارا است بهترین دریاچه‌های که درین ممالک واقع هست دریاچه پیپوس
میباشد سواحل آن پست و دارای تپه‌های شنی است در درون دارای آب
و هوای مانند آب و هوای فنلاند و روسیه سخت ولی باز هم تحت تاثیر بادهای باران دار قرار گرفته
قدری معتدل تر میباشد رود دوینا از مملکت لیتوانی عبور و در خلیج ریگا میریزد.

جغرافیای سیاسی

ساکنین و جمعیت آن - سکنهٔ استونی شعبهٔ از نژاد فنلاندی و در نتیجهٔ ترکیب
بنژاد زرد هستند جمعیت استونی ۱،۲۰۰،۰۰۰ تقریباً میباشد.

لتونی‌ها شعبه از نژاد آرین ولی از رود باین تا حد عده قلیلی از استونی‌ها
که در لتونی اقامت داشتند مضمحل ساخته خود مستقلاً مسکن گزیدند.

جمعیت لتونی ۱،۵۰۰،۰۰۰ نفر است.

وضع حکومت و شهرهای آن - دو مملکت استونی و لتونی دارای طرز حکومت
جمهوری ملی هستند رئیس حکومت بکمک مجلس مقننه که نمایندگان با آرای عمومی مردم
انتخاب می‌شوند اداره امور را مینمایند.

انتخاب نمایندگان مجلس نسبی است.

پای تخت مملکت استونی شهر ریول (۷۹۰۰۰ جمعیت) است خط راه آهن
این شهر را بساحل بالتیک متصل مینماید این شهر از دو قسمت مرکب میباشد یکی
شهر اشرافی که محل تقرر حکومت و ادارات و حکومتی است دیگر قسمت سفلی
که مرکز تجارت و صنعت میباشد.

پای تخت لتونی شهر ریگا (۰۰۰،۸۵ جمعیت) است که پس از ادسیا دو مین
بندر روسیه قدیم بوده شهرهای معروف آن یکی دونیسک (۲۹٬۰۰۰ جمعیت)
و دیگری میتاوا (۲۰٬۰۰۰ جمعیت) حاکم نشین کورلاند میباشد.
حیوة اقتصادی این دو مملکت متوسط است محصولات فلاحتی آنها غلات
کتان و نبت حبوبات و سیب زمینی و میوجات میباشد. صنایع
استونی نساجی و خصوصاً بافتن پارچه های پنبه است و در لتونی و بیشتر در
حوالی ریگا فلزکاری و تهیه مواد سیمیائی است.

سوم ـــ لتوانی

این مملکت که در مجاورت لتونی و روسیه شرقی واقع است سرحدات آن از جانب
پولنی هنوز مشخص نیست و ضعیت طبیعی ان همان وضعیت لتونی و روسیه شرقی
است مملکتی است هموار در ساحل بالتیک از رسوب انقلابات عصر سوم پوشیده شده

دریاچه‌ها و مردابهای بسیاری سطح مملکت را فرا گرفته است رود نیمن لیتوانی را
مشروب و پروس شرقی به بحر بالتیک میریزد.

مملکتیست فلاحتی و مردمان آن زراعت پیشه از حیث حیوۀ اقتصاد شباهت
تامی به روسیه سفید دارد زراعت و صنعت آن بکلی ابتدائی ست.

حاکم نشین آن شهر کونو (۸۸٬۰۰۰ جمعیت در ۱۹۱۰) بزرگترین شهریست
که در روی رود نیمن و خط آهن پطرزگراد - برلن واقع گردیده است. این مملکت
ضعیف تر از آن است که بتواند خود را بدون اتکاء بغیر نگاهدار کند و آتیه
آن را هنوز نمیتوان پیش بینی و قضاوت کرد.

بندر ممل، حوالی آن که در ساحل بالتیک واقع و بندر طبیعی لیتوانی شمرده میشود
سابقاً تحت مملکت آلمان بوده معاهده ورسای آنرا از آلمان منتزع ولی هنوز
تکلیف قطعی آنرا دول متحده مشخص نکرده اند تقریباً ۲٬۵۰۰ کیلومتر مربع
مساحت و ۱۲۰٬۰۰۰ جمعیت دارد.

چهارم - شهر آزاد دانزیگ - این شهر که دارای ۱۷۰٬۰۰۰ جمعیت است با اراضی
مجاوره خود در تحت حمایت مجمع اتفاق ملل مملکت آزاد دانزیگ را تشکیل داده
است ساکنین آن ملیت آلمانی را ترک گفته داخل اتحاد گمرکی پولنی گردیده اند.

پنجم پولتی

شرح ان سابقاً گذشت.

اروپاے جنوبی

اروپای جنوبی عبارت از سه شبه جزیره است که در بحر مدیترانه بجانب جنوب قرار
گرفته اند شبه جزائر مذبوره جزیره بالکان شبه جزیره ایطالیا شبه
جزیره ایبریک (اسپانی و پرتگال) میباشند.

این قسمت از اروپا که منطقه چین خورده کوهها ی الپی است و کوهها ان در اثر
عصر سوم تشکیل یافته پستی و بلندی جوان و دارای نقاط متزلزل میباشد
و دهانه های آتشفشانی اروپا که باز گاه گاهی فوران میکند مانند وزوو
استرومبول و اتنا درین ناحیه واقعند.

ولی از نقطه نظر تاریخ شیوع انسانی تغیرات عمده در اروپای جنوبی ظاهر گردیده
در قدیم الایام معتمدترین ملل اروپائی درین قسمت مسکن داشته مرکز
تجارت بحر مدیترانه بوده و سائر نواحی اروپا در حال وحشت با کمال
در قرون جدیده بواسطه اکتشافات بحری. کشف امریکا و راه جنوب افریقا
لطمه بزرگی به موضعیت مدیترانه وارد آورده ممالکی که در ساحل اقیانوس اطلس واقع بودند

مقام طلائی مدیترانه را گرفتند.

پس از حفر ترعهٔ سوئز چون راه بحرالروم و بحر احمر نزدیکترین راه وصول به هند و تجارت با شرق بود باز دریای مدیترانه مقام اولیهٔ خویش را دارا گردید. بالآخره جنگ بین الملل نیز تاثیراتی در اروپای جنوبی نموده اگر در شبه جزیره ایبریک تغیراتی ظاهر نشد و شبه جزیرهٔ ایطالیا تغییرات مختصری بخود دید لیکن جغرافیای سیاسی شبه جزیره بالکان بکلی منقلب شده تشکیلات جدیدی دران بوجود آمد.

I

شبه جزیره بالکان ۷

جغرافیای طبیعی آن

این شبه جزیره که در جنوب شرق اروپا و بلافاصله در همجاورت با آسیا واقع است بواسطهٔ رشته کوهی که دران قرار گرفته معروف به شبه جزیره بالکان و از طرفی نیز چون بالکن عبارت از دو نژاد اسلاو و گرک (یونان) هستند بعضی اوقات هم تحت عنوان شبه جزیره اسلاو و گرک نام برده میشود.

شبه جزیرهٔ بالکان از طرف شمال به رود دانوب سفلی از شرق به بحر اسود یا جمع الجزایر بحر مارمارا و بحر اژه از جانب جنوب به بحر مدیترانه و از مغرب به دریای آدریاتیک و ایونین محدود است.

سطحیات اراضی پستی وبلندی آن — اساساً شبه جزیره بالکان از نقطهٔ
طبیعی شامل دو قسمت مشخص است :
۱ـ رشته جبال سنگی که عبارت از تودهٔ ردلف ـ فلات صربی ومقدونیه
۲ـ نواحی که در اواخر عصر سوم بوجود آمده به توده های سنگی سابق الذکر متصل گردیده اند
نواحی مزبوره عبارت اند از :
در شمال چین خوردگیهای بالکان (جبال بالکان که به کارپات های جنوبی متصل شده)
در مغرب چین خوردگیهای دنیاریک (رشته جبال نسبی والپ های البانی)
که بموازات ادریاتیک قرار گرفته اند ـ در جنوب چین خوردگیهای یونان
(رشته جبال پیند وموره) که دنباله آنها در مجمع الجزائر دیده شده به جبال آسیای صغیر مربوط میشود ، بدین طریق پستی وبلندی شبه جزیره بالکان را از شمال بجنوب
میتوان چنین تشریح کرد :
اولاً ناحیه شمالی که مرکب از توده جبالی است با فلات ها (صربی ـ مقدونیه)
و جلگه های وسیعه (جلگه مرتفع داخلی و جلگه های تراس) قلل مرتفعه که در این قسمت
دیده میشود عبارت اند از :
قله لیوتوتن (۳۰۵۰ متر) در الپ های دیناریک قله ریلو واقع در رشته جبال

ردیف و یونرقچال ریلا دچلیکا در سلسله کوه های بالکان .

ثانیاً ناحیه جنوبی که رشته کوه های آنرا قسمت نموده و جلگه های کوچک داخلی و سواحلی تشکیل میدهند (مانند تسالی - آتیک وغیره) معتبرترین قللی که درین ناحیه مشاهده میشود قله پارناس در جبال پیند - قلل الیمپ - اساو پیلوث ساحل بحر اژه و بالاخره تایگت در کوه های موره میباشد .

سواحل شمالی شبه جزیره در ناحیه شرقی یعنی بحر اسود و مارمارا رسوبی و پست و در ناحیه غربی مرتفع و کوهستانی است . سواحل جنوبی دارا بریدگیهای بسیار خلیج ها و بندرگاه های مهم مانند خلیج کورنت شبه جزائری مانند موره - اتیک و تسالسید یک عده زیادی جزائر و دماغه ها در آن واقع است - مهمترین جزائری که میتوان درین ناحیه ذکر کرد جزائر ایونین - کاندی یا کرت و مجمع الجزائری که بین یونان و آسیای صغیر قرار گرفته اند میباشد .

آب و هوا و پستی و بلندی آن: شبه جزیره بالکان در شمال دارای آب و هوای بری (زمستان [illegible] در تابستان) این آب و هوا هر چه از مغرب بجانب مشرق میرود محسوس‌تر میشود در جنوب شبه جزیره آب و هوای بحرالرومی است (زمستان [illegible] تابستان [illegible])

ناحیه شمالی که مهم ترین آنها مورداوا درصربی - الیسکروویل در بلغاری هستند به رود دانوب ریخته عموماً در موقع ذوب برف طغیان شدید مینمایند رودهای جنوبی نیز سیلابی خیلی غیر منظم و ورداره ماریتزا معتبرترین آنها میباشند.

نباتات آن - در نواحی شمالی شبه جزیره بالکان کوهها از جنگل پوشیده شده و در جاهائیکه مانند جلگه ها تا جنوب روسیه زراعت غلات بخوبی میشود در جنوب منطقه نباتات بحرالرومی است اشجار معروف این ناحیه سرو وصنوبر محصولات عمده نباتیش محصول تاک - نارنج و زیتون است.

جغرافیای سیاسی

ساکنین آن شبه جزیره بالکان بواسطه اینکه دو سر راه تهاجمات شرق بغرب واقع بوده نژادهای مختلف در آن دیده میشود چه از هر قوم در موقع عبورش یا کم در دره ها و جاهائی آن اقامت گزیده و تاکنون توانسته است خصوصیات نژادی خویش را محفوظ دارند.

درین شبه جزیره شش نژاد بزرگ منزل دارند :

ایونانیها - که تا انگه در جزائر و سواحل است یا صغیر هستند بالغ به ۹ ملیون میشوند

از اعقاب یونانیهای قدیم (هیلین ها) اجیه و شبه جزیره هندو [illegible] را اشغال نموده اند.

۲- البانی ها - که عده ایشان تقریباً ۱،۶۰۰،۰۰۰ تا از اعقاب پلاسگ ها و شمال غربی شبه جزیره ناحیه آدریاتیک سکنی دارند

۳- صرب ها - بالغ به ۳،۵۰۰،۰۰۰ نفر اصلاً از نژاد اسلاو و محل اقامت ایشان در شمال آلبانی است

۴- بلغارها نزدیک به ۳،۷۵۰،۰۰۰ از نژاد مغول لی قبول تمدن اسلاو را کرده در مرکز شبه جزیره بین دانوب و یونان مسکن دارند.

۵- رومانیها - که شرح آن قبلاً گذشت.

۶- ترکها - که عده ایشان به سه میلیون بالغ از اعقاب مغولها و در نتیجه از نژاد زرد هستند هر چند عده زیادی از ایشان بجانب آسیای صغیر رجعت نموده لیکن در قسطنطنیه و پاره نقاط دیگر اقامت دارند.

نژاد مختلفه مذکوره در فوق هر یک دولت علیحده تشکیل و بواسطه اختلاف نژادی رقابت فوق العاده با یکدیگر دارند.

تقسیمات سیاسی شبه جزیره - تا اواخر قرون جدیده تقریباً تمام شبه جزیره بالکان در تحت تصرف ترکها بوده بعدها متدرجاً بواسطه اختلافات زیاد و پاره عوامل

سیاسی قطعه قطعه از زیر تسلط ترکها خارج شده بطوریکه در ۱۹۱۴
هفت مملکت مستقل درین شبه جزیره وجود داشت.
امروز شبه جزیره بالکان شامل شش مملکت مستقل است که نه فقط
از نقطه نظر نژادی بلکه از حیث منابع ثروتی و شعبه اقتصادی نیز
تفاوت زیادی بین ایشان دیده میشود
ممالک مزبوره عبارت اند از :-

۱- ترکیهٔ اروپا
۲- رومانی (شرح آن گذشت)
۳- صربی و منتنگرو - بسنی و هرزگوین و ایالات کرواسی با ان
ضمیمه گردیده تحت عنوان یوگسلاوی جغرافیا نما دیدیم
۴- بلغاری
۵- یونان.
۶- البانی.

اول ترکیهٔ اروپا

امروز اراضی ترکیه در اروپا فقط منحصر به قسطنطنیه نواحی مجاوره بوسفر

و بحر مارمارا و قسمت شرقی تراس است.

شهر قسطنطنیه که سابقاً پایتخت تمام مملکت عثمانی بوده هنوز هم از مهمترین

شهرهای ترکیه بلکه شبه جزیره بالکان میباشد و دارای یک میلیون جمعیت و در

بین اروپا و آسیا واقع و مدخل بحر اسود میباشد از این جهت موقعیت فوق العاده دارد

و همیشه طرف توجه دول معظمه اروپائی بوده و هست شهر عمده ترکیه در آسیا شهر آنقره میباشد

دوم بلغاری

مملکت بلغارستان که از طرف شمال به رومانی از مشرق به بحر اسود از مغرب به یوگسلاوی

و از جنوب به یونان و ترکیه محدود است دارای چهار میلیون جمعیت میباشد.

پایتخت آن شهر صوفیه ۱۰۳٬۰۰۰ جمعیت دارد شهرهای مهم عبارت اند از:

فیلیپوپول - اسکیوتو - پلون - روسچوق - وارنا و بورگاس که این

دو شهر اخیر دو بندر مهم بلغارستان در ساحل بحر سیاه میباشند.

شهرهای بلغارستان عموماً زیبا و مراکز فلاحتی است در فلات ها و دره های

بالکان واقع شده زراعت گندم در نواحی بالکان تربیت حیوانات و در جلگه

های دانوب زراعت غلات تربیت تاک و درخت توت میشود.

این مملکت نیز بواسطه محدود بودن آهن بین قسطنطنیه و اروپا اهمیت تجارتی میباشد

۱۹۱۹ تراس غربی را که در ۱۹۱۳ بلغاریه تصرف کرده بود متعلق به
و از این راه با یک بحر راست ولی بموجب معاهده سال ۱۹۱۹ قسمت مذکور
منزوع فقط تسهیلات برای تجارت از این ناحیه بآن داده شد.

سوم یونان

یونان از طرف شمال به بلغارستان - یوگسلاویه و قسمتی در البانیه از شرق
به بحر الجزائر از جنوب به مدیترانه و از مغرب بحر ایونین محدود است جمعیت
آن پنج ملیون و شش هزار تن (۶۰۰۰۰۰ ۲ جمعیت) پایتخت آن اتن است شهرهای
معروف یونان عبارت اند از بندر سالونیک کاوالا در مقدونیه لاریسا
و یانینا در تسالی و تریپلی در شبه جزیره پلوپونز.

حیات اقتصادی یونان خیلی ابتدائی است فلاحت و صنعت نیز
قابل ملاحظه اهمیت ولی فقط تجارت این مملکت است که قسمت زیاد
بآن داده تنها معدنی که درین مملکت دیده میشود معدن آهن مس [illegible]
است که هنوز کاملاً استخراج نشده اند. غالباً محتاج خود را از خارج
می آورد، صادرات آن منحصر بمشروبات الکلی، زغال سنگ خصوصاً میوه جات
خشک است. شهر آتن پایتخت مملکت از نقطه نظر تجارتی خود دارای اهمیت زیاد

در جزیره کرت بندر کانه واقع است.

چهارم البانی

این مملکت که در ساحل بحر ادریاتیک واقع است بطریقه جمهوری اداره شده پایتخت آن شهر والونا شهر معتبر آن براث و غیره هست السبیه لیبا شد آن جبوه اقتصادی این مملکت را بعنوان دارا اهمیت دانست.

II

ایطالیا

جغرافیای طبیعی

حدود و مساحت آن مملکت ایطالیا که از جزیره نمای ایطالیه تشکیل یافته قسمت

جزیره ایطالیا و دو جزیره ساردنی و سیسیلی مرکب است دارای ۲۶۲۰۰۰ کیلومتر مربع مساحت و از طرف شمال به جبال الپ از شرق به بحر ادریاتیک از جنوب به بحر ایونین و از غرب به بحر تیرانی محدود میباشد خلاصه سمت ایطالیا را جغرافیون به دو منطقه آن انفکاک کرده اند یعنی پستی و بلندی آن پستی و بلندی ایطالیا را به چهار قسمت تقسیم میکنند

۱- جلگه پو که در غرب شمال تا جبال الپ مشرق آن ولایت ونیز و جنوب آن را که ... یعنی اجاطه ... سواحل بحر ... که ... دره آن

جبال البپ آپنن و رسوب رودها تشکیل گردیده است جلگه پو جلگه ایست مسطح که تمایل آن بجانب بحر آدریاتیک و سواحل آن ارسوبی و پست میباشد آب وهوای این جلگه نسبتهً بری یعنی دارای زمستانی سرد و تابستانی نسبتاً گرم باران فراوان در تابستان خصوصاً در دامنه جبال میباشد

۲ـ شبه جزیرهٔ ایطالیا که از دو ناحیه مرکب است :

اوّل ناحیه کوهستانی یا جبال آپنن که رشته کوهی است طویل که ارتفاع مرتفع ترین نقاط آن گران ساسو دیتالیا است که ۲۹۲۱ متر بلندی دارد آب وهوای آن تقریباً بحرالرومی و هرچه بجانب جنوب میرود گرم تر و خشک تر میشود باران در دامنه غربی آن بیشتر میبارد رودهای این قسمت عموماً سیلابی است ثانیاً جلگه ها و فلات ها که در اثر فرو ریختگی ها تشکیل یافته و در سواحل غربی و جنوب واقعند چون جنس اراضی این جلگه ها و فلاتها اکثر آتش فشانی است یعنی از آتش فشانهای خاموش بوجود آمده اند فوق العاده قابل و مستعد زراعت میباشند. تنها قله که هنوز درین ناحیه آتش فشانی مینماید قله وزوو در نزدیکی ناپل میباشد.

۳ـ سیسیل ـ که حقیقتهً قسمتی از جبال آپنن است که تنگه مسینون آنرا

از بر جدا نموده پستی و بلندی آن نیز مانند شبه جزیره ایطالیا یعنی در مرکز کوهستانی واطراف این کوهستان جلگه های واقع شده اند.
قله معروف سیسیل قله اتنا است که ۳۳۱۲ متر ارتفاع و از آتش فشانهای معروف روپا محسوب است.
۴ـ ساردنی که جزیره است کوهستانی و سنگلاخ در سواحل آن جلگه های کم وسعتی قرار گرفته که بواسطه آب و هوای نامساعد و نا سالم قابل استفاده نیستند:
آب و هوا و رود ها آن ـ آب و هوای ایطالیا میتوان گفت که بهترین آب و هوای اروپا است و به پنج ناحیه تقسیم میشود.
۱ـ قسمت جنوبی الپ که خیلی ملایم و معتدل است.
۲ـ حوضه رود پو که زمستانی سرد و تابستانی گرم دارد
۳ـ ناحیه لیگوری (اطراف خلیج ژن) که سلسله کوهستانی آن را حفظ و احاطه کرده آب و هوای مطبوعی را دارا است.
۴ـ ایطالیا مرکزی که بواسطه ارتفاع اراضی آن نسبة سرد و غیر قابل تحمل نیست
۵ـ ایطالیا جنوبی و جزائر سارد و سیسیل که کاملاً آب و هوای آن بحر الرومی میباشد در اراضی پست ایطالیا مرض الاریا (نوبه) شیوع فوق العاده دارد بهمان

جهته ساکنین این نواحی مساکن خویش را غالباً گذاشته مهاجرت مینمایند.

رودهای مهم ایطالیا در شمال رود ادیژه و رود پو میباشند این رودها از جبال
آلپ سرچشمه میگیرند علاوه پو را شعوب میباشد شعب مهم تیسین - اداو مینچیو
از دریاچه ها بارزند - کُم وگاردا عبور و وارد رود پو میشوند.
در ساحل غربی رودهای آرنو تیبر (که از رم میگذرد) و
گاریگلیانو به بحر تیرین میریزند.

جغرافیای سیاسی

جمعیت آن - امروزه جمعیت ایطالیا بالغ به ۳۸ ملیون نفر است باوجود
اینکه همه ساله عده متولدین بر متوفیات فوق العاده زیادتی دارد باز بواسطه
مهاجرت به ممالک خارج خصوصاً ممالک متحده امریکای شمالی وکانادا و ارژانتین
و برزیل ساکنین ایطالیا افزایش بسیار ندارد و فقط در سال ۱۹۱۲ تقریباً
عده متولدین یا لصد هزار بیشتر از متوفیات بوده است؛

وضع حکومت و شهرهای مهم آن - وضع حکومت ایطالیا سلطنت
مشروطه است ریاست قوه اجرائیه با شخص پادشاه است که بکمک
وزرای خود کار میکند و در وضع قوانین با مجلس یعنی مجلس

سنا و مبعوثان شرکت مینماید. اعضای سنا را پادشاه برای مادام العمر تعیین و نمایندگان مجلس مبعوثان برای مدت پنج سال با رای عمومی انتخاب میشوند. هر ۶۵۰۰۰ نفر حق انتخاب یک نماینده دارد.

پایتخت مملکت شهر روم است که ۳۷۸۰۰۰ جمعیت دارد ولیکن ناپل و میلان درجه سوم را دارا است. اهمیت این شهر از نقطه نظر مرکزیت حکومت و جنبه قدمت و تاریخی است. در هیچیک از شهرهای دنیا بقدر این شهر ابنیه و آثار تاریخی دیده نمیشود. مقر پاپ نیز درین شهر در قصر واتیکان است. رود تیبر در شهر روم عبور کرده ولی قابل کشتی رانی نیست. این شهر فاقد هرگونه اهمیت تجاری و صنعتی میباشد.

دیگر شهرهای معروف عبارت اند از:

ناپل (۷۲۳۰۰۰ جمعیت) یونانیها این شهر را نزدیکی وزوو بنا کرده باین اسم نامیدند. این شهر که جنبه بندری و بحری خویش را محفوظ داشته یکی از منظم ترین مراکز جمعیت ایطالیا و دومین بندر این مملکت است دارای مکاتب، موزه های عدیده و قصور عالیه است که از قدیم الایام درین شهر احداث شده

صنعت عمدهٔ آن جواهرسازی و ساختن آلات موسیقی و بافتن
پارچه هاے ابریشمی میباشد .

میلان (۵۹۹۰۰۰ جمعیت) که دومین شهر ایطالیا از حیث جمعیت
اولین شهر این مملکت از نقطهٔ نظر مرکزیت تجاری و ابریشم بافی است،
این شهر که از بناهای گلوها میباشد در قرن سیزدهم منتها ترقی داشته جمعیت آن
به ۳۰۰،۰۰۰ میرسیده و مردمانش عموماً متمول و بصرافی مشغول بودند
امروز نیز باوجود اینکه اهمیت سابقهٔ خویش را از دست داده لیکن باز
بواسطهٔ موقعیت خویش از مترقی ترین شهرهای ایطالیا بشمار می آید .

تورن (۴۲۰،۰۰۰ جمعیت) که شهرے صنعتی و بیشتر تخصیص
و شهرت آن در فلز کاری است .

پالرمو (۴۰۰،۰۰۰ جمعیت) بندری در جزیرهٔ سیسیل میباشد .
ژن یا جنوا (۲۲۰۰۰۰ جمعیت) در کنار خلیجی بهمین اسم واقع شد تقریباً
تمام سواحل جزائر شرقی - بحر سیاه شرق اقصی نیویورک - لاپلاتا
وغیره تجارت دارد و بواسطهٔ توسعهٔ تجارتش دارای کارخانه جات
کشتی سازی آهنگری و شعب مختلفهٔ صنعتی گردیده است .

فلورانس (۲۳۳۰۰۰ جمعیت) که نه فقط باید آنرا مادر و مولد صنایع ظریفه
دانست بلکه امروز نیز از حیث صنعتی دارای مقامی میباشد
کارخانجات بزرگی برای ابریشم سازی و بافتن پارچه‌های ابریشمی
مخمل دارد خاتم کاری و چینی سازی آن قابل ملاحظه است .

بولنی (۱۷۲۰۰۰ جمعیت) شهری است که بواسطه موقعیت خود در کناره
شمالی جبال آپنین حائز اهمیتی گردیده محل التقای خطوط آهن شمالی ایتالیا و ثانیاً محکم
نظامی است در عین حال شهری است صنعتی تجارتی و دارالعلمهای زیادی دارد.

ونیز (۱۲۰۰۰۰ جمعیت) در قرون وسطی حاکم بحر مدیترانه و واسطه تجارت
شرق و غرب بوده است بواسطه تجارت و صنعت خود تمول بسیاری تحصیل
و در نتیجه قوای بحری و بری و بالاخره سیاست خویش یکی از دول معظمه
اروپا بشمار می آمد. پیدایش راه جدید هند به ترقیات آن لطمه وارد و
عاقبت بزیر حکومت اطریش در آمد امروزه نیز یکی از بنادر مهم ایتالیاست
معروفترین صنایع آن آئینه سازی است .

مسینه (۱۲۲۰۰۰ جمعیت) که با کاتان نظامی (۲۱۲۰۰۰ جمعیت) از
بنادر مهم سیسیل شمرده میشوند. بالاخره برندزی و ترنتیت که در جنوب

مهم ایطالیا در بحر ادریاتیک مستند از اولی کشتی ها بجانب هندستان
مسافرت کرده و دومی باسواحل شرقی مدیترانه تجارت مینماید -

جغرافیای اقتصادی

فلاحت آن - ایطالیا مملکتی است فلاحتی و قریب سه ربع ساکنین آن
بزراعت زمین اشتغال دارند اگر طرز مالکیت زمین در ایطالیا اصلاح و اراضی بین خورده
مالک تقسیم میگردید یقیناً پیشرفت اقتصادی این مملکت چندین برابر
سریع تر میشد ولی عجالتاً چون مالکین بزرگ اراضی وسیعه را
در دست دارند بطوریکه باید و شاید از آن استفاده نمیشود.
غلات عمده که در ایطالیا بعمل میآید عبارت اند از گندم در شمال
و جنوب - ذرت در دره رود پو ایالت ونسی و کامپانی این
دو محصول قوت غالب مردمان ایطالیا خصوصاً دهاقین است.
دیگر جو - جو سیاه - بوجه در اراضی بالنسبه مرتفعه کوهها آپنین بعمل میآید
برنج در جلگه پیمن و ملباردی بمقدار زیاد کاشته میشود محصول برنج
ایطالیا از سایر ممالک اروپا بیشتر است - درخت تاک در ایطالیا زیاد
تربیت میشود شراب آن مشهور ولی تجارتش ترقی زیاد ندارد .

زراعت نباتات صنعتی مانند شاهدانه - چغندر قند - کتان و پنبه
هر چند در ایطالیا خیلی ترقی دارد ولی نسبت به محصولات ملحقه
فوق الذکر در درجه دوم واقع است باوجود این جز روسیه هیچ
دولت اروپائی بقدر ایطالیا محصول شاهدانه ندارد.

درخت های زیتون - مرکبات - چوب پنبه و بلوط در ایطالیا
فراوان است چوب جنگلهای این مملکت کفاف مصرف آنرا نموده
غالباً مجبور بقطع اشجار کهنه میشوند صید ماهی و مرجان و اسفنج در تمام
سواحل ایطالیا خصوصاً سواحل ناپل و طرابلس رواج و ترقی بسیار دارد
صنعت آن - هر چند ایطالیا فاقد زغال سنگ است ولی آبشارهای
جبال آلپ و آپنین این نقص را جبران نموده تقریباً تمام مراکز صنعتی
باستثنای چند مرکزی که در جنوب واقع و از زغال سنگ
ممالک دیگر کار میکنند از قوه آبشارها قوه محرکه گرفته اند
مترقی ترین شعب صنعتی ایطالیا پارچه بافی آن است ابریشم بافی
در ایالات لمباردی و پیمون - ونیز و ناپل رواج دارد
مقدار زیادی از ابریشم ایطالیا بخارج حمل میشود.

اگر بافتن پارچه های ابریشمی پنبه (بیشتر پنبه ایطالیا از هند و مصری آید) پارچه کتانی وغیره تقریباً در تمام نقاط این مملکت معمول است.

فلزکاری آن عبارت است از ساختن لوازم راه آهن. کشتی سازی. ماشین هاے پارچه بافی. توپ ها و دیگر آلات جنگی و بالآخره ساختن اتومبیل هاے (در تورن و میلان).

صنائع فلاحتی ایطالیا بواسطهٔ فراوانی محصولات فلاحتی با ترقی است. در فلارانس و ژن بواسطهٔ درختهای زیتون زیاد کارخانجات بزرگ صابون سازی وجود دارد در تمام ایطالیا صنائع ظریفه مروّج و مترقی است.

طول خطوط آهن ایطالیا نوزده هزار کیلو متر راههاے عرابه روے آن سی هزار کیلو متر و مجاری کشتی رانی آن تقریباً ۲۵۰۰ کیلو متر است (۱۲۰۰ کیلو متر کانال ۹۰۰ کیلو متر مجاری رودخانه ها) میزان تجارت ایطالیا در ۱۹۱۳ جمعاً ۲۱۹۵ ملیون فرانک رسیده وارداتش ۳۶۷۰ ملیون که عبارت از گندم زغال سنگ - پنبه - پشم - چوب - ماشین آلات - پوست و آهن و فولاد بوده صادراتش ۲۵۲۵ ملیون و ابریشم - منسوجات پنبه - پارچه های ابریشمی - میوه جات خشک - شاه دانه - کائوچوک گوگرد مواد معدنی که از تشکیل میدهد

مستعمرات آن. ایطالیا تنها دارای سه مستعمره آسمره [illegible]

که عبارت از طرابلس در کنار بحیره ادریاتیک و [illegible]

در کنار بحر احمر و افریقا و سر جنوب [illegible] این مملکت [illegible]

[illegible] حبشه [illegible] است. [illegible]

[illegible] حبشه پیدا کرده و تقریباً در این مملکت [illegible]

نفوذی [illegible] و تعیین کرده اند.

۱۱۱

[illegible]

[illegible]

[illegible] طرف شمال [illegible]

[illegible] اقیانوس اطلس [illegible]

[illegible] و پرتگال [illegible]

[illegible] تقریباً [illegible] قطع شمال [illegible]

[illegible] ۹ کیلومتر طول و [illegible]

[illegible] جزیره ایبریک [illegible]

[illegible] قسمت های [illegible]

۱- فلات مرتفع و سنگی داخلی که مندرجاً از زیر جنگلی بیرون گردیده و معروف
به مزتا بالنسبه مرتفعی مانند جبال کانتابریک - سیرا گوادارما
و سیرا مورنا تا آنجا [illegible] که [illegible] از فلات کاستیل
کاستیل جدید پرتقال و [illegible] تقسیم کرده است

۲- دو رشته جبال [illegible] که در دوره عصر سوم بوجود آمده
و عبارت اند از جبال پیرنه در شمال (دنباله سلسله آلپ [illegible])
و رشته جبال بتیک در جنوب
[illegible]
آن تا ارتفاع ۳ هزار [illegible]
تنگه جبل الطارق در کوهستان ریف [illegible] اطلس [illegible]

۳- بالاخره جلگه های ساحلی و جلگه داخلی آندلس که تمام محصور به رشته
کوهها و معتبرترین آنها عبارت اند از جلگه [illegible] - [illegible]
اطلس و جلگه مورسی و والانس در کنار دریا [illegible]
این جلگه ها عموماً [illegible] آنها [illegible] - [illegible]
[illegible] فلات مرکزی آنها را از یکدیگر جدا نموده است

آب هوا و رودهای آن - ۱ - آب و هوای شبه جزیرهٔ ایبریک منوط بطبع

و تاثیر اقیانوس اطلس و بحرالروم و پستی و بلندی شبه جزیره میباشد

بطور کلی میتوان سه نوع آب و هوای مختلف دران تشخیص داد .

آب و هوای فلات داخلی جلگهٔ آرگن که دارای تابستانی خیلی گرم و زمستانی بی نهایت سخت

و طولانی است باران بندرت میبارد و بهمین جهة آب و هوای آن خشک میباشد

۲- آب و هوای ناحیه کوهستانی مجاور اقیانوس اطلس که در نواحی جبال

کانتابریک پیرنه غربی دیده میشود این ناحیه مستقیماً در معرض بادهای بحری

قرار گرفته و آب و هوای آن مرطوب و بحری است مقدار باران آن تقریباً

در سال از یک متر تجاوز میکند .

۳- آب و هوای جلگه های بحری که همه جا گرم است منتها در جلگه های غربی مرطوب

و در نواحی جلگه جنوبی و شرقی خشک میباشد. اگر از نواحی کوهستانی شمال

غربی صرف نظر شود آب و هوای شبه جزیرهٔ ایبریک را میتوان خشک گفت

رودهای آن - چون نشیب اغلب جبال شبه جزیرهٔ ایبریک بجانب

مغرب است بیشتر رودخانه های این شبه جزیره وارد اقیانوس میشود

رودهائیکه با قیانوس اطلس میریزند عبارت اند از: مینهو - دورو - تاج

گوادیانا گوادالاکویر

رودخانه‌هائی که وارد بحر مدیترانه میشوند عبارت اند از - ابرو - گوادالاویار -
جمیع این مجاری صفات مشترکی دارند یعنی عموماً آنهارا باید غیر قابل استفاده
دانست زیرا اولاً از مواقع مرتفعه سرازیر شده و چون در دره‌های تنگ
کوهستانی جاری هستند استفاده آب یا برای آنها نخواهد شد ثانیاً
چون در موقعی که باراضی منحط وارد میشوند مجاری آنها مستوی نیست
برای کشتی رانی چندان فائده نمیرسانند.
ثالثاً چون منبع آب آنها از ذوب برفها نبوده بلکه عبارت از بارانهای
غیر منظم است، آبشان کم و سیلابی میباشد [illegible] رودهای
مدیترانه میریزند بیشتر این معایب را دارا میباشند، با این جمیع رودخانه‌ها
شبه جزیره تنها رودی که قابل استفاده است رود گوادالاکویر میباشد
که جریان آن در جلگه آندلس و مجرایش تقریباً مستوی میباشد بعلاوه یکی از
شعبات آن که به ژنیل موسوم است آب برف‌های جبال سیرانوادا را جمع آوری
و بآن وارد میکند. در مصب این رودخانه تا فاصله یکصد و بیست کیلومتر
جزر و مد محسوس میباشد و کشتی‌های بزرگ اجازه [illegible] میدهد

نباتات و استعداد طبیعی آن از نقطهٔ نظر نباتات و استعداد طبیعی شبه جزیرهٔ ایبریک را میتوان بمناطقی که متناسب با آب و هوای نواحی مختلفهٔ آنست تقسیم نمود از این قرار:

۱- نواحی مرتفعه پرآب شمال غربی (ناحیه جبال کانتابریک) که از جنگل پوشیده شده و محل تربیت حیوانات اصلی است.

۲- فلاتهای داخلی با آب و هوای سخت و باران‌های نادر و فراوان. این ناحیه از علفزار مستعد است زراعت آن بسیار کم و تربیت گوسفند در این ناحیه خیلی معمول میباشد.

۳- جلگه‌های مغربی و جنوبی و مشرقی با آب و هوای گرم و آب فراوان. این ناحیه برای زراعت خیلی مساعد است زراعت مهم آن عبارتست از حبوبات، انگور، میوجات ناحیه مدیترانه و محصولات نواحی نیمه استوائی از قبیل برنج و نیشکر و خرما و غیره.

معدنیات. چون قسمت عمدهٔ این شبه جزیرهٔ ایبریک از احجار قدیمه تشکیل یافته مواد معدنی مختلفه در این ناحیه موجود و از اعصار قدیمه مطمح نظر فنیقیها و کارتاژیها بوده منتها اولا مواد معدنی جزئی و کافی نیستند مثلا در این شبه جزیره معادن آهن

مس و ربی و بمقدار کم سرب نقره دار و حتی زیبق موجود هست و در مقابل
زغال سنگ کافی برای استخراج این معادن ندارد - ثانیاً قسمت عمده مواد
معدنی فوق الذکر فقط در دو ناحیه تمرکز دارند یکی ناحیه جبال کانتابریک دیگر
ناحیه کوهستانی جنوبی مخصوصاً ناحیه جبال سیرا نوادا

جغرافیای سیاسی و اقتصادی

جمعیت شبه جزیره ایبریک قریب ۲۷ ملیون و نیم جمعیت دارد نسبت به
مساحت آن جمعیت متوسط این شبه جزیره ۴۶ نفر در هر کیلو متر مربع است.
چون این شبه جزیره از قدیم معبر اقوام و مهاجرین مختلف بوده از نژادهای مختلف
بوده در این ناحیه سکونت اختیار نموده با نژاد اصلی ایبر و سلت اختلاط
حاصل کرده اند معروفترین مهاجمین این شبه جزیره عبارتند از رومیها واندالها و
ویزیگوتها که از طرف شمال هجوم آورده اند و اعراب که از سمت جنوب وارد این ناحیه شده اند
امروز نسل مختلف عدیده در این شبه جزیره سکونت دارند و آنها عبارت اند از کاستیلها
در مرکز و گالیشی ها - باسک ها - آرگن ها - کاتالانها - اندلوسها - و پرتگالیها از طرف غرب
تقسیمات سیاسی - تا قرن ۱۵ شبه جزیره ایبریک مرکب از چندین دولت بوده که عده
از آنها در دست اعراب و عده دیگر تعلق بساکنین بومی داشته پس از اخراج کردن

اعراب شبه جزیره عربو از سال ۱۰۵۸ تا ۱۰۶۴ تشکیل دولت واحدی میداده

بعد از آن شبه جزیره به دو دولت که تاکنون نیز وجود دارند تجزیه شد که عبارت است از آنها

اولاً اسپانیا که حکومت آن مشروطه مساحتش ۵۰۵،۰۰۰ کیلومتر مربع (۸۵ درصد

مساحت کل) و جمعیت آن ۲۱،۲۸۲،۰۰۰ است (۷۷ درصد جمعیت کل)

۲- پرتقال این مملکت دارای حکومت جمهوریت مساحت آن ۹۱،۰۰۰ کیلومتر مربع (۱۵

درصد مساحت کل) و جمعیت آن ۶،۴۰۰،۰۰۰ نفر میباشد (۲۳ درصد جمعیت کل)

اول اسپانی

نواحی طبیعی و شهرهای آن مملکت اسپانی با ایالات مختلفه بزرگی تقسیم گردیده

که با وجود داشتن مرکزیت سیاسی هنوز هر یک دارای شخصیت علحده و

طالب تحصیل استقلال داخلی هستند.

این ایالات را به ۳ دسته میتوان تقسیم کرد:

۱- قسمت داخلی که خشک و زراعت چندان ندارد تنها منبع بزرگ ثروت آن تربیت گوسفند است

جمعیت این ناحیه نسبت بوسعتش قابل ملاحظه نیست شهر مادرید ۷۲۱،۰۰۰ جمعیت پایتخت سیاسی

اسپانیا درین قسمت واقع میباشد اهمیت این شهر فقط از این راه است که در مرکز شبه جزیره

قرار گرفته. دو شهر تولد و بورگس که اهمیت آنها بیشتر از نقطه نظر تاریخی است در این

ناحیه واقع هستند

۲- دو نواحی صنعتی

اوّل ناحیه کوهستانی کاتنابریک در شمال غربی که یکی از مراکز مهم فلزکاری بشمار میرود. زغال سنگ لازمه برای کارخانجات این ناحیه از انگلستان وارد میشود. دیگر بنادر صنعتی این قسمت بندر بیلبائو و سانتاندر هستند.

دوم ناحیه کاتالنی در شمال شرقی که مرکز مهمی برای پارچه بافی است. مرکز این شهر بارسلون است که یکی از مهمترین شهرهای صنعتی اسپانیا میباشد. کاتالنی بین تمام ایالات اروپائیها ایالتیست که جداً تقاضای استقلال داخلی خویش را مینماید.

۳- جلگه های فلاحتی که بواسطه آب یاری و عملیات فلاحتی و اراضی آنها ترقی زیاد کرده فعلاً غلات گندم، ذرت، برنج، تاک و درختهای میوه در آن بعمل می آید جمعیت این ناحیه نسبت بنواحی دیگر متراکم تر و باموزر فلاحتی اشتغال دارند.

شهرهای مهم این ناحیه در شرق عبارت اند از والانس، مورسیه، کاتاژن

که در جلگه مجاور مدیترانه واقع شده اند و در جنوب - کوهها (قرناطه) کوه
سویل وکادیکس که در جلگه اندلس مجاور اقیانوس قرار گرفته اند.
اوضاع سیاسی و اقتصادی آن. علاوه بر مجمع الجزائر بالئار (جزائر ماژرک
مینورک وغیره) که در بحر مدیترانه واقع شده - اسپانیا در افریقا نیز مستملکات
دارد که عبارت اند از:
ریف مراکش - گینه اسپانی - ریودواورو - مجمع الجزائر قناری -
اسپانیا در سابق اولین دولت مستعمراتی اروپا بوده متعدد مستملکات از او
منتزع شده حتی در قرن اخیر آخرین مستملکات خویش در امریکا (کوبا
پورتو ریکو) و در اقیانوسیه (جزائر فیلیپین) را از دست داده
حیوانات اقتصادی اسپانی چندان قابل توجه و ملاحظه نیست:
اولاً وسائل حمل و نقل بقدر کفایت در این مملکت موجود نیست (راه آهن آن فقط ۱۵۰۰۰
کیلومتر است) ثانیاً و چنانکه سابقاً گفتیم رودخانه های این مملکت قابل کشتیرانی نیستند
ثالثاً نباتات صنعتی این مملکت تقریباً بالعمل نیامده محصول غلات آن کم و تربیت حیوانات
بقدر کفایت نیست بطوریکه محصولات فلاحتی هم اسپانیا منحصر به انگور و [illegible] شده
رابعاً صنعت اسپانیا بواسطه فراوانی مواد معدنی آن اگرچه قبل ترقی بسیار نموده

ولی امروز فقط دو ناحیه بسکاره (مرکز فلزکاری) و کاتالنی (مرکز نساجی) از این حیث اهمیت زیاد دارد. محصول معادن اسپانیه خیلی بیشتر از مقدار صنعت فلزکاری آن است.

رابعاً اسپانیا نظر باینکه از مرکز اروپا دور افتاده تجارت آن رونقی ندارد فقط با فرانسه و انگلیس معاملات تجارتی دارد.

دوم پرتگال

این مملکت جلگه وسیع گرم و پر آب مغربی شبه جزیره را اشغال کرده نباتات نواحی بحر الروم در آن بخوبی عمل می‌آید. چون پرتگال در سر راه اروپا به امریکای جنوبی و افریقای جنوبی و تنگه سوئز واقع شده تجارت آن فوق العاده اهمیت حاصل نموده و ممکن است بعدها از ممالک پرثروت اروپا گردد.

پرتگال سابقاً یکی از ممالک مستعمراتی مهم اروپا بوده و هنوز هم مهمترین مستملکات خود را در دست دارد که عبارت اند از گینهٔ پرتگال - آنگولا - جزائر آزور و مادیرو و دماغه سبز در افریقا مراکز تجارتی گوآ و دیو در هندوستان و قسمتی از جزیرهٔ تیمور در اقیانوسیه.

از نقطه نظر اقتصادی پرتگال ترقی فوق العاده ندارد.

اولا از نقطه نظر فلاحتی، قریب نصف سطح آن غیر مزروع افتاده محصول
غلات آن برای خوراک اهالی کفایت نمیکند و تنها محصول مهم فلاحتیش
عبارت از انگور است که ازان شراب معروف پرتو ساخته میشود.
ثانیاً صنعت این مملکت تقریباً در درجه صفر است و قسمت عمده احتیاجات
صنعتی خود را از انگلیس خریداری میکند.
ثالثاً تجارت آن کرنسبته مهم و با انگلستان است. حتی میتوان گفت
که پرتگال تحت نفوذ اقتصادی و تا اندازه سیاسی انگلستان
نیز واقع میباشد.
مرکز فعالیت جمهوری جوان پرتگال در دو شهر عمده است یکی
شهر لیسبون (۴۳۵،۰۰۰) که پای تخت مملکت و بندرگاه مهمی
در خلیج رود تاج است و دیگری بندر پورتو که شهر صنعتی مهمی
در مصب رود
دورو
میباشد.